

Izjava ob 4. juniju... Stane mesečno Din 25... Uredništvo: Ljubljana, Knaflcova ulica št. 5/L

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova ulica št. 54... Podružnici: Maribor, Aleksandrova št. 13... Račun pri poštnem črt. zavodu: Ljubljana št. 11.445

Vladna večina sprejela nettunske konvencije

Odgovor Beograda na mogočno narodno manifestacijo ob Radićevem pogrebu v Zagrebu. Nočna seja okrnjene Narodne skupščine. - Ekspresno sprejemanje raznih zakonov. - Komaj dveurna debata o nettunskih konvencijah. - Neiskren odpor zemljoradnikov. - Lojalnost zavezniške Italije. - Značilna odsotnost prečanskih članov hegemonističnih strank. - Tudi oba hrvatska ministra sta pobegnila

Ljubljana, 13. avgusta. Kar je včeraj doživel Zagreb, tega še ni videla Jugoslavija in menimo, da je tudi v zgodovini drugih kulturnih narodov malo primerov, ki bi se dali vzporediti z veličastjem pogreba Stjepana Radića.

Se smo kakor oamamljeni od nepopisne manifestacije ljubezni in spoštovanja ki jo je narod priridel svojemu Stjepanu Radiću. Ne le nezasišne množice, ki so se zbrale iz vseh krajev, kjer imata HSS in SDS pristaše in kjer KDK dviga prapor svojega programa.

Toda včerajšnja zagrebška nedelja znači še več nego samo apoteozo Stjepana Radića. Prišli so doli iz Boke Kotorske, iz Sremskih poljan, iz sovinne Dalmacije in z zagorskih gričev, iz kršne Hercegovine in šumovite Slavonije.

Beogradska komentarji, ki skušajo sedaj dokazati, da je zagrebški program hrvatsko-ekskluzivističen, so na krivem potu. V bratski ljubezni in tugi so v nedeljo v Zagrebu manifestirali s Hrvati svojo bol in svojo voljo tudi tisoči Srbov in Slovencev.

Popraviti je treba v našem nedeljskem uvodniku v 3. odstavku 4. vrsta citat iz Radićeve poslanice od 23. junija, ker se sicer kvari smisel izjavljanja. Radić ni priglasi kot »pravo misel« prekinjenje zvez z Beogradom temveč kot »prvo misel«.

Razvrstitev učiteljev in profesorjev. Beograd, 13. avgusta, p. Ze več mesecev posluje v ministrstvu prosvete posebna komisija za razvrstitev učnega osebja in srednjih in osnovnih šol.

Beograd, 13. avgusta, p. Tekom dneva je imel ministrski svet več seje v ministrski sobi Narodne skupščine. Na vseh sejah so razpravljali o delu Narodne skupščine ter končno sklenili, da se jutri pošlje skupščina na počitnice.

Beograd, 13. avgusta, p. Po doseženem sporazumu med vlado in zemljoradniki, ki so pristali na to, da opuste nadaljnjo obstrukcijo v Narodni skupščini.

Na popoldanski seji so bili najprej sprejeti še nekateri zakonski predlogi vlade, nato na izvoljena osemčlanska komisija za določitev katastrskega dohodka zemljišč.

Dopoldanska seja

Dopoldanska seja Narodne skupščine se je pričela ob 10.30. Po prečitanih zapisnikih je zahteval zemljoradnik V. Lazić, naj se v zapisniku ugotovi, da je zadnja seja trajala tri dni in tri noči.

Tako je sledila razprava o nujnem predlogu zemljoradnikov, ki ga je stavil poslanec Čeda Kokanović, in v katerem se zahteva likvidacija agrarnih odnosov v Dalmaciji, Bosni, Hercegovini in v Vojvodini.

V imenu vlade je minister dr. Anđelić pristal na nujnost predloga. Nato je povzel besedo še zemljoradnik Voja Lazić, ki je obširno razpravljal o agrarnih odnosih v Bosni, Hercegovini in Dalmaciji ter kritiziral postopanje dosedanjih vlad, ki so že ponovno obljubile rešitev tega vprašanja in sestavljale razne zakonske načrte.

Brez debate je bil sprejet nujni predlog glede podpore prebivalstvu v kamniškem in Kranjskem srezu, ki mu je toča uničila poljske prideleke. Prav tako je bil sprejet tudi predlog Dimitrija Popovića glede podpore bosiljgrajskemu srezu.

vino in žganje in posl. Vujića glede odprave komisarijata v Veliki Kikindi, nakar je bila seja ob 2 zaključena.

Popoldanska seja

Popoldanska seja se je pričela ob 5.30. Prva točka dnevnega reda je bila sprememba in dopolnitev zakona o narodnih zaslugah Minister ver Dragiša Cvetković je v kratkem govoru pojasnil predlagane dopolnitve.

Ratifikacija nettunskih konvencij

Ob 9. zvečer se je nato pričela razprava o ratifikaciji nettunskih konvencij. V tem zgodovinsko važnem trenutku je bilo navzočih v dvorani komaj okrog 100 poslancev. Polnoštevilno sta bila zastopana samo demokrati in klerikalni poslanski klub.

Ekspozice ministra dr. Šumenkovića

Prvi je povzel besedo zastopnik zunanje ministrstva dr. Šumenković, ki je podal daljši ekspozice, v katerem je orisal dr. Šumenković kronološki razvoj naših odnosov do Italije, potek raznih pogajanj ter je zlasti poudarjal, da so bile nettunske konvencije pripravljene pod vladno Uzunović-Radić.

V tretjo skupino spadajo konvencije, ki jih predvidevata saintgermanski in trianonska mirovna pogodba, ki sta pustili odprto celo vrsto važnih vprašanj.

Zadnja skupina obsega maloštevilne konvencije, kojih sklenitev poprej ni bila predvidena in kojih potreba se je pokazala šele v praksi, kakor so regulacija turistovskega prometa, položaj pravoslavne cerkve v Italiji itd.

Dr. Tupanjanin: Zakaj jih je vlada predložila šele sedaj? To nam razložite, to hoče narod vedeti.

Zemljoradniki so vprizorili velik hrup, tako da je predsedniku komaj uspelo vzpostaviti red.

Minister Šumenković je nato govoril o konvencijah, ki se nanašajo na rimski sporazum glede ureditve prometa z Reko in ki bazirajo na čl. 15. saintgermanske mirovne pogodbe. Kar se tiče kritike, da bodo zastopljena naša pristanišča, je treba omeniti, da nam je bil bazen Thon de Revel odstopljen že s rimskim sporazumom in da se zaradi pomanjkanja potrebnih instalacij v naših pristaniščih moramo posluževati za uvoz in izvoz tujih luk, dokler ne bomo uredili svojih tako, da jih bomo lahko uporabljali. Ne more se reči, da je sušaška luka žrtvovana Reki, kakor sploh naša država s konvencijami ničesar ne žrtvuje.

Posl. Čeda Kokanović: Zakaj izzivate Hrvate? Nemoralno je, da predlagate v ratifikacijo konvencije skupščini, v kateri ni Hrvatov.

Zatem je minister govoril o sporazumu glede zaposlovanja delavcev. S tem sporazumom se izrecno določa, da ostanejo v veljavi vse omejitve, ki so določene z zakoni na eni ali drugi strani glede zaposlovanja tujih delavcev. Izjeme obstoje samo za italijanske delavce in nameščence, ki so bili na ozemlju naše države zaposleni v času od 1. januarja 1920. do 1. januarja 1925, in ki jih je samo 200. Nasprotno pa velja reciprocieta za naše delavce in nameščence na italijanskem ozemlju.

Kar se tiče obmejnega prometa je minister poudarjal, da so bile radi težkoč v skoro vseh slovenskih obmejnih občinah dogovorne določbe, ki omogočajo prevoz lesa iz italijanske obmejne cone, v kateri imajo naši državljani gozdove, na naše ozemlje. Razen tega je urejeno vprašanje lastništva in uprave vodovoda občine Planine na italijanskem ozemlju in dobave električnega toka preko meje, kar se tiče v prvi vrsti električne centrale v Zireh, kakor tudi vprašanje uporabe pokopališč.

V nadaljnjem svojem govoru je dr. Šumenković polemiziral z izjavami Svetozar-

oficirje bivše srbske in črnogorske vojske.) Zakon je bil brez debate v načelu in v podrobnosti sprejet.

Sledila je kratka razprava o zakonu o dobrotljivcih. Govorili so samo general Hadžić zemljoradnik Kokanović in radikal Giuro Janković, nakar je bil tudi ta zakon brez spremembe sprejet.

Nato je sledila še izvolitev odbora za prenos zakona o katastru zemljišč in o Davidovičevem predlogu za pobiranje korupcije ter izvolitev osemčlanske komisije za določitev čistega katastrskega dohodka zemljišč.

Kritika Joce Jovanovića

Joce Jovanović je v daljšem in strokovnjakem govoru obdelal vse škodljive strani nettunskih konvencij ter analiziral tako njihovo nacionalno, kakor zunanjo politično tendenco. Izvajal je med drugim: Minister Šumenković, ki je prevzel nalogo, da brani po nalogu dr. Marinovića nettunske konvencije, se nahaja v zelo mučnem položaju. Še vedno Narodni skupščini in javnosti, kakor tudi poslancem ni znano, kje tiči pravi razlog, da smo se morali podvzdati z ratifikacijo teh konvencij.

Nato je poslanec Jovanović prešel na analizo posebnih poglavij konvencij. Z nettunskimi konvencijami se vlada obvezuje, da agrarna reforma ne bo zadela italijanskih lastnikov. Italijanski optanti bodo smeli še nadalje kupovati naša zemljišča ter jim bo pri naših sodiščih in javnih uradih dovoljena in priznana raba italijanskega jezika. Nettunske konvencije favorizirajo deljke italijanske advokate, ki bodo smeli izvrševati advokaturu na našem teritoriju.

Posebno hudl so udarili, ki jih vlada z nettunskimi konvencijami namerava Sušaku in vsem ostalim našim pristaniščem na Jadranu. Italija si je s temi konvencijami osigurala eksistenčno sposobnost Reke in nenega pristanišča s tem, da obvezuje našo državo da mora svoj promet usmeriti na Reko ter tako upropasti Sušak in ostala jugoslovenska pristanišča. Posl. Jovanović obširno kritizira prevzem reškega bazena Thon de Ravela, od katerega naša država ne bo imela nobenih koristi, temveč bo samo podpiral koncentracijo prometa na Reki.

Zlasti nevarno pa je, da vsebujejo nettunske konvencije tudi klavzule, ki pooblašajo vlado, da izdaja izvršilne uredbe k nettunskim konvencijam brez parlamenta. S tem je podana možnost, da se nettunske konvencije še poslabšajo in da se omogoča bodočim vladam ali zunanjim ministrom, da ponovno izdajo interese naše države in našega naroda za korist Italije.

Posl. Jovanović govori nato o ugodnostih in pravicah, ki se z nettunskimi konvencijami dajejo Zadru in veliki italijanski cementni industriji v Dalmaciji. Nettunske konvencije favorizirajo italijansko delavstvo, tako da stojimo po njihovi ratifikaciji pred navalom delovne moči Italije, ki bo v znatni meri poslabšala socialne razmere v naši državi.

Nettunske konvencije dirajo tudi v uverene pravice naše države. Italijanski tisk predlože ratifikacijo nettunskih konvencij kot triumf italijanske politike nad Jugoslavijo.

Zatem je posl. Jovanović prešel na politično stran nettunskih konvencij. Zahteva, da se ratifikacija odloži in se konvencije popravi tako, da ne bomo v položaju izsiljenega popuščanja in kapituliranja, temveč da bomo kot ravnopravni sprejemali poštene mednarodne obveze.

Politika italijanske vlade napram Jugoslaviji gre stalno za tem, da nam škodi in da se izkaže kot neoljalna zaveznica. Čuditi se je treba, kako more vlada in kako more tudi Rim zahtevati ratifikacijo konvencij, o katerih je znano, da jim nasprotuje razpoloženje cele naše države. Ratifikacija konvencij bo velik del naše države upravičeno smatral kot izdajo svojih eksistenčnih interesov. Zato konvencije nikakor ne bodo poboljšale naših odnosov do Italije, temveč jih še celo poslabšale.

Govor posl. Tupanjanina

Posl. Tupanjanin je polemiziral z ministrom Šumenkovićem, navajal razne neoljalnosti italijanske vlade napram naši državi ter se obširno bavil z Albanijo in tiranskim paktom. Italija je pretvorila Albanijo v svojo kolonijo in tamkaj prevzela med drugim tudi carinarstvo in razne državne dohodke po pretvezo garancije za posojilo albanski banki. Italijanska vlada podpira makedonski revolucionarni komite in nam sploh škoduje, kjer more, govornik navaja znana pisma, ki jih je pisal nedavni italijanski konzul v Ljubljani gosp. Gavotti generalu Bodreru v Beogradu in v katerih je poročal o premikanju naše vojske in o drugih vojaških podatkih. Kljub temu, da se je ta konzul bavil z dokazanimi špijanskimi posli, vendar ni naše ministrstvo zunanjih del smatralo niti toliko za svojo dolžnost, da bi bilo proti taki očetni kršitvi konzularnih pravice in dolžnosti protestiral ter zahtevalo njegovo takojšnje odstranitev. V tej zvezi navaja govornik tudi slučaj italijanskega konzula v Bitolju, o katerem je ugotovljeno, da je bil v stalnih stikih z makedonskim revolucionarnim komitejem in s svojim sodelovanjem s tem komitejem resno ogrožal mir in red v južni Srbiji.

Tupanjanin je nato prešel na trpljenje našega naroda pod Italijo. Naša vlada zatrjuje neprestano, da je Italija naš zaveznik in to celo lojalni zaveznik. Medtem pa je ta naš lojalni zaveznik izvajal in še izvajal našim narodom v Italiji taka grozodejstva, ki so v sramoto vsemu kulturnemu svetu. Italijanska vlada je zaprla zadnja leta nič manj kot 586 slovenskih in hrvatskih šol ter sistematično uničuje vse gospodarske ustanove tamošnjega naroda. Nikoli naša vlada ni smatrala za potrebno in primerno, da bi zahtevala zadoščene ter garancije. Ja bo Italija vendarle izpremenila svoje stališče napram jugoslovenski manjšini v Italiji ter ravnala tako, kakor zahteva lojalne zavezništvo.

Eksodus zemljoradnikov

Z govorom posl. Tupanjanina je bila diskusija o nettunskih konvencijah zaključena. Dr. Šumenković je kratko zavrnil kritiko predgovornikov in ponovno prošil za ratifikacijo konvencij, nakar je prebral posl. Voja Lazić v imenu zemljoradniškega kluba izjavo, ki pravi med drugim: »Poslanski klub saveza zemljoradnikov je prepričan, da bo z ratifikacijo nettunskih konvencij v Narodni skupščini brez sodelovanja hrvatskih narodnih poslancev težko oskudovano ne samo naše Primorje, temveč tudi splošni interesi v državi. Zato zapuščamo s protestom sejo ter prepuščamo odgovornost vladi in njeni večini, ki to pot zanesljivo postopata proti splošnemu narodnemu razpoloženju in prepričanju, ki smatra, da so nettunske konvencije nevarnost za bodočnost naše države.«

Glasovanje

Po tej izjavi so zemljoradniki zapustili dvorano Narodne skupščine, predsednik pa je odredil glasovanje z listki. Med glasovanjem je stopil v dvorano ponovno poslanec Čeda Kokanović, ki ga je večina sprejela z izzivalnim: »vzklikli. Posl. Kokanović je odvrnil, da prihaja v skupščino le zaradi konstatacije, da v dvorani ni nobenega Hrvata in da sta pri usodnem glasovanju o nettunskih konvencijah odsotna celo hrvatska ministra Barić in dr. Grga Anđelić.

Konvencije so bile sprejete v načetu s 158 glasovi. Radi odsotnosti zemljoradniških poslancev je odpadla specialna debata in so bile končno pri zaključnem glasovanju nettunske konvencije definitivno sprejete s 158 glasovi ob 11. uri zvečer.

Vladne seje

Beograd, 13. avgusta, p. Tekom dneva je imel ministrski svet več seje v ministrski sobi Narodne skupščine. Na vseh sejah so razpravljali o delu Narodne skupščine ter končno sklenili, da se jutri pošlje skupščina na počitnice. Sejo je imel tudi demokratični klub pod predsedstvom Ljube Davidovića, ki je v njej sporočil, da bo skupščina jutri poslana na počitnice. Ljuba Davidović je naprosil poslance, ki so člani parlamentarnih odborov, naj čez počitnice dovrše zakonske predloge, ki so na dnevnem redu.

Dr. Vladko Maček naslednik Stjepana Radića

HSS kot stranka ne dobi novega predsednika, poslanski klub pa je izvolil za predsednika dr. Mačka, ki je s tem postal tudi predsednik KDK

Zagreb, 13. avgusta. Beograjski vladni krogi so po smrti Stjepana Radića polagali vse nade na to, da bo prišlo do razpada KDK in do notranjih sporov v HSS povodom reševanja Radićevega nasledstva. Domnevali so, da bo smrt Stjepana Radića razbila enotne vrste hrvatskega naroda in tako omogočila hegemonistom še nadaljnjo nadvlado nad vsemimi ostalimi pokrajinami. Že včerajšnji pogreb Stjepana Radića, še bolj pa današnja seja poslanskega kluba HSS, ojačana je z obema poslancema Hrvatskega bloka, pa sta dokazala, da so tudi te nade hegemonistov brezupne.

Poslanski klub HSS se je danes dopoldne sestel v prostorih hrvatskega sabora k seji, na kateri je izvolil novega predsednika. Pred sejo se je vršila konferenca vodstva HSS, na kateri so razpravljali o situaciji in pripravili vse potrebno za izvolitev novega predsednika. Točno ob 11. so se zbrali poslanci v veliki saborni dvorani. Po kratkem nagovoru poslancev Predavca je bil soglasno z vzklikom izvoljen za predsednika kluba HSS posl. dr. Vladko Maček. Dr. Maček se je v kratkem govoru zahvalil za izkazano zaupanje z zaoblubo, da bo nadaljeval politiko, ki jo je začrtal njegov veliki prednik.

Takoj nato je bila seja zaključena. Po seji je bil izdan komunike, ki ugotavlja, da je bila izvolitev predsednika soglasna.

Poslanec dr. Maček bo ob enem tudi naslednik Stjepana Radića kot predsednik KDK. S tem je vprašanje nasledstva Stjepana Radića definitivno rešeno. HSS bo izdala na narod poseben proglas, v katerem ga bo pozvala, naj poveri novemu predsedniku isto zaupanje, kakor ga je dalo Stjepanu Radiću, v čegar duhu bo deloval tudi novi predsednik.

Miren odhod množic iz Zagreba

Vso nedeljo ni bilo v Zagrebu nikakega političnega incidenta. Le zvečer je prišlo na kolodvoru do manjše protivladne demonstracije. — Nedeljske nesreče

Zagreb, 13. avgusta. Kakor smo že poročali, so večerašnje pogožbe svečanosti v splošnem potekale brez incidentov, ozir. brez demonstracij, ki bi bile neprimerno v sedanjem težavnem času. Tudi razhod ogromnih množic na domove se je izvršil v redu in miru. Edino okoli 11. zvečer je neki človek na glavnem kolodvoru, ko so vstopali v vagon Dalmatinci in Primorci, zaklical: »Doli nettunske konvencije!« To je dalo povod, da so pričeli klicati tudi drugi in da je prišlo do precej glasnih in bučnih demonstracij, ki bi se gotovo še razširile ter bi ogroženje proti vladi prišlo še do vidnejšega izraza, ako bi ne bilo o tem obveščeno vodstvo KDK, ki je odposlalo na kolodvor nekaj narodnih poslancev, da posredujejo. Ko so poslanci Batinič, dr. Sutej in Čelan prispele na kolodvor, se jim je kmalu posrečilo ljudi pomiriti. Poslanci so ostali na kolodvoru, dokler ni odpeljal poseben vlak iz Zagreba.

Silen vtis Radićevega pogreba na Beograd

Prikrito razočaranje nad državniško uvidevnostjo voditeljev KDK. — Polmilijonska udeležba na pogrebu je bila najlepša manifestacija solidarnosti prebivalstva s poslanci.

Beograd, 13. avgusta. Z največjo nervoznostjo je pričakoval Beograd večerajšnji pogreb Stjepana Radića v Zagrebu in o govorih, ki jih bo slišati ob tej priložnosti. Pričakovalo se je, da bodo padle važne politične izjave in v gotovih krogih so celo računali na to, da bodo padle izjave, ki bi omogočile vladi, da izvede znano hegemonistično namero in nastopi proti KDK z zakonom o zaščiti države. V tem pogledu je opažati veliko razočaranje, ker so bili vsi govori sicer odločni, vendar pa ne vsebujejo ničesar, kar bi moglo služiti hegemonistom za izvedbo njihovih načrtov.

Pač pa je napravila ogromna udeležba naroda pri pogrebu silno globok vtis na vse beograjske kroge. Notranji ministri so dali vsako uro poročati

„Drugače bi bilo, ako bi bili tam doli boljji“

Podpredsednik HSS Juro Valečić o situaciji po Radićevi smrti. — Srbski narod je dober, njegovi današnji voditelji pa so nesposobni

Karlovac, 13. avgusta. Narodni zastopnik in podpredsednik HSS Juro Valečić, ki je dospel danes semkaj, je na vprašanje novinarjev, kaj bo sedaj po smrti Stjepana Radića, odgovoril: »Drugače bi bilo, ako bi bili oni tam doli boljji ljudje. Vsa čast Srbiji in srbskemu narodu, toda kakšni so to ljudje, ki ga sedaj vodijo in ki se nahajajo na vodilnih mestih? Najprej nas ubijajo v Narodni skupščini, potem pa nas pozivajo, naj pridemo v isto skupščino. V sedanjem Narodnem skupščini se nikakor ne bomo vrnil. Imajo tamkaj tudi poštene elemente, ki pa ne morejo priti na površje. Glejte, Joca Popović je z nami sodeloval in prihaja na sestanke v Zagreb, da bi se spoznal s Hrvatji, a zato se mu je dogodilo, da pri predzadnjih volitvah ni bil izvoljen. Moral se je

Zagreb, 13. avgusta. r. O današnji seji poslanskega kluba HSS je bil izdan komunike, ki pravi med drugim:

Po razpravi o političnem položaju in o strankinih vprašanjih, ki so bila postavljena na dnevni red s smrtjo predsednika Radića, je bilo ugotovljeno: Predsednik Radić ni zapustil nobene formalne politične oporoke, s katero bi dajal stranki navodila glede njene organizacije za slučaj svoje smrti. Pač pa je v zadnjem času svojega življenja dajal predsedništvu stranke navodila o nadaljnjem političnem pravcu in delu stranke, kakor tudi navodila za vse mogoče izpremembe v naši notranji, državni in zunanji politiki.

Nadalje je bilo ugotovljeno enodušno soglasje vseh narodnih poslancev in njihova enodušna zvestoba tako narokom velikega voditelja, kakor tudi njegovim poslednjim navodilom.

Poslanci so smatrali za svojo dolžnost, da to zvestobo podkrepijo s svečano prisego.

Po položeni prisegi in po soglasno izrečenju zaupnici predsedništvu stranke so bili sprejeti in odobreni sledeči sklepi predsedništva HSS:

1. Stjepan Radić, ob Boga danj vodja hrvatskega naroda, po svoji telesni smrti ni prestat biti narodni voditelj. Ker je vodil hrvatski narod preko HSS, ki je bil predsednik od njene ustanovitve, je naravno, da ostaja tudi po svoji telesni smrti njen predsednik.

2. Posle predsednika stranke bo vodil podpredsednik dr. Vladko Maček. Dr. Vladko Maček je bil izvoljen na ta položaj soglasno na predlog podpredsednika Josipa Predavca.

Zatem je poslanski klub s soglasnim sklenom izvolil za svojega predsednika dr. Vladko Mačka, na izraznjem podpredsedniško mesto pa Jurja Valečića.

Seja poslovnega odbora KDK v Ljubljani

Zagreb, 13. avgusta. r. Kakor izve vaš dopisnik iz krogov vodstva KDK se bo ena prihodnjih rednih sej poslovnega odbora KDK vršila v Ljubljani.

Konferenca SDS v Zagrebu

Zagreb, 13. avgusta. r. Povodom Radićevega pogreba je prišlo v Zagreb iz vseh krajev Jugoslavije tudi veliko število političnih funkcionarjev SDS. Mnogo jih je ostalo v Zagrebu tudi danes. Vodstvo SDS je porabilo to priliko, da je priredilo sestanek poslancev SDS in strankinih funkcionarjev, na katerem so bila dana interesantna poročila o razpoloženju naroda. Konstatirano je bilo, da je ne le v hrvatskih, temveč tudi v srbskih in slovenskih krajih zaupanje v politiko in vodstvo KDK neomajno in da se vrste koalicije čim dalje bolj učvrščujejo ter množijo. Predsednik Pribičević in ostali poslanci so strankine funkcionarje informirali o vseh obstoječih političnih akcijah, ki jo vodi KDK. Sestanek je trajal dopoldne in popoldne.

S konferenca so poslanci poslali svojemu dragemu tovarišu in prijatelju dr. Gregorju Žerjavu telegram, v katerem izražajo svoje veselje nad srečno uspešno operacijo in svojo nado, da se dr. Žerjav kmalu zdrav in čil vrne v njihovo središče.

Konferenca zastopnikov HSS

Zagreb, 13. avgusta. r. Danes od 5. do 7. zvečer se je v prostorih oblastne skupščine vršila konferenca zastopnikov vseh organizacij HSS, ki so poslale deputacije na večerašnje pogožbe svečanosti. Zastopniki organizacij so poročali o razpoloženju med narodom in dobili od vodstva potrebna navodila za delo med narodom in za njegovo pomirjenje, kakor tudi politične smernice v smislu programnega govora dr. Mačka. Zvečer so zastopniki organizacij HSS večinoma odpotovali iz Zagreba.

Dva ministra sta si ogledala Radićev pogreb

Zagreb, 13. avgusta. r. »Novosti« javljajo, da sta Radićev sprevod opazovala z okna higijenskega zavoda na Šatali tudi 2 ministra sedanje beograjske vlade, dr. Niko Subotić in dr. Vlada Andrić. List trdi iz povsem verodostojnega vira, da sta oba ministra prispela skrivaj v Zagreb in da sta na enak način že zvečer odpotovala v Beograd.

Kako je g. Korošec sodeloval pri pogrebu

Zagreb, 13. avgusta. r. Zagrebška radio-stanica je včeraj nameravala prenesti glavne govore pri pogrebu Stjepana Radića. Dobil pa je iz ministrstva notranjih del obvestilo, da ji bo odvzeta koncesija, ako bodo govori preostri in jih ona objavi. To je z drugimi besedami značilo prepoved objave ter je radio-stanica, boječ se šikan in odповedi koncesije, storila, kar je želel g. Korošec. To je bilo edino sodelovanje šefa klerikalne stranke in cele SLS pri veličastni zadnji poti voditelja hrvatskega naroda in KDK.

Razpad hegemonističnih strank v Dalmaciji

Split, 13. avgusta. r. Davidovičeva demokratska stranka doživlja v Dalmaciji popoln razpad. Njena organizacija v Makarski, ki je bila ena izmed najmočnejših, je cela pristopila v HSS. Prav tako je razpuščena organizacija v Solinu, kjer je njen predsednik dr. Petračić vstopil v SDS. V Splitu je izstopilo iz Davidovičeve stranke nad 1000 oseb. Tudi pristajši drugih strank vstopajo v HSS in SDS. V nekaterih krajih so cele organizacije radikalne in hrvatske klerikalne stranke prestopile v HSS ali SDS.

Poskušen atentat na novosadske nacijonaliste

Novi Sad, 13. avgusta. r. Dobroslav Jevdjević, urednik novosadskega »Vidovdana«, je izročil danes policiji 3 naboje ekrazita, ki jih je daval našel pod vratni svoje uredniške sobe. V slučaju eksplozije bi bila množina najdenega ekrazita porušila polovico Dunavske ceste, kjer se nahaja uredništvo »Vidovdana«. Najbrž gre za poskus atentata proti uredniku »Vidovdana« Dobroslavu Jevdjeviću, ki je eden najbolj aktivnih voditeljev KDK v Novem Sadu. Policija je uvedla preiskavo.

Zakon o državnih pravniki

Beograd, 13. avgusta. p. Danes popoldne je imel zakonodajni odbor sejo, na kateri je bil definitivno odobren zakonski predlog o državnih pravniki. V »zpravici« je govoril zemljoradnik Voja Lazić, ki je os. o kritikalno določbo čl. 1., po kateri se daje ministru pravde po blastilo, da more pri okrajnih sodiščih po svoji volji nastavljati vršilce dolžnosti državnega pravnika. Pri glasovanju je bil zakonski predlog sprejet z 18 glasovi proti 2. Proti sta glasovala zemljoradnik Voja Lazić in Nemeč dr. Schumacher. V podobni debati se je vršila razprava o prvem poglavju. Tu je bila sprejeta izprememba, po kateri se uvajajo trije nazivi: državno tožilstvo, državno odvetništvo, državno pravnikištvo. Demokrati so bili proti temu trojnemu nazivu češ, da se ni ta način ne vrši unifikacija zakonov. V podrobni debati je govoril samo Voja Lazić, kakor je bil zakonski predlog tudi v podrobnostih sprejet z 18 glasovi proti 2.

Poljsko-litovski konflikt

Društvo narodov in poljske vojaške vaje ob litovski meji. — Kongres poljskih legijonarjev v Vilni

Zeneva, 13. avgusta. s. Litovski ministri predsednik Voldemaras je v pismu od 23. julija na glavnega tajnika Društva narodov z ozirom na poljske manevre ob litovski meji zahteval, naj se uporabi sklep Društva narodov od 10. septembra 1927, po katerem more poslevovali predsednik sveta Društva narodov ali poročevalec glede poljsko-litovskega spora v primerih obmejnih incidentov ali sličnih dogodkov na predlog ene stranke odrediti gotove preventivne odredbe. Poljska vlada izjavlja s svoje strani, da se bodo ob litovski meji vršile samo vojaške vaje v istem obsegu kakor lani. Glavni tajnik Društva narodov je danes sporočil predsedniku Voldemarasu, da od Društva narodov predvidene po-

sebnih odredbe v sedanjem primeru ne bi bile na mestu.

Zeneva, 23. avgusta (be.) Kakor poročajo listi, je Društvo narodov odklonilo litovsko prošnjo, naj se za čas poljskih vojaških obmejnih vaj odpošlje na lice mesta komisija Društva narodov.

Varšava, 13. avgusta. r. Vsi listi izčrpno komentirajo nedeljski legijonarski kongres v Vilnu ter ugotavljajo, da kongres ni imel nobene opre proti litovskemu prebivalstvu. V podkrepitev tega mnenja navajajo listi, da so legijonarji pri sprevedu vzklikali Litvi, pač pa do so kričali »Doli Voldemaras«. Iz tega sklepajo varšavski listi, da je bilo razpoloženje sicer proti litovskim oblastnikom, nikakor pa ne proti Litvi.

Beograjski listi o veličastnem pogrebu

Zadnja pot Stjepana Radića je bila tako močočna in triumfalna, da tudi beograjski listi nitine poskušajo prikrievati njenega silnega vtisa

Vsi beograjski listi objavljajo mnogostranska poročila o kraljevskem triumfu, ki ga je bil deležen vodja hrvatskega naroda in predsednik KDK, Stjepan Radić, v Zagrebu na svoji zadnji poti do večnega počitka. Poročila so sestavljena tako, da se iz njih jasno vidi silni vpliv grandioznega pogreba na beograjske novinarje. Listi objavljajo poleg splošne slike in govorov voditeljev KDK tudi mnogoštevilne podrobnosti, ki prebivalstvo ponazorjujejo močočnost in veličastno obsežnost zagrebškega pogreba.

»POLITIKA« uvaja svoje šeststranske poročilo z naslednjimi ugotovitvami:

»Pogreb Stjep. Radića se je vršil v vzornem miru in v zbrani tihini desetisočev in stotisočev ljudi: ki so prispele iz vseh strani jugoslovenske države na poslednje Radićeve počaščenje. Prišli so, prešinjani za mislijo, da se poklonijo svojemu seljaškemu vodji in da z ničemer ne rušijo dostojanstva svojega poslednjega sestanka s Stjepanom Radićem.«

»To ni bila zgolj disciplina in poslušnost napram vodstvu in organizaciji, nego tudi globoka, resnično občutena zavest naroda in spoznanje, da je v takih trenutkih tišina zgodovineja od najglasnejših in najhrupnejših besedi.«

»Koliko ljudi je bilo danes v Zagrebu? Kdo bi to znal. Ves Zrinjevec, vse okolišne ulice so bile prepolne. Ulice so bile natrpane da niso mogle več sprejeti niti najmanjše skupine ljudi. Praporji in napisne deščice, ki so naznanjale razne delegacije, so bile tako goste, da so predstavljale nepregleden gozd drogov. Nedogledne povpreke so se ure in ure zgrinjale okoli Seljačkoga doma. In še vedno so prispevale nove in nove skupine. Vsekakor se je tu zbralo mnogo tisočev, mnogo desetisočev, nekoliko stotisočev.«

»Tri dolge ure so defilirali Radićevi seljaki. To so bili tisti seljaki, ki se nikdar niso izneverili Radiću odkar so se mu bili zaupali. To so bili oni seljaki, ki se s koščkom koruznega kruha nispeli peš iz daljnega Zagorja v Zagreb.«

Italijanski listi o Radićevem pogrebu

Rim, 13. avgusta. g. Današnji popoldanski listi objavljajo dolga poročila o veličastnem pogrebu Stjepana Radića, vzdržujejo se pa za enkrat stehernega razglabljanja o položaju, ki je nastal v Jugoslaviji zaradi smrti voditelja KDK ter podajajo večinoma samo napovedovanja jugoslovenskih listov.

Usoda aretiranih Slovencev v Trstu

Trst, 13. avgusta. o. V tukajšnji letnišnici pri Jezuitih je še vedno zaprtih 10 Slovencev, ki so bili aretirani v zadnjem tednu. Preiskavo je prevzela sodna oblast. Z ozirom na to je pričakovati, da bodo aretiranci v prihodnjih dneh izpuščeni na svobodo. Preiskovalni sodnik je pretekli petek zaslusal v letnišnici skoraj vse aretirance, za pojutrisjem je pa povabil na zasliševanje kakih 30 obrambnih prič.

Italijani v naši državi

Rim, 13. avgusta. o. Zunanje ministrstvo je objavilo obsežno knjigo, ki vsebuje podatke o Italijanih, prebivajočih v inozemstvu. Po teh podatkih živi v Jugoslaviji 14.329 Italijanov.

Dobra letina

Beograd, 13. avgusta. p. Vlada dobiva poročila, da je stanje letine zelo dobro. Edino koruza uspeva slabše zaradi prevelike suše. Pričakuje pa se, da se bo zboljšala, ako bo prišlo še nekaj dežja. Žetev je mešana je dala rekordni rezultat zlasti v mnogih krajih v Sremu.

V Zagrebu ponesrečen Ljubljančan

Zagreb, 13. avgusta. n. Danes popoldne je bil težko opečen od vrele smole Ljubljančan inž. Josip Petrič. Nadzoroval je dela v Vodovodni ulici ter je prenašal dvignil pokrov s kotla, v katerem se je kuhala smola, ki je brizgnila vanj in ga močno opekla po glavi in na rokah. Prepeljali so ga v bolnico.

Mednarodni šahovski turnir

Berlin, 13. avgusta. (be.) V Kiessingu je bil otvoren v nedeljo mednarodni šahovski turnir.

Dva Slovenca utonila na Hrvatskem

Varaždin, 13. avgusta. r. Na obali Drave so danes našli utopljena, ki je že 10 dni ležal v naplavljenem blatu. Sodeč po obliki mora utopljenec biti Slovenec. — Občlečen je bil v modri sukničji, kratke hlače, šimi čevlje, pisano perilo z monogramom M. J. Utopljenec ima zdrave zobe in kaže starost 32 let. Bil je pokopan na občinske stroške na varaždinskem pokopališču. Po vsej priliki gre za utopljena, ki ga je naplavila Drava iz kakega kraja mariborske oblasti tekom zadnje plojave.

Ostijek, 13. avgusta. r. V kopališču Golibar ob Dravi je danes utonil orožnik Andrej Jelovšek iz Guštana v Sloveniji. Narednik Jelovšek je sedel s hrbtno obrnjen proti Dravi in je padel v Dravo vznak. Okolu stoječi kopalci so bili sprva mnenja, da se Jelovšek šali. Ko pa so videli, da se je pogreznil v valove in da ga ni več na spregled, je bilo že prekasno. Deroči valovi Drave so odplavili truplo ponesrečenega narednika neznanu kam. Kljub večernemu iskanju so ostala reševalna dela brez rezultata.

Leoš Janaček †

Moravska Ostrova, 13. avgusta. s. O zadnjih dneh komponista Leona Janačka poročajo: Zdravniki začelom bronchitis, na kateri je zbolel Janaček, niso smatrali za nevarno. Ko pa je mrzlica postajala hujska, so morali Janačka prepeljati v sanatorij. Janaček se je že zadnja dva dneva zavedal svoje usode ter je zaradi tega tudi odklanjal vse injekcije ter je dejal, da mu ni več pomoči. V noči na nedeljo je napisal svojo oporoko. Vest o njegovi smrti je v muzikalnem svetu povzročila veliko potrtoost. (Glej tudi poročilo na 5. strani.)

Tri ekspedicije na južni tečaj

London, 13. avgusta. g. V kratkem bodo odpotovale na južni tečaj tri ekspedicije. Eno bo vodil bivši angleški mornariški častnik Douglas Jeffreys, drugo znani prekoceanski letalec Byrd, tretjo pa letalec Wilkins. Najmočnejša bo Byrdova ekspedicija, ki bo štela 60 mož ter bo imela tri letala. Na arktičnem ozemlju bo ostala dve leti. Priprave za to se vršijo že več mesecev. Stroški so proračunani na 500.000 dolarjev. Vse tri ekspedicije bodo šle po različnih poteh.

Kraljevska zadnja pot narodovega genija in mučenika

Pol milijona ljudi se je zbralo v Zagrebu k pogrebu Stjepana Radića - Veličastne slike ni mogoče niti približno opisati. - Pogrebni sprevod je bil dolg okrog 20 kilometrov. - Svečanosti so trajale celih sedem ur. - Zastopane so bile vse prečanske pokrajine. - Nepojmljiva disciplina množic

Obširno poročilo naših poročevalcev o pogrebu Stjepana Radića je objavil večeršnji «Ponedeljek». Ker bo potok te kalne manifestacije, kakršna Jugoslavija še ni videla, gotovo sanjal vso našo javnost, ponatiskujemo danes «Ponedeljkovo» poročilo za one čitatelje, ki nimajo «Ponedeljka». Obenem prinašamo s pogrebni svečanosti dve sliki, posneti od našega fotografa. Nadaljnje slike in nekaj značilnih podrobnosti zagrebške nedelje bomo objavili še v jutrišnji številki. Op. ured.

Zagreb, 12. avgusta.

Današnjem nepopisno veličastnem, kraljevskem pogrebu Stjepana Radića je vzbujala največjo pozornost iz trnja spletena velika krona, na kateri je v električno žarnico odeta stala krogla iz revolverja Puniše Radića. Vse nepregledne pestrobarvne množice, ki so v nepojmljivem redu defilirale mimo zaprte krste, počivajoče v mrtvaškem vozu, v katerega je bilo vpreženih troje parov vrancev, so strumno, s pogledi ostro uprtimi v ozki dom največjega hrvaškega voditelja, izkazovale zadnjo čast pepelu pokojnika. Še ostrije je bil njihov pogled uprt v to trnjevo krono, ki je bila in ostane za ves narod strašen simbol: simbol Radićeve mučeniške smrti in memento k vztrajnosti, disciplini in složnosti! Kakor velike bodice gladičila, iz katerega je bila spletena ta trnjeva krona, so se vbadali v srca nepreglednih množic vtisi današnje pogrebne svečanosti.

Stotisoči se zbirajo

Prekrasen dan je naklonilo nebo. Brez oblakov, brez vetra. Sonce je razlivalo na ponosno, a v žalost odeto hrvaško metropolo bogato obilje svojega zlatega blagoslova.

Oživel je Zagreb v zgodnjih jutranjih urah. Številni osebni in posebni vlaki so v kratkih presledkih prihajali na zagrebška kolodvora in sipali v mesto množice deputacij, organizacij, korporacij. Od Dubrovnika in Splita, od Sarajeva in Zemuna, od Subotice in iz Slovenije so se v Zagrebu neprestano gradile nove in nove množice, ki so se sprosti vrščale v povorke in po točno določenem sporedu okupirale vse ulice v širokem okolišu zagrebškega osrčja, divnega Zrinjevca.

Živinski vagoni so bili prenatrpani s seljaki in seljakinjami, starci in otroki. Mnogi niso spali že dve noči. Toda vse je ob prihodu v Zagreb prevzela nekak čudna vedrost in navzle vsej potrtosti neka vidna radost, da jim je bilo dano prispeti v Zagreb k posmrtnemu triumu njega, Stjepana Radića.

Pri vsem zatajevanju trpkih spominov se je danes neprestano vspevala primera z nedavnim pogrebom Pavla Radića in dr. Gjüre Basarićka. Bil je 24. junij ravno tako solčan in pogrebnega svečanost je bila neizmerno žalostna. A današnja nedelja je bila veličasten praznik, ki je razodel vso moč, vero in voljo hrvaškega naroda. Res je bilo nešteto prizorov, ki so trgali srca. Toda celotno veličastje današnjega pogreba je sprosti sušilo solze in vsajalo v vse duše spokojstvo, ponos in zavest močnega vzajemnosti, zavest pravice.

Na Zrinjcu

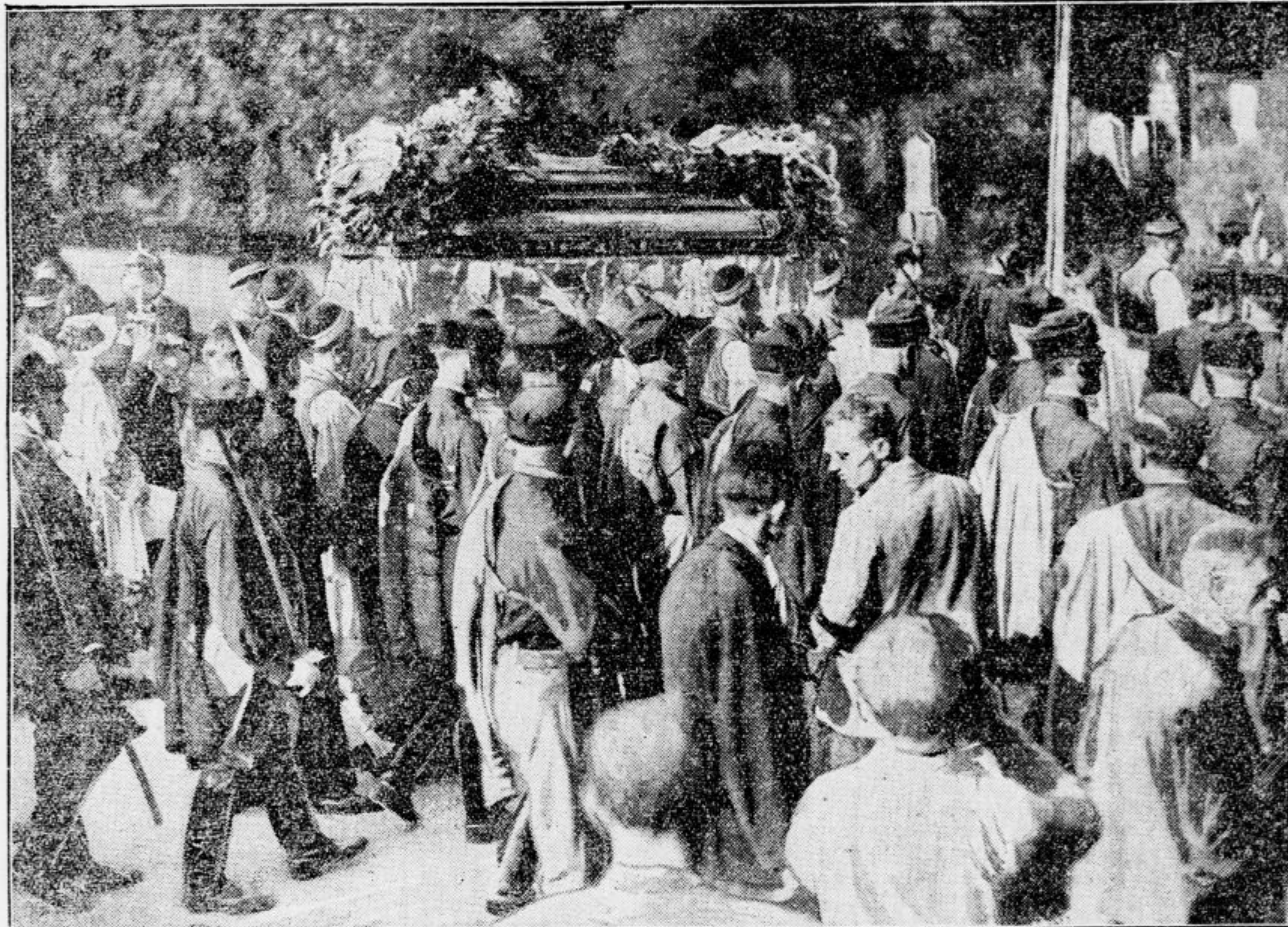
Še v daleko večji meri kakor 24. junija je danes pripadala organizatorjem reda in discipline naioga, da brzdajo naval stotisočev in uravnajo ogromni veletok ljudstva v urejeno strugo. Pol milijona ljudi se je zbralo v Zagrebu. Treba pa je upoštevati, da so se vse te množice zgrinjale v razmeroma ozko četr zagrebškega mesta. Vse skupine, ki so prihajale z vlaki, vozovi in peš, so napotili reditelji (deloma seljaki, deloma akademiki) v posamezne stranske ulice in jih razporedili za pogrebni sprevod. Je davno pred 9. uro so bile ulice polne in reditelji so s pomočjo policije zaprli neposredne dohode k Seljaškemu domu. Samo pri vzdrževanju reda je pomagal del policije; ves glavni kader stražnikov in orožnikov se je nahajal v kasarnah...

V Seljaškem domu

V Seljaškem domu so se zbrali poslanci KDK, nosilci vencev in predstavniki posameznih večjih deputacij, obasti in korporacij. Edino po Strossmajerjevi ulici je bil ljudem še dovoljen dostop pred katafalk Stjepana Radića. Po stopnicah so se dvigali nešteti pari in v naglem tempu defilirali mimo mrtvaškega odra. Še je ležal Stjepan Radić odkrit na visokem katafalku in njegov otprli smehljaj je v tej poslednji uri ločite vsakomur izvajal solze iz oči. Glasno hteč so stopali pari mimo mrtvaškega

Z balkona Seljaškega doma govori zagrebški poslanec dr. Trumbić. — Desno od njega Svetozar Pribičević, za njim zagrebški župan Heinzl, poleg Pribičevića posl. Josip Predavec.

Kmečki fantje iz zagrebške okolice nesejo krsto z mrtvaškega voza k grobu. — Ob krsti častna straža Sokolov in akademikov

odra. Zenske so padale na kolena, a pokoriti so se morale neprestano podvzajem rediteljev: »Prosimo, hitro dalje, dalje!...«

Ves prečanski narod

Ko so se poslednje skupine, uravnane v dolgo procesijo, poslavljale od Stjepana Radića in ko so se v vsem okolišu Zrinjevca formirale delne povorke, se je peštra množica gnetla v gost špa'ir od Seljaškega doma do oddaljenega Mirogoja. Ves Zagreb je bil na nogah, a ogromni pritoki ljudstva z dežne so napolnili vse trge in široke pločnike. Zasedena so bila vsa okna. Ni si pač mogoče predstavljati niti v bujni fantaziji bolj slikovitega pogleda, kot ga je nudil danes Zagreb z onimi svojimi ulicami in trgi, po katerih se je vila zadnja pot Stjepana Radića. Zbran je bil v bizarnem mozaiku ves hrvaški narod, prištevši tudi zelo številne pravoslavne Ličane in Kordunaše, muslimane in Slovence. Seljaške družine v svojih slikovitih narodnih nošah, pomešane med elegantni svet modernega Zagreba, vsi sloji od delavca do visokega uradnika in industrijalca, — to je bila imponirajoča revija naroda, ki se v skupni žalosti klanja manom svojega učitelja in voditelja.

Črne ulice

Svetilke na ulicah so bile zagrnjene v črni flor. Le lahno so s streh valovale dolge črne zastave. Ves promet je počival, zaprti so bili za čas pogreba tudi vsi javni lokali. V izložbah in na oknih pa so se nudile na ogled podobe in liki Stjepana Radića v najrazličnejših stavkih. Posebno številne so bile reprodukcije Radićeve slike iz l. 1925., ko je na

odmoru v Baški podpisal svoj avtoportret s programatičnimi stihoma:

»Narodu vjeren, sav odan Bogu, pravico braniti hoću i mogu!...«

Ko so se meščani in seljaki, med njimi premnogi, ki so z ženo in otroki premerili daleka pota do Zagreba, razvrščali v špalir in si osvojili primerna mesta, je v velikem rondoju za Seljaškim domom vrvelo življenje kakor v mravljišču. Ljudje so se trije ob njih, zelenih gredicah, na katere so polagali vence in se ob njih pripravljali za sprevod. Bolj in bolj je pritiskala vročina. Vsakdo je iskal sence, a kam, ko se nisi mogel ganiti, kjerkoli si se znašel v gneči. Sibki so omagovali, vendar pa do konca vztrajali na pekočem solncu.

Nepozaben je bil pogled z oken Seljaškega doma. Vseposod glava pri glavi kakor ogromen mozaik v znamenju križa. Pogled na vse te stotisoče narodnih noš in raznovrstnih zlato vezenih krojev — sama živa poezija, simfonija barv in harmonija duš.

Ob pol desetih

A približal se je čas pogreba. Ob 9.30 je glas roga z balkona Seljaškega doma dal znamenje za formacijo sprevoda in za nastop nositeljev vencev. Zadonela je s stolpov vseh zagrebških cerkva tužna pesem zvonov. Prispela je številna duhovščina z nadškofom dr. Bauerjem na čelu. Asistiralo mu je 6 kanonikov. Nadškof je blagoslovil truplo in se s tiho molitvijo poslovil od pokojnika. Skoro istočasno je prispel v Seljaški dom zastopnik kralja, armijski general Svetozar Matić, ki je v stranskem salonu izrazil Radićevemu zetu inž. Avgustu Košutiću za vso Radićevo rodno in kraljevem imenu najgloblje sožalje

Z generalom so se pred krsto Stjepana Radića poklonili 4 podčastniki gardijske konjenice, ki so nosili kraljev srebrni venec z napisom: »Stjepanu Radiću — Aleksandar«.

Votlo so odmevali udarci kladiva, ki so približali pokrov krste. Deset orjaških kmečkih fantov iz Remet je dvignilo krsto na ramena in jo ponosno po stopnicah skozi vestibul v mrtvaški voz.

Slovo Radićeve obitelji od pokojnika je bilo obupno. Z najožjimi člani družine se je dušilo v solzah veliko število Radićevih daljnih sorodnikov, ki so v sprejemnem salonu čakali na pričetek pogreba. Sami preprosti možje in ženiče istega dobrega, plemenitega obraza kakor slavni pokojnik.

Z ulice so bučali mogočni žalobni korali pevskih društev. A tam v mali sobici je gospa Radićeva medlela v nezavesti. Na pomoč je priskočil dr. Dragičević, poslanec SDS. Lek je bil k sreči učinkovit in gospa Radićeva si je hitro opomogla. Vsaka razburljiva vest bi bila lahko panično učinkovala na zgnetenene, od solca neusmiljeno prepargene množice. Tembolji, ker je šepetaje šlo od ust do ust, da je omedlelo več ženic in da se je neka seljanka zgrudila mrtva, zadeta od solnarice.

Ko so polegli poslednji akordi prekrasne »Očenaša«, ki ga je po Radićevem besedilu uglasbil prof. Canić in ga je izvajal z ogromnim številom pevcev karlovački zbor »Zora«, in ko so se zgubili v ozračju poslednji refreni Matzovega korala: »Pali su u borbi za narod svoj« — so na balkonu Seljaškega doma nastopili govorniki, ki so v določenem vrstnem redu izpregovorili zadnje poslovilne pozdrave, V. splošni tišini je izpregovoril

prvi podpredsednik HSS dr. Vlado Maček

Osvojil je vsa srca z naslednjim poetičnim poslovilom:

Umirilo se je večno besno, sinje morje naše. Klonil je tisočletni Velebit. Sključile so se pomorne naše jablane. Solze so preplavile naše seljaške hišice, v črmino so se odeli naši gospodski dvori, naša srca pa je prevzela brezmejna tuga, ker si nas zapustil Ti, učitelj in voditelj naš!

Učitelj, sem dejal. Da, bil si učitelj svojega hrvaškega naroda, kazoč mu pot iz teme v luč, iz neznanja in prosveto, iz suženstva k svobodi. Bil si učitelj, ki si učil, da je človeška misel, ki hrepeni po pravici, ki teži za dobroto, močnejša od vsake sile in nasilja. Učil si nas, da sta mržnja iz zloba minljivi in da je ljubezen večna.

Tvoj nauk je padel na plodovita tla, ker nisi bil samo učitelj, marveč tudi voditelj in prvi borec za one ideje, ki si jih pričigoval. Kadarkoli je bilo potrebno, da narod ponese težko breme, si ti naš učitelj in vodja zastavil svoja ramena. In kadar je moral Tvoj narod sprejeti hud udarec, si Ti, učitelj in voditelj, nastvil svoje lastne prsi.

Bil si nekronan kralj svojega naroda. Kaj nekronan! Mar nisi 40 let nosil krono. Trnjeve krono! Ali je potem čudno, da je Tvoj nauk prodiral daleko preko hrvaških meja in izven tvojega naroda! Ali je še čudno, da je ob tvojem imenu vzdrhtelo sleherni seljaško srce od Jadranskega do Črnege morja in jih napolnjevalo z upom na svobodo, na pravico.

In baš radi tega, ker so se beograjski nasilniki zbalni lastnega naroda pod vodstvom Tvoje svetlega imena, pod vodstvom topline tvojega ljubečega srca, so Ti začeli streči po življenju. A to jim ne bo pomagalo. Telo je smrtno, a duh je nesmrten. Zlasti duh, ki vodi k svobodi, k pravici!

Učitelj in naš voditelj, ki se poslavljáš od nas: Tvoj hvaležni narod bo zasul s cvetjem tvoje telesne ostanke, s cvetjem svojih vrto in poljan, ter jih zamakal s potoki in rekami solz. Ti, ki si se za večno združil z absolutno pravico in dobroto, pusti svoj duh med nami, da z njegovo pomočjo dovedemo svojo hrvaško domovino in svoj hrvaški narod h končni in popolni svobodi. Slava Stjepanu Radiću!

Besede so glasno in razločno odmevale na vse strani: na balkonu je bilo nameščenih kakih 10 ojačevalcev. Nežno poudarjene poslovilne besede dr. Mačka so vzbudile v raztuženih srcih najmekkejše razpoloženje. Mnoge ženske so zajokale na glas. Njih ihtenje pa je prekinjevalo klopotanje neštetih fotografskih aparatov in od časa do časa pritrdjevanje moskih, ki so vsak poudarek v čast imenu Stjepana Radića sprejeli z vzklikom: »Slava mu!«

Vse oči so bile uprte na balkon, ko je kot drugi govornik povzel besedo

predsednik KDK

Svetozar Pribičević

Govoril je:

»Mučeniško življenje, mučeniška smrt! To mučeništvo v življenju in smrti je pretrpel Stjepan Radić za blagor, veličino in slavo svojega ljubljenege rodu. To mučeništvo najbolj verno obeležuje zgodovinski pojav Stjepana Radića, kateremu se danes klanja vse naš narod in o katerem se s spoštovanjem in občudovanjem govori v vsem civiliziranem svetu. Zakaj se govori o njem? Gotovo zato, ker je bil za njegovega življenja in ker bo po njegovi smrti ostal njegov duh eden najslavnejših činiteljev v političnem razvoju našega naroda! In ta narod je zopet zavzel najvažnejši položaj na veliki svetovni poti, ki spaja evropski zapad z iztokom.

Radić spada v vrsto onih velikanov, ki so s svojim pojavom proslavili svoj narod. On je bil Hrvat, s srcem in dušo, od glave do pete, ponosen na svoje hrvaštvo. Toda njegovo hrvaštvo ni bilo ozkorsko ekskluzivno in nepomirljivo. On je v hrvaštvo vdel samo plemenit, dragocen in neodvoden del velikega jugoslovskega naroda, en narod in eno državo od Jadranskega do Črnege morja.

To je bil veliki ideal Stjepana Radića od njegove rane mladosti do njegovega zadnjega izdihaja. Toda v tej veliki zajednici svobodno združenih, a ne osvoinjenih in podjarmljenih južnih Slovanov je hotel Radić s polno pravico videti hrvaštvo kot ravno-praven činitelj, ki žrtvuje zajednici toliko kakor drugi in ji daje obeležje enako kakor drugi. Radić je zahteval harmonijo v vlogah, ravnovesje vpliva, koncentracijo sil in edinstvo ciljev Srbov, Hrvatov in Slovencev — in končno tudi Bolgarov.

In česar ni mogel živ, to bo Stjepan Radić ustvaril mrtve. Njegov nesmrtni duh bo lebdel nad nami in vodil bo našo generacijo v velikih borbah, v katerih bomo do zadnje kaplje krvi branili njegov in naš skupni ideal do končne zmage. Radićeva koncepcija ni bila tesna in malenkostna, bila je grandiozna in genijalna. Človečanstvo, mirotvorstvo in bratstvo med narodi kot mednarodni ideal, jugoslovskevo kot nacionalni ideal, kmečka demokracija kot socialni ideal! Zato je smatral za svoje največje delo ustanovitev Kmečko - demokratske koalicije. Ko smo se prvič po desetih

leth sestali, smo v eni uri premotili celotni politični položaj in sprejeli zgodovinske sklepe. Po tem sestanku je Radića obkolila gruča novinarjev in ga obsedla z vprašanji: »Kaj se je zgodilo?« A on jim je odgovoril kratko in domiselno, kakor je znal samo on: »Sestali smo se stari prijatelji, a novi tovariši v delu — »Kaj ste storili?« so novinarji vprašali dalje. »Vrnili smo se nazaj v mladost,« se je glasil Radićev odgovor. To pomeni: vrnili smo se k velikemu idealu hrvatske in srbske omladine, ki smo jo skupaj ustvarjali in ki je v narodu razvila smisel za narodno svobodo in človeško dostojanstvo in ga oplemenila z kjejo edinstva, da na porušeni temeljih nekdanjega habsburškega carstva ustvari-mo svoj neodvisni, svobodni dom.

Na tem idealu je bila zasnovana KDK. V njej so združeni Srbi, Hrvati in Slovenci. V njej je z istim duhom prežeto seljaštvo in narodna inteligenca. Ta seljaška demokracija zahteva enakost in enakopravnost kot temelje nove bodoče ureditve države, v kateri bodo Hrvati popolnoma enaki Slovencem in Srbom, tako da bo že s samo organizacijo državne zajednice izključena možnost nasilja enega naroda nad drugim ali eksploatacija enega na korist drugega.

Mučeniška smrt Stjepana Radića pomeni pogin starega nasilnega državnega reda, ki je pod krinko edinstva prikrival nadvlado ene pokrajine nad vsemi ostalimi. Istočasno pa znači njegova smrt vstajenje novega življenja pravice in popolne enakopravnosti, za katero je hrvatski narod veke in veke stremel in za katero se je pod Radićevim vodstvom skupno s srbskim in slovenskim narodom, zastopanim v KDK, z divno hrabrostjo boril.

Stjepan Radić je bil voditelj, učitelj in prav seljaškega naroda. Če bi bil imel dovolj časa in če ga ne bi ovirali s strelci, če bi ga ne bili ubili, bi bil z velikim pokretom zedinil vse seljaštvo, hrvatsko, slovensko in srbsko in nato še bolgarsko. To bi bilo pravo, idealno narodno edinstvo. Toda vselej, kadar je šel Radić preko meja stare historične Hrvatske v druge pokrajine našega naroda, da ga v celoti združi v veliki seljaški pokret, so ga lažnivi tomlači državnega edinstva nasilno zavrnili v plemenske meje. In končno je bil urjen kot nekak separatist in sovražnik države, v resnici pa le zato, ker je z idealno plemensko enakostjo in socialno pravičnostjo hotel zagotoviti stalnost in trajnost naše državne zajednice kot dostojne članice velikega bratstva svobodnih in pravičnih narodov.

10. novembra 1927 je bila osnovana Kmečko - demokratska koalicijska. Naslednjega dne sem opozoril prijatelja Stjepana, kaj smo zagrešili, ko smo dali dva predsednika politični organizaciji, kar se ni nikjer drugod zgodilo. On pa mi je smehljaje in dobre volje odgovoril: »Saj to je ravno sijajno. To je kakor dvoglavi orel!...«

Moj orel! V Tebe je meril sovražnik, misleč, da bo uničil narod, ko ti ne bo mogel svobodno razprostriti svojih kril. Toda dušanin se bo prevaril, kajti ti si bil samo simbol, a voditelj naroda te tvoj nesmrtni duh. In ta tvoj nesmrtni duh bo vodil naš ujedinjeni seljaški narod skozi vsi boje in težkoče od zmag do zmag do končnega ustvarjenja velikega cilja!

Prijatelj in tovariš, nepozabni Stipa! V imenu KDK, na katero si bil tako ponosen in v katero si veroval fanatično in brezmejno, poslavljaj se od tvojih smrtnih ostankov, zaupajoč v tvoj veliki duh, ki nas bo stalno spremljal in bodril v vseh težavah in vodil skozi vse veke, ki ras ne bo nikdar zapustil. Slava Ti in večni spomin v vsem jugoslovenskem narodu, v vsem Slovanstvu, ki si ga želel ujediniti iz najčistejših, vstajenskih idealov in v vsoljnjem človečanstvu, ki se danes spominja ob Tvojem imenu osebnosti velike in svetovne zgodovine. Večna slava Stjepanu Radiću!

S tem svojim govorom, ki ga je množica večkrat prekinila s pritrdjevanjem, je Svetozar Pribičević zpet posvedočil svoje zrele državniške sposobnosti. Drhtela mu je desnica in drhtel mu je glas, ko se je poslavljaj od svojega mrtvega tovariša. Toda v celoti je predočil Stjepana Radića tako plastično in istinito, kakor je pokojni bil v svojem pravem bistvu.

Nato je spregovoril v imenu Hrvatskega bloka

zagrebški poslanec dr. Ante Trumbić:

Hrvatski narod! Zopet si se odel v črnilo. To je obelježje današnje dobe tvojeja mučeniškega življenja. Tudi dosedaj si žaloval že mnogokrat za svojimi pobitimi sinovi, toda žalost, ki te navdaja danes, je najtežja, ker je mrtev tvoj najmočnejši buditelj, tvoj prvi voditelj, ki je bil baš zato izdajniško umorjen od predstavnikov onega zla, pod katerim Hrvatska in vsi ostali kraji v tej državi največ trpe. Stjepan Radić, doživljal si mnogo uspehov v svojem narodu. Okrenil si naše pozornost vsega sveta in pokazal si silo, kakor le malokdo pred teboj. Toda živ nisi bil nikdar tako močan v svojem narodu in tako strašen njegovim nasprotnikom, kakor si močan in strašen v svoji smrti. Živ si bil ukljen v svoje telo, mrtev si postal svobodni duh. Ovečan z mučeniškim vncem si postal trajen duhovni voditelj vseh, ki se bore za svobodo, pravico in človečanstvo, obenem pa strah in trepet onih, ki so ti končali življenje.

Blaga senca večnosti bdi nad nami s Tvojem posmehom dobrote in odločnosti, ki ga ni mogla ugazniti na tvojih ustnih niti smrt. V življenju smo te gledali kot neobičajno močan pojav, danes te gledamo kot mučenika. Okoli tvojih smrtnih ostankov so se zbrali vsi Hrvati z našim ponosnim seljaštvom na čelu, ki si ga ti pribudil in osvestil, ko si prebudil v njem spoznanje njegove silne moči. Zbrali so se okoli tebe tudi Srbi, v prvi vrsti oni Srbi, ki jim je Hrvatska domovina. Zbrali so se okoli tebe sineviti Slovence, ki jim je Hrvatska sestra, na katero se oslanja in ki je njena zapupnica. Zbrali smo se brez razlike krajev, plemena in vere vsi preganjeni in brezpravni na domačem ognjišču, da položimo tu oblično zvestobe in silo v nadaljni borbi za svobodo Tvoj svobodni duh bo mirno orožje, s katerim se ruši stari, pokvarjeni, trohli red egoizma in tiranije, da na njegovih ruševinah na temeljih ljubezni in svobode, ljudstva in naroda, miru in dela, pride do zdrave obnove in do boljše bodočnosti.

Danes je naš starodavni Zagreb srce in metropola hrvatske kulture. ognjišče bodočnosti, kakor v minulosti ognjišče svobodnih podvigov in kulturna baza hrvatsva. Ta falanka borcev in složni duh bo ostal ne samo nerazdržitljiv pomozil se bo in ojačil, da nadaljuje pod vodstvom tvojeja močnega duha borbo za zmagovo svobode ljudstva in naroda.

Hrvatska okrvavljena s krvjo tvojo in tvojih tovarišev, ni umorjena in živi svežo mladost svojih vekov. Širokogrudna in poživljena orevzema vlogo, ki ji je prisojena, vlogo prvega borca, prvega požrtvovalca in predhodnika v borbi za boljšo bodočnost svojo in vseh potlačeni in ponižanih. Državna samostojnost, ki jo je Hrvatska imela in vršila skozi veke in ki je danes njima je naša upravičena zahteva, od katere hrvatski narod nikdar ne bo odstopil Hrvatska bo to svojo borbo za svoje ideale nadaljevala odkrito in ne bo nikdar dopustila, da krene ta borba s svoje prave poti.

Hrvatski narod ne bo nikdar dovolil, da se borba za njegovo svobodo predstavlja kot nekak spor med Hrvatstvom in Srbstvom. To bi pomenilo osramotitev našega oplakanega mučenika Stjepana Radića. S Tvojo smrtjo je hrvatski narod izgubil neumornega voditelja, kateremu je poklonil svoje neomejeno zaupanje in trdni veri, da ga boš dovedel do rešitve Tvoja državnost na kri te to borbo le še bolj poplemenila. Zapustil si nam ooporoko, ki jo sprejemamo kot našo sveto zaobljubo in ob Tvojem odprtem grobu ti prisegamo: Hrvastvo bo vstalo in to kmalu. To bo tvoja apoteoza, narodni mučenik Stjepan Radić!

Ostali govorniki

Zagrebški župan arh. Heinzl se je poslovil od Radića v imenu Zagreba in zagrebškega prebivalstva. Pokojni je s svojim političnim in nacionalnim delovanjem mnogo pripomogel, da je

Pogrebni sprevod brez konca in kraja

In pričela se je triumfalna povorka. Okrog 11. je sprevod otvoril oddelek hrvatske sokolske konjenice s praplorom na čelu. Za njimi so se v nepregledni vrsti razvrstili nosilci vencev.

Nad 2000 vencev

V koraku rimskih legij so stopale deputacije, noseč vence najrazličnejših kombinacij, ki jih zmore nežna kmečka domiselnost. Zlati Klas se je bohotil v objemu krvavo rdečih nageljnov in poljskih rož, krizanteme so udobno počivale na sveže zelenem smrečju, lovuru ali hrastju. Pravcato bogastvo so predstavljali dragoceni venci, ki jih je ustvarila roka umetnega vrtnarja, a genljivo bogastvo fantazije so razodevali skromnejši venci, ki so jih spleta kmečka dekleta. Napisani na trobojnih trakovih so bili sami lapidarni dokumenti silno močne ljubezni, vdanosti in spoštovanja.

Deputacije iz vseh prečanskih krajev

Sledile so posamezne krajevne organizacije HSS iz vseh prečanskih krajev. Kakor da bi podrl jez, se je zlivala množica v ogromni sprevod. Očarljiva je bila slikovitost posameznih skupin v narodnih nošah. Prisotni poročevalci inozemskih listov in številni inozemci, ki so deloma z letovišč, deloma preko meje prispeli v Zagreb, da si ogledajo žalno svečanost, se niso mogli nagledati in so soglasno poudarjali, da je hrvatski narod pri pogrebu svojega voditelja pokazal ne samo bogastvo svoje srčne kulture, marveč podal tudi manifestacijo svoje pravičnosti, ki bi je drugod v takem bogastvu narodne umetnosti in izvršnih narodnih noš bilo težko najti.

Čvrsti Ličani in samozavestni Dalmatinci s svojimi sinikiimi Alkarji, dubrovniškimi aristokrati in oddekom znamenite bokeljske mornarice so vzbujali še posebno pozornost. Če do danes še nisi poznal dalmatinske narodne folkore tamošnjih najrazličnejših narodnih nošenj, si danes dobil naj-nazornejšo sliko. Zastopnikom najjužnejših krajev Dalmacije so se priključevali odposlanci iz Splita, Sibenika, Imotskega, Biograda na morju, z otokov in izpod Velebita. Na stotine je bilo delegatov in odposlanstev z zastavami in venci. Niso se ustrašili daline poti ter prihitali v Zagreb na pogreb svojega oboževanca.

Ista pestro živa slika se je ponavljala pri organizaciji iz ostalih hrvatskih pokrajin. Izstradana Hercegovina je poslala nepričakovano veliko število odposlanstev. Bosna, Vojvodina, Srem niso zaostajali. Brezštevilna pa je postajala veriga organizacij iz treh ožjih hrvatskih oblasti. Na stotine tablic, ki so ti predstavljale poedine kraje in njihove organizacije. Za vsako tablico vodi, skupine in cele povorke narodnih noš, desetine in stotine seljakinj in fantov v snežno belih narodnih oblekah, obšitih z najizvirnejšimi narodnimi okraski in vezinami... Te mogočne slikovitosti, takih stotočevih skrajnih političnih vernikov ne spravi noben narod v Evropi pokonci. Po zagrebških ulicah je kipeła apoteoza narodnega bratstva...

Trnjevec z morilsko kroglo

Novi in vedno novi četverostopli so defilirali v zadnji pozdrav mimo krste Stjepana Radića, nepregledne legije so prodirale izza vozala Seljaškega doma. Tam poleg mrtvaškega voza, obkoljenega z odredi kmetskih fantov, Sokolov in akademikov z golimi sabljami tik poleg gardistov, ki so na dragoceni blazinici nosili kraljev venec, je priprost seljak držal trnjevo krono z izstrel-

danec Zagreb svetilnik vseh Hrvatov. Duh Stjepana Radića je duh današnjega Zagreba in njegovega meščanstva.

Sledil je spominski nagovor zastopnika iz Trebarjeva, rojstnega kraja Stjepana Radića, kjer je vzniklo njegovo silno politično geslo: »Vera v Boga i seljačka sloga!«

Iskreno je bilo tudi slovo delavskega zastopnika, ki je slavil pokojnika in njegovo toplo srce za ponižane in razžaljane, za seljaštvo kakor za delavstvo, ki sta največja trpina sodobne človeške družbe.

Z zgornjostopno kršnega Dalmatinca je posl. Matijević jemal od Radića slovo v imenu Dalmacije in hrvatskega morja. Enako prisrčno je bilo slovo posl. Celana v imenu Herceg-Bosne. Govorili so še govorniki iz Vojvodine in za bunjevske Hrvate, iz Siska in Ludbrega, prvega volilnega okraja Stjepana Radića, nadalje dva zastopnika prosvetnih društev. V imenu Slovencev se je od pokojnika poslovil dr. Drago Marušić, slavč ogromne zasluge pok. Radića za Slovence in njegovo posebno ljubav za Slovenijo.

Zadnji je govoril posl. Sekula Drljević, poudarjajoč zlasti globoko misel, da vekovi ustvarjajo narode, a Bog vekov — genije. Pokojni Stjepan Radić je človečanstvo proglasil za hrvatski nacionalni ideal.

Navzlic temu, da je bil govornikom točno odmerjen čas, je bilo ljudstvo na žgočem solncu že utrujeno in je z zadošenjem vzelo na znanje znamenite roga, da se začne razvijati sprevod.

kom, ki je bil 20. junija pogodil Stjepana Radića. Na eni strani je poleg seljaka sedel posl. dr. Pernar, na drugi še vedno rekonvalescentni posl. Grandja.

Tudi pozneje v sprevodu je bil ohranjen isti vrstni red. Za kraljevim vncem trnjeva krona z izstrelkom in končno mrtvaški voz s pepelom Stjepana Radića.

Obtrniki in delavci

15 do 20-kilometrov dolgi povorki narodnih organizacij so sledile strokovne korporacije. Okrog 20 obtrtnih in drugih stanovskih društev v starodavnih krojih. Ogromna je bila udeležba delavskih organizacij in državnega nameštvenstva, še prav posebno pa je povečala slikovitost velika udeležba Sokolstva in gasilcev.

Korak teh legij ni bil običajno počasen in lagoden. Ta hitrost povorke je še povečala grandioznost manifestacije. V taktu 14 godb so stopali po širokih ulicah oddelki za oddelki.

Zastopniki občin

Občinski zastopi skoraj vseh prečanskih mest in večjih krajev so poslali svoja odposlanstva. Ljubljano je zastopala delegacija, obstoječa iz eg. Ivana Tavčarja, Petra Šterka, Franja Rupnika in Antona Likozarja. SKS je zastopalo celotno načelstvo s predsednikom Pipanom na čelu, ljubljansko in mariborsko oblastno organizacijo SDS pa močna deputacija z ravnateljem Jugom in mariborskim podžupanom dr. Lipoldom na čelu. Sploh je bila udeležba iz Slovenije izredno številna.

Sprevodu ni konca

Povorki ni konca ne kraja. Strok. organizacijam sledijo nešteta pevška društva. Na Hrvatskem so pevška društva zelo razširjena tudi po deželi. Vsako društvo nastopa s svojim praplorom, po možnosti z društvenim kromem ali preurejeno narodno nošo. Kdo bi mogel vse prešteti in pregledati. Samo gasilci so defilirali nad trizetr ure! Pa dalje: profesorji, sodniki, univerza, odvjetniki, notarji, tudi ta veriga inteligence brez konca in kraja.

Ob mrtvaškem vozu

Šele ob 3. je mogel mrtvaški voz kreniti izpred Seljaškega doma. Daleč pred njim se je uvrstila v sprevod sokolska konjenica, sledile so redovnice in redovniki raznih redov z velikimi križi, nadškof Bauer z asistenco in mnogo duhovnikov. Trije pari vrancev so potegnili težak voz, častne straže so se razvrstile in truplo pokojnega Radića je končno nastopilo pot k večnemu počitku na Mirogoju.

Družina Stjepana Radića je pretrepujoče zahtela... Za ožijimi in daljnimi sorodniki so stopali Radićevi politični prijatelji in zavezniki, vsem na čelu Svetozar Pribičević, ki sta ga spremljala poslanca dr. Maček in Nikola Preka, ostali poslanci in zastopniki pa so korakali v osmerostopih za njimi.

Prihod na Mirogoj

Čelo sprevoda se je približalo Mirogoju okoli 1. popoldne. Bili so to Sokol na konjih, ki so takoj zavzeli svoja mesta, da so vzdržali red, da je mogel iti ogromni sprevod nemoteno mimo odprtega groba, v katerem sta že ležala prva dva mučenika dr. Basariček in Pavle Radić. Na pokopališču je vladala popolna tišina. Množice ljudstva so hodile tiho mimo groba, nihče ni izpregovoril besedice. Šele kasneje, ko so pričela prihajati društva, so se čuli pozivi rediteljev in povelja voditeljev.

Proti 5. je končno prispel na pokopališče mrtvaški voz s krsto. Za vozom je prišla gospa Marija Radić, ki jo je vo-

dil njen brat, za njo pa tudi ostali člani rodbine. Kanonik Strahiničak je pozval vse prisotne, naj izmolijo še enkrat očenaš za pokojnika. Mnogi so glasno moleč pobožno poklekli...

Slovo ob odprtem grobu

Po izvršenih cerkvenih obredih je povzel besedo podpredsednik HSS Valečić, ki je izrekel naslednje besede:

— Prezgodnja tvoja smrt, učitelj, ki jo je povzročil beograski revolverski strel, je ponovno v črno zavila našo drago domovino. V selu si se rodil, v selu si spoznal tugo in veselje, vse tvoje dejo je bilo posvečeno boljši bodočnosti našega sela. Sel si k svojim ciljem, čeprav si bil toliko preganjan in zaprt. Trpel si, ker si vedel, da bo tvoje prizadevanje prineslo človečanstvo, pravico in svobodo. Tvojim selom so se pridružila kasneje tudi mesta. Postal si vodja ne samo Hrvatov, temveč vseh nas prečanov. Evo, nešteto tisočev seljakov je prišlo, da so te spremlili do hladnega groba, da se razstanejo s teboj telesno. Toda naša duša bo vedno živela s teboj!

V objemu svoje zemlje

Govor Valečića je bil prekinjen od joka velike množice prisotnih. Zatem je zastopnik hrvatskega Sokola iz Splita poškrpil grobnico z morskovo vodo, ki jo je prinesel v srebrni posodi. Majhen deček Ivica Kontić se je končno v genljivih besedah poslovil od pokojnika, prijatelja otrok.

Nafo je šest seljakov dvignilo krsto in jo med ihtenjem Radićeve rodbine ter vsega občinstva spustilo v grobnico. Med tem pa je mimo groba še vedno mrkih, a odločnih korakov defilirala kolona za kolono, nešteti tisoči, ki so se razvrstili v sprevod še za mrtvaškim vozom.

Pogrebne svečanosti so bile zaključene šele proti 6. zvečer, ko se je solnce nagibalo že k zatonu, kakor da odhaja tudi ono za Radićem; nad sedem ur so trajale svečanosti.

Popoln red

Pogrebni sprevod se je razvijal v najlepšem redu, ki so ga vzdrževali reditelji tako vsestransko, da policiji ni bilo nikjer treba intervenirati in je sploh ni bilo blizu.

Razen posameznih omedlevic in smrtnega primera zaradi solnčarice se je primerila nezgoda večjega obsega na Jelachičevem trgu. Na zidarskih odrih pri novi zgradbi poleg Zakladne bolnice se je zbral kakor na vseh razpoložljivih mestih na stotine ljudi. Naenkrat se je začel oder podirati in kakih 10 ljudi je padlo na tla. Zrtev sicer ni bilo, ker pa se je oder podiral z močnim pokanjem, so ljudje v presenečenju domnevali, da padajo strelci. Nastala je velika panika in vse je pričelo bežati. Kmalu pa se je rediteljem in hladnokrvnejšim ljudem posrečilo pomiriti prestrašene množice in pogrebni sprevod se je mirno nadaljeval.

A pri tako ogromni manifestaciji, ki jo pač redkokdaj vidijo daleko večja mesta kakor je Zagreb, so bili ti incidenti uprav neznamiti in niti malo niso zmanjšali silnih vtisov, ki bodo sto in stotisočim udeležencev ostali nepozabni.

Razhod množic po pogrebu

Počasi so se z Mirogoja začele vračati množice v mesto. Vse ceste in pota so bile polne, mrgolelo je po njih. Mesto je po 6. uri dobilo povsem novo sliko.

Deputacije in organizacije so strumnih korakov s svojimi praporji na čelu hitale na vlak. Pred glavnim kolodvorom, kjer je eden največjih zagrebških trgov, je bilo vse živo. Skozi čakalnice so se drenjali udeleženci pogreba na peron in napolnili živalske vagonne dolgih posebnih vlakov liki kočnice. Organizacija je tudi tu bila dobra in je ekspediranje vlakov šlo hitro od rok. Opazoval si lahko prisrčno in toplo poslavljanje znancev.

— O, da mi je bilo dano videti in prestat današnji dan! je pol jokaie vzdihoval sivolas starček v debelem sukniču iz ovčje volne.

— Ubila vas je vročina! je pripomnil njegov mlajši spremljevalec.

— Kaj tisto, kaj tisto, sinko! Če je predsednik pretrpel vse, kaj ne bi jaz vročine!

— Zdravi! Zdravi! so čakalci na peronu pozdravljali odhajajoče, čim je prenapolnjen vlak v smeri proti Brodu ali Koprivnici krenil s postaje. Stotine rok in robcov so iz vagonov mahljale v slovo.

V dobri uri so bili že deset in deset-tisoči na povratku v domače kraje, da povedo svojem in krajanom, kako je Stjepan Radić legel k večnemu počitku. Mnogi udeleženci pogreba, ki so zjutraj prišli peš v mesto, so se takoj po pogrebu zopet odpravili domov, dasi utrujeni od onemoglosti. A večer je bil tako mil in blažec. V škrlatu je počasi tonilo solnce za daleke slovenske gore, čez Posavje pa do Zagreba in preko njega legale sence in hlad nastopajočega večera je otrl potne srage na razgretih licih.

Množica inozemskih novinarjev

Radićevemu pogrebu je posvečal tudi inozemski tisk izredno pozornost. Poleg številnih domačih novinarjev iz vseh jugoslovenskih mest so prispeli v Zagreb tudi zastopniki vseh večjih svetovnih listov in novinskih agencij. Med drugimi so bili navzoči posebni poročevalci »Frankfurter-Zeitung«, »Neue Freie Presse«, »Vossische

Zeitung«, »Berliner Tageblatt«, »Telegraphenunion«, »Quotidiens«, »Information«, »Daily Telegraph«, »Chicago Daily News«, »Journal des Debats«, »Piccolo«, »Corriere della Sera«, »Daily Express« itd. V razgovoru z domačimi novinarji so se inozemci divili večlistnim masam, zlasti pa nepreglednim množicam v peštrih in silkovitih narodnih nošah ter priznavali, da kaj takega ni mogoče videti nikjer drugod. Tekom svojega bivanja v Zagrebu in drugod v Jugoslaviji pa so proučili tudi politično situacijo ter brez izjeme naglašali, da uvidevajo popolno upravičenost borbe KDK, naglašali pa tudi, da inozemstvo hegemonistov v njihovem stremjenju po razbitju države in ustanovitvi Veletribje ne bo nikdar podpiralo.

Odmev smrti Stjepana Radića v Pragi

H. — Praga, 12. avgusta.

Smrt najznamenitejšega češkega politika bi v tukajšnjih političnih krojih tekoč vzbudila globlji dojm, nego ga je povzročila vest o smrti Stjepana Radića. Češka javnost sicer ni bila iznenadena, kajti računalo se je z možnostjo najjužnega izida bolezni, katere potek so spremljali vsi listi z razumljivo skepsno. Vendar se očituje v vseh glasilih brez razlike strank in političnih smeri globoko sožalje in iskreno obžalovanje nad tragično smrtjo velikega voditelja hrvatskega naroda.

Vest o smrti je prišla v Prago eno uro kasneje in so jo prinesli »Narodni listy« in »Venkov«, od tod se je razširila po ostalih uredništvih in kot blisk po vsej republiki. Vsi listi so izšli z obširnimi živopisji Stjepana Radića ter povdarjali, da pod morilčevu kroglo ni umrl samo odlični Hrvat nego moč slovenske koncepcije in širokega svetovnega obzorja, s čigar smrtjo je Slovanstvu zadan nepopravljiv udarec. V člankih je bila mnoga ostrva obsodba sistema, ki mori politične nasprotnike, javnost pa se v skrbih sprašuje, kaj bo sedaj, ko padajo kot žrtve ogrožene borbe najuglednejši politiki naroda, in povdarja ogromno odgovornost, ki prehaja po smrti Radića na voditelje, ki bodo zavzeli njegovo mesto.

Glasilo češke republikanske agrarne stranke »Venkov« ugotavlja v svojem uvodniku Radićev pomen in njegove intimne stike s češko agrarno stranko, zlasti z min. predsednikom Švehlo.

»Narodni listy« obžalujejo, da se po smrti Pašičević ubijajo politične avtoritete sistematično ena za drugo tako, da današnji položaj v Jugoslaviji vzbujajo opravičeno skrb pravih prijateljev bratskega naroda, ki ga je Radićeva smrt tako težko zadela in žele, da bi služila ta tragična smrt vsem strankam kot poslednje svarilo.

Casopisi splošno povdarjajo težavno situacijo v Jugoslaviji: popolnoma prezoro Beograd ter vlade niti ne omenjajo. Delikatno se izogibajo težiščki situacije, ali videti je, da gledajo na položaj z največjo skepsno. Med temi glasovi je najznačilnejša sodba organa monsij. Sramka, klerikalca, tovariša in prijatelja g. Korošca, čigar list »Lidove listy« piše: »Koroščević vladi gotovo ni usojen dolg obstanek. V informiranih krojih se zopet govori o potrebi novih volitev, ki bi jih morala provesti nevturalna uradniška vlada: kakor to zahteva minimalni program KDK.« — Namestnik ministrskega predsednika Sramek je v interesu države sklenil s slovaškimi klerikalci kompromis in se ni dal zavesti s skledo leče v ozkosrčni sistem osebne hegemonije, zato je mnenje njegovega glasila o priklah v Jugoslaviji gotovo uvaževanja vredno.

Neki drugi list piše: »Radić je imel prav, da v novi državi, sestavljeni iz raznih kulturnih tradicij in plemen, ni mogoča centralistična uniformacija, zato se nadejamo, da bodo v težko preizkušeni Jugoslaviji končno vendarle prišli do besede pravi državnik.«

Se večjo pozornost nego češki tiski posvečajo Radiću praški nemški listi. Skoro vsa številka »Prager Tagblatta« je posvečena Radiću in je zlasti omembe vreden članek beogradskega dopisnika Maksima Mrzljaka-Dvorskega pod naslovom »Kaj je hotel«. Mrzljak pripoveduje o Stjepanu Radiću, da je bil bojevnik za novi družabni red; iz njegovih spisov člankov in govorov se da lahko konstruirati vsa njegova teorija. Temelj novega družabnega reda je po Radiću kmečki stan, toda seljaški svet ni nikakor nasprotje meščanstva. Harmonija, ki vlada v selu, se naj razširi na državo in naj bo osnova za uravnavo vseh medsebojnih stikov, tako notranje političnih, kakor mednarodnih. Njegovo geslo ni sila ali vojna, temveč sporazum in kompromis. Po nazoru Radićevem se da edino na tem temelju izvršiti ujedinitenje vseh Jugoslovanov, ki naj bi nujno obsegalo tudi bolgarski narod.

»Bohemia«, glasilo nemških nacionalcev, pravi v uvodniku: »Srbijanci, ki so stoletja trpeli pod turškim jarmom in se bojevali za svojo samostalnost se niso iz lastne prolosti ničesar naučili. Mesto ravnopravnosti vseh plemen skušajo v državi razširiti nadvlado Beograda. Proti tej tendenci je moral naravno nastopiti vodja hrvatskih kmetov, kar je konflikt po krivdi hegemonistov zaostroilo do najvišje mere. Umor Radića je v celem narodu povzročil še večje ogroženje, ki bi lahko razbilo težko pridobljeno državo.«

V Mrakovci restavraciji na Rimski cesti svira vsako soboto in nedeljo »Orion orkester« na krasnem senčnatem vrtu. Izborna abonma hrana dnevno 16 Dln. Priporočam se za mnogobrojni obisk. 8849

Naši kraji in ljudje

Inozemska šolska reforma

Zanimiva razstava »Pedagoške centrale« v Marlboru od 11. do 13. avgusta 1928.

Maribor, 12. avgusta. Maribor je znan kot žarišče šolske reforme. Lani je »Pedagoški krožek« s propagando »delovne šole« tako uspel, da je celo širše ljudske plasti danes uvajajo, ali moramo prelomiti s tradicijo. Ni čudno, če se vzbujajo potreba po novem duhu, novi vsebini in po novi obliki celotne vzgoje, ki naj bo temelj za nadaljni razvoj naroda in človeštva. Žal pa se pri nas pojavljajo neverjetne zapreke, ki realizacijo »nove šole« silno ovirajo. ...

V drugih kulturnih državah se je s preorijentacijo pričelo že v prevarni dobi, ko je povsod vrel in kipelo: preostala generacija je iz notranje potrebe prelomila z okosteljeno preteklostjo tudi v prostveti. Pri nas se je žal to zamudilo, vse javno delo je bilo usmerjeno drugam. Malokd se je zavzemalo za šolsko preorijentacijo v smislu nove šole, ki težiše šolskega dela premakne od potuka na vzgojo, od učitelja na učenca s sodelovanjem vseh čutil in svrhu razvoja vseh telesnih in duševnih sil. »Nova šola« mora vzgojiti tak nov rod, da bo kos težkim nalogam, ki ga čakajo v borbenosti. »Mrtvo znanje«, nepotrebnih balast učenca je treba odločno zavreči, šolo usmeriti v praktično stran, združiti jo z življenjem! »Otrok«, ne »snov!« je parola nove šole, ki si utira zmagovito pot v inozemstvu: zastarele metode so skrhalile, stara načela strunosti in zapovedi so padla, duh samostana in kasarne je legel v grob. ...

Pri nas si je »Pedagoška centrala« za mariborsko oblasti »stavila nalogo, da hoče praktično delovati na pozlobitvi vseh problemov moderne šole, kakor je to pokazala že ponovno s pedagoškimi tedni, tečajmi, razpravami in razstavami. Centrala poseduje obširno knjižnico, ki obsega najnovejša pedagoška dela, revije in šolske knjige iz inozemstva; knjige se razpisujejo širom mariborske oblasti, kar je v eminentnem interesu našega šolstva, ki še večinoma blodi po izvrtjenih tirih preteklega stoletja. ...

Zato je »Pedagoška centrala« ob priliki letošnje mariborske državne skupščine LJU priredila razstavo z naslovom »Inozemska šolska reforma«, česar v Sloveniji še nismo videli. Žal se je razstava morala omejiti na avstrijsko, nemško, francosko in rusko značilnejšo reformistično literaturo. Izredno zanimive so najnovejša inozemska šolska knjige, ki so za nas popolnoma nekaj novega: začetnice — krasno ilustrirane prirejene vse z velikimi tiskanimi črkami (pisavo si decima pridobiva), čitanke so nadomeščene z »razrednim čitovom«, računanje prinašajo vsa zanimiva snov iz življenjskih področij, zemljepisni atlas izpopolnjuje statistične tabele, aktualni so lepissimi zvezki iz dumaških šol, — vse to bi si morali ogledati in se učitelji, marveč tudi starši, katerih dolžnost je skrbeti za telesni in duševni blagor svoje dece, zato pa bi se morali zanimati tudi za vse pripomočke, ki lahko služijo temu razvoju. ...

Pismo s hrvatskega Primorja

Sušak, 12. avgusta. V hrvatskem Primorju se muči še mnogo Slovencev, ki so ostali na Sušaku od sokoškega zleta. Zaradi globoke žalosti, ki jo je povzročila v vsem Primorju smrt Stjepana Radića, je bil izlet Jadranske straže in naših »Jutrovcov«, pod vodstvom generalnega upravnika Jadranske straže profesorja Luke Radovinovića na Rab preložen na jutrišnji ponedeljek in bo izlet celodnevni. ...

Tu na Sušaku so zadnje dni vzbujali posebno zanimanje reški listi. Značilen je komentar, ki ga je ob priliki Radićeve smrti napisal v reškem listu »Vedetta d' Italia« urednik Michelli. O pokojnikovi sposobnosti piše, da je bila velike koristi, da pa je mogla biti opasna. Stjepan Radić je bil zmogljiv, da sam osigura red v Hrvatski. Clankar ugotavlja, da pokojni Radić ni bil prijatelj Italijanov, pripominja pa, da to ni

važno, ker Italiji ne manjka prijateljev in se ne boji niti močnih sovražnikov. ...

Včeraj so se ves dan Sokoli in meščani s Sušaku kakor tudi iz okolice in otokov mrzlično pripravljali za odhod na Radićeve pogreb. Med vsem meščanstvom je vzbudila veliko zadoščenje vest, da je občinski svet sklenil prekrstiti ulico v središču mesta, ki vodi mimo palače »Kontinental«, v ulico Stjepana Radića. Mestna zastop je nadalje sklenil, da nakaže večji znesek za postavitev spomenika pokojnemu Stjepanu Radiću na Sušaku. Današnja nedelja je bila na Sušaku, v okolici in na otokih posvečena komemoraciji za pokojnim Stjepanom Radićem. Ob 10. dopoldne se je pričelo veliko žalno zborovanje na Sušaku, ob 16. popoldne pa na Trsatu. Medtem, ko se je v Zagrebu vil žalni sprevod, so na vseh suških ulicah gorele svetiljke, zavite v črnilo. Tudi v Karlovcu se je dopoldne vršilo žalno zborovanje, na katero so bili pozvani vsi meščani brez razlike strank in vere. ...

Italijani bi smrt Stjepana Radića radi izrabili v svoje temne namene. Na Sušaku so prišle alarmantne vesti z otoka Raba, kjer je mnogo inozemskih kopaliških gostov, pa tudi iz Crikvenice in drugih pomorskih kopališč, kjer so hoteli natrpani z inozemci, da bodo po pogrebu Stjepana Radića v naši državi izbruhnili veliki nemiri in da so se v nekaterih naših krajih že začeli opasni incidenti. Le takojšnjemu nastopu kopaliških uprav se je zahvaliti, da so se gostje pomirili. Razumljivo je, seveda, da so imeli inozemski plačanci in provokaterji nalogo, naj priporočajo odhajajočim gostom italijanska kopališča. Naša oblastva niso storila še ničesar, da bi izsledila razširjevalce teh lažnih vesti. ...

Neurje in požar na Dolenjskem

Novo mesto, 13. avgusta. V soboto zvečer je obiskala Belo cerkev pri Novem mestu huda nevihta, kakršne ne pomnijo že dolgo. Naliv, bliski in grom so vzbujali strah in grozo in vsakdo je pričakoval nesrečo. Posebno vinogradniki so bili skrbeli za svoje nad vse dobro uspevajoče vinograde, na katere stavljajo vse nade v letošnjem sušnem letu. K sreči ni bilo toče. ...

Okrog 9. zvečer je plat zvona farne cerkve razburil vaščane. Strela je ušla gospodarsko poslopje posestnika Janeza Mohorja v Selcih, 1 km od Bele cerkve. Poslopje, s slamo krito, je bilo trenutno v plamenih. Tako naliv, kakor smer vetra sta pripomogla, da ni objel pamen tudi poleg svoje hiše. V nevarnosti je bila vsa vas, ker so bili večinoma kriti s slamo in je veter raznašal iskre daleč naokrog. Na kraj nesreče je kmalu prihitela gasilna brigada iz Bele cerkve, kateri sta se pridružili tudi brigadi iz Šmarjete in St. Petra. Skupni pomoči se je posrečilo oženi lokalizirati in polagoma udušiti. Manjkalo ni tudi ljudi-pomagavev, a še več je bilo takih, ki so sicer pridno gledali in ocenjevali ter kritizirali, storili pa niso nič. ...

Pri zadeti posestnik ima občutno škodo, ker je plamen zajel vse žito, slamo, posodo in še mnogo potrebnega. Živino so z veliko težavo rešili. Smešno nizka zavarovalnina daleko ne krije prizadete škode. ...

Strela ubila dekle in zažgala hišo

Domžale, 12. avgusta. V soboto zvečer je udarila strela v hišo posestnika Josipa Dimca v Depalvesti pri Domžalah. Vsa hiša je bila naenkrat v ognju. Le neumornemu in požirajočemu delovanju gasilcev iz Trzina, Stoba in Domžal se je zahvaliti, da niso pogorele še druge hiše in gospodarska poslopja. ...

Posebno tragično pa je bilo, da je strela ubila tudi 16-letno domačo hčer Marjilo, ki je ob času nevihte sedela v veži ob zidu. Nezavestno so prenesli v sosednjo hišo in takoj pričeli z umetnim dihanjem. Tudi došli zdravnik g. dr. Hočvar iz Domžal se je trudil, da bi oživel, a vse je bilo zaman. ...

Strela je nadalje treščila v hišo Rajmunda Oberwagnerja v Domžalah in mu podrla dimnik. Tudi na Radić pri Domžalah je treščilo v hlev posestnika Jakoba Pogačarja in ubila enega konja, domačine pa je močno pretresla in deloma ožgala. Ljudje trdijo, da ravno zdaj, ko je postavljena v Domžalah radio-postaja strašno treska v okolici Domžal, dočim je bilo po prej rečeno, da bo postaja nase vlekla

in da sploh ne bo nikdar treskalo v okolihu Domžal. Ne moremo soditi, v koliko je to mnenje utemeljeno, vsekakor pa s) gornji dogodki ljudi grozno pretresli in s strahom pričakujejo vsako nevihto. ...

Nepoznan utopljenec

Sevnica, 13. avgusta. V soboto so kopalci potegnili iz Save na Logu pri Sevnici truplo okrog 30 do 40 let starega, dobro rejenega moškega. Utopljenec je bil oblečen v boljše rujavo obleko, lepo srajco in je imel čisto. ...

Pri njem se je našla listnica z vsebino 90 dinarjev in s svinčnikom pisano pismo, na katerem se je dal ugotoviti naslov: »Kati Alič, Lovarški Rog, Zagreb Ilica br. 14.« Truplo je ležalo v vodi komaj par dni in je bilo pokopano včeraj na Logu pri Sevnici. ...

Obup šivilje

Ljubljana, 13. avgusta. Danes po 11. uri dopoldne je prišlo na Karlovškem mostu do razburljivega prizora, ki je sličil pravčemu filmskemu posnetku, dasiravno je bil kruta resnica. ...

Nekako ob 11. se je pojavila na mostu mlada, elegantno opraviljena dama, oblečena v belo obleko ter s črnim klobukom na glavi. Neznana pasantka, ki se je ustavila tik ob ograji sprva med hitčo množico ni vzbudila nikake pozornosti; polagoma pa so jo jeli nekateri vendarle pozorneje opazovati. ...

Dama, ki se je za hip naslonila na ograjo, se je nato sklonila, odložila dvoje pisem na most, nato pa se je naglo povzela na ograjo ter se z viška vrgla v Grubarjev prekop. ...

Ujet tihotapec saharina

Maribor, 13. avgusta. Finančni organi v Mariboru, ki zasledujejo tihotapec saharina, si že dolgo prizadevajo, da bi pri delu zasahili nekega znanega tihotapec, bivšega železničarja in gostilničarja. Mož se jim je do sedaj spravno umikal in se je že večkrat zgodilo, da je skočil iz drvečega vlaka s svojim tihotapskim blagom, ki ga je prej vrzel skozi okno. Sedaj se je mož le ujel. Opazili so ga na postaji St. Ili, ko je skočil iz nekega nočnega avstrijskega tovornega vlaka. ...

Ujetega tihotapecu smatrago za enega glavnih tihotapecov, ki je imel poslovne zveze z Bosno in celo s Srbijo. Njegov posej

bo za par let prekinjen in tudi od železniške uprave bo dobil zaradi vploma v plombirani vagon nekaj mesecev za nameček. ...

Smrtna nesreča na Aleksandrovi cesti

Električni tok usmrtil strojnika pri gradbi palače Poštne hranilnice

Ljubljana, 13. avgusta. Nocoj kmalu po 20. uri so bili betalci na Aleksandrovi cesti priče razburljivega prizora ob gradbi se palači Poštne hranilnice nasproti Narodnega doma. 24letni Vinko Maznik, sames, pristojen na Rako pri Krškem, zaposlen pri gradbi palače kot strojnik za različne stroje, ki se rabijo pri stavbi, je pregledoval električno napeljavo v notranjosti stavbe, Maznik je pri tem po nesreči prijel za žice in padel 8 metrov globoko v klet, kjer je obležal s težko rano na glavi. ...

O nesreči je bila takoj obveščena rešilna postaja, ki je poslala avto na mesto nesreče. Poskušali so ponesečenca spraviti z umetnim dihanjem k življenju in dr. Rus mu je dal injekcije, a je bilo vse zaman. Ko je prispel policijski zdravnik dr. Avramovič, je mogel ugotoviti samo smrt. Truplo nesrečnega Maznika, ki je slovel kot dober in marljiv delavec, je bilo prepeljano v mrtvašnico. Tragično pri nesreči je, da je pokojnik baš pred par dnevi hotel zapustiti službo, a se je podjetju, ki je znalo ceniti njegovo sposobnost, posrečilo pridržati ga še nadalje v službi. ...

Delni župni zlet

Ljubljanske sokolske župe in PROSLAVA 20-LETNICE Sokola v Dolnjem Logatcu na praznik 15. avgusta.

Pobožna sleparica Ančka

Ljubljana, 13. avgusta. Profesor bogoslovja dr. Andrej Snoj ter francišanski pater dr. Angelik Tominec sta po naključju hkratu izvedela, da zlorablja njuno ime neznana drzna sleparica in pustolovka, ki spravno seprari po Ljubljani in po deželi, zlasti po Gorenjskem. ...

Pred dnevi se je pojavila v prostorih Poselske zveze, v Marjinem domu v Kotnikovi ulici; neznana gospodična, stara okrog 28 let, male postave, pegasta v obraz, oblečena v črno obleko, s črnim klobukom na glavi. Predstavila se je tavnici Franji Pečanovi kot Ana Snojeva, doma iz Lesc na Gorenjskem. Bila je z njo kaj kmalu v živahnem pogovoru ter ji hitela praviti, da ima v Ljubljani strica dr. Snoja, da si je prišla v mesto popraviti zobe in da ima opravka z več dni. Ko sta se s Pečanovo že prav dobro sprizajnila, je Ančka omenila, da se je namenila stanoviti nekaj dni v Marjinem domu. Za zabelo je pridejala, da ima v Lescah večje posestvo ter da bi šla rada v samostan, ker ji ni za posvetno življenje. Neznanka je pri tem pobožno zavijala oči ter od časa do časa sklenila roke kakor v goreči molitvi. Njen nastop je Pečanovi seveda imponiral in je pričela z njo skoro sočustvovati. ...

Pečanova, ki ji je skromna in očividno izredno pobožna neznanka, prirastla k srцу, ni kar nič pomišljala ter ji je po preteku nekoliko dni obljubila stanovanje pri sebi na Dunajski cesti št. 23. ...

Anica Snojeva se je tako preselila k Pečanovi, kjer se je Anica poslovila, rekod, da mora domov na Gorenjsko, vendar je obljubila, da se bo vrnila že naslednje dni. ...

Toda Anica ni in ni bilo več. Je pač vedela, zakaj in čemu ... Pečanova je po preteku več dni pričela sumiti v poštenost in odkritost svojih podnajemnice, pred katero seveda ni ničesar zaklepala. Na um ji je prišla tudi hranilna knjizica, ki jo je imela shranjeno v omari. Vzela jo je po dolgem času v roke in na svoje velikansko presenečenje in razočaranje ugotovila, da je bilo pred dnevi dvignjenih iz hranilnice 1000 Din. Podpisana je bila Pečanova sama, le da ni revica vedela, kdaj se je podpisala. ...

Takoj je bilo Pečanovi vse jasno. Nasešla je drzni slepariki, ki ji je medtem pisala tudi lepo razglednico z božje poti na Brezjah. Na razglednici je med drugim pripomnila: »Na veselo svidenje!« in stavila pod svoj podpis še ponarejeni avtoogram patra dr. Tominca. ...

Pečanova je tatjoco seveda nestrno pričakovala, ta pa je medtem menda zaslužila nevarnost ter ostala raje na Gorenjskem, kjer hinavšči in slepari dalje okrog pobožnih ženic. ...

Pustolovka se je medtem, ko je stanovala pri Pečanovi, pojavila nekega dne tudi v Ničanovim trgovini v Kopitarjevi ulici. Tu je takoj povedala, da je nečakinja dr. Snoja in da se piše Ana Jevnihar ter da je doma iz Savelj. Potem je omenila, da bi rada izbrala za patra dr. Tominca kako lepo darilo. Prodajalka Albina Kesslerjeva ji je razkazala razne primerne predmete in končno se je »Jevniharjeva« odločila za okrog 500 Din vredno pisano garnituro. Ko je imela darilo že na mizi, je pričela pripovedovati, da imajo njeni starši hišo na Taboru in da bi se dalo v hiši dobiti lepo stanovanje za primerno ceno. Menila je, da bo s takim govorjenjem prodajalko popolnoma premočila, kar pa se ji ni posrečilo. Dejala je sicer, da bo »darilo« plačala njena mati, ki bo prišla kmalu za njo, vendar ji prodajalka ni dovolila orodje odnesti. Pustolovka je odšla slednjič z dolgim nosom. Poskušila pa je srečo še v nekaterih trgovinah, a z enakim neuspehom. ...

Medtem je Pečanova sleparico prijavila policiji. Na podlagi opisa so tamkaj kmalu domnevali, kdo bi utegnila biti premetenka. Iz predalov kriminalne razvidnice so povlekli sliko znane sleparke bivše prodajke, natakarice itd. 29letne Anice Oblakove, pristojne v Moste. Tako Pečanova prvi Kesslerjeva sta na sliko takoj na prvi pogled spoznali sleparico, ki se klati sedaj po Gorenjskem in goljufa še nadalje

Smeh! Kroho!

Nerazdružljiva ljubljena publike

Pat in Patachon

v prekrasni zimski idili

Ljubav v snegu

Predstave ob: 4., 8. in 9.

LJUDSKI KINO (MATICA)

Telefon 2124.

pobožne ženic, pa tudi razne trgovce. Zasedovanje je v teku in prebrisana Ančka se bo gotovo prav v kratkem znašla za zapahom. ...

Pred sodniki

Starko je poškodoval

Pred tednom dni se je Viktor iz Kleč sprl s starko Meto zaradi neke malenkosti. Oba sta bila jezna. Kmet Viktor je jel mahati proti nji s pestjo, ona se mu je umikala proti hlevu, pri vratih pa je zadel na glavo, da je padla na cementna tla in se lahko poškodovala. Okrajni sodnik je obsodil Viktorja na 200 Din globe in 200 Din odkodnine. Možak ni bil zadovoljen in se je pritožil, češ, da je ona njega napadla, da se je samo branil in jo sunil v silobran, da je padla. Priče so izpovedale baš nasprotno. Tudi sicer ni verjetno, da bi bila 71-letna Meta tako korajžna. Sodišče je Viktorjev vzklit zavrnilo in Metka bo dobila 200 Din odkodnine, da bo pri kofetku lažje pozabila svoje bolečine. ...

Dobrosrčen tat

Nikar ne kaznuje mojih soobtoženecv, naj raje jaz več trpim! Kar mene bolj pritisniete, ker sem že vujen zapora. Ti so pa reveži in se boje ječe kakor hudič križal. Na zatožni klopi je sedel vlečati Jože Bradec, delavec nestalnega bivališča, in prošil za drugo obtoženo, ki so sedeli poleg njega in žalostno povešali glave. ...

Predsednik je prebral obtožnico, ki jo dožila Jože mnogih tatvin. Tant je bil zaradi tatvine že ponovno kaznovan. Zdjaj se sedel pred senatom zaradi tega, ker je je nočil na 20. februarja ukradel na Vrhniki Francetu Petrovičju mnogo svinjine, krvavic in mesenih klobasic, svinjsko glavo, jevtra, 3 škatle cigaret, nekaj sladkorja in sliovovke. Da bi po storjeni tatvini slajše počival, je vzel tudi mehko blazino. ...

Jože je kradel tudi druge, in sicer v Dolenjem Logatcu, Setniku in Polhovem gradu. V Logatcu je odnesel Karlu Serinju površnik, klobuk, nekaj olja, kruha in 10litersko steklenico, polno vina. V Setniku si je 2. marca privoščil pri Janezu Maroltu suhe klobase in obleko, 8. marca pa je v Polhovem gradu vzel Joži P. nekaj mesa, kmetici Alojziji pa kar 26 kg svinjine. ...

Obtožnica je dolžila Jožo, da je tudi po nekaterih drugih krajih, in sicer na Drenovem griču in v Mali Ligonji poskušal kra- sti, pa so ga ljudje pravčasno prepoznali. Skupna škoda ukradenih predmetov znaša nad 3300 Din. ...

Jože je svoje tatvine večinoma priznal. Fant je ukradene stvari izročil v shrambo ter jih deloma tudi podaril svojim znancem, delavcu Francetu od Sv. Ožbalta, njegovi ženi Pepi, kmetu Janezu in kmetici Mici. Največ je bil deležen njegovih dobrot delavec Janez, ki je priznal, da mu je pomagal jesti ukradene stvari in da je tudi nekaj ukradenega glava pridržal. ...

Janez bo delal Joži, ki bo sedel 12 mesecev v teški ječi, 2 meseca družbo, dočim je France obsojen na 10 dni. Pepe na 3 dni, Mica pa le na 24 ur zapora, saj je Mica vse storila največ iz strahu pred svojim možem Janezom ter je samo ukradeno meso jedla. Zenica bi bila vse naznanila, pa se je bala hudega Janeza. V splošnem so se vsi zagovarjali, da jim je meso, ki ga je ukradel Jože, pač zelo prav prišlo, ker so veliki siromaki, in so bili srečni, da so se enkrat mogli do sitega najesti slastne svinjine. ...

Vsiljivec

Vi, France iz kranjske okolice, nimate prav nič gorenjskega na sebi. Aprila letos ste šli domov proti Predosljam, pa ste pri Primskovem nadlegovali neko dekle? ...

Zakaj se je po stari Matevž vmes vtknil! Kaj ga to briga! ...

Briga ga, briga. Dekle se je branilo, a vi ste bili precej nasilni, dokler je niste staknili. Nabunkala vas je deklica z držnikom, in to vas je šele nekoliko spametovalo, da ste jo spustili. Ona je priložnostno izkoristila in vam je ušla. To vas je menda zelo jezilo in znosili ste se nad 78letnim Matevžem. ...

Zakaj me je pa ugovarjala! ...

Saj vas je samo mirno vprašal, kam greste, vi ste ga pa najprej prav debelo gledali, potem ste pa hiteli za njim, ga zgrabili zadaj za vrat, ga treščili ob tla in na tleh ležečega pretepli. Delali ste z njim tako grodo, da ste mu zdrobili nosni hrustavec. Bog vedi, kaj bi se bilo s starčkom zgodilo, če bi ne bil prišel mimo njegov znanec kmet Janez, katerega je mož začel klicati na pomoč in ga prositi, naj gre po orožnike. Ko ste čuli o orožnikih, vam je tako ušlo srce v hlače in zbežali ste. Zdjaj boste pa sedeli 4 meseca v ječi, da boste drugič pustili ljudi v miru. ...

NOBENIČ

z žigom

KLOBUČ

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejšel

13

Kulturni pregled

Skladatelj „Jenufe“ umrl

Iz Moravske Ostrove prihaja vest, da je tam preminul na otrpnenju srca Leoš Janáček, eden izmed najznamenitejših zastopnikov češke sodobne glasbe. Janáček je avtor neštetihi moških, ženskih in mešanih zborov; poleg tega je češko glasbo obogatil z več znamenitimi kantatami, komornimi kosi in orkestralnimi skladbami. ...

Njegove opere so ponesle ime Janáčkovu in ugled češke glasbe daleč preko čeških meja in je v tem oziru znana svetovnem glasbenemu občinstvu opera »Jeji pastorkinja«, ki se je pod imenom »Jenufa« po prevratu prvič izvajala na Dunaju. Po tej operi je Janáček zaslovel tudi pri nas. ...

Janáčkova glasbena teorija je teorija napevov, melodičnih motivov. Melodika in ritem sta pri njem glavna činitelja. Zato poišče v skladbi vedno ono besedo ali rečenico, ki se mu zdi za situacijo najvažnejša in ž njeneza govorničnega melodičnega obrisa ustvarja motiv, ki prevlada v dotičnem delu skladbe. Radi tega ne deluje niti motivično niti polifonično in je njegova tehnika samorasla, z vsemi prednostimi in slabimi stranmi take neposrednosti. Zlasti v »Jenufi« je skladatelj izvel svojo teorijo dosledno. Iz njegove šole so izšli glasbeniki: Osv. Chlubna,

Jarosl. Kvapil in V. Kapral.

Janaček je pisal tudi mnogo razprav o teoriji glasbe, zlasti pa je zanimivo njegovo delo pri oceni in kritiki ter razvrščevanju moravskih in šlezkih narodnih pesmi, ki jih je sam nabral in sistematično razdelil po tipih in varijantah. ...

Za njegove zasluqe mu je Karlova univerza podelila častni doktorat, od 1. 1. 1923 pa je tudi redni član Češke akademije znanosti. Pokojni skladatelj je bil rojen 3. julija 1854 v Hukvaldih na Moravskem kot sin učitelja. Z njegovo smrtjo izgubi češka glasba ne samo velikega skladatelja, nego tudi enega prvih glasbenih teoretikov. ...

Operna pevka ga. Anica Mitrovič zapuščena Ljubljano. Odlična članica ljubljanske opere ga. Anica Mitrovičeva je zaprosila enoletni dopust in bo zapustila ljubljansko gledališče. Povodom počitniškega bivanja v Nemčiji je bila namreč objavljena, da poje pred izbranim auditorijem v Berlinu. Tu sta njen glas in njena pevka kultura napravila tako silen vtis, da ji je bil takoj ponujen angažman za državno opero v Lipskem (Leipzigu). Ga. Mitrovičeva, ki si polt vsaka prava umetnica želi še večje izpolnitve in še silnejšega umetniškega razmah, je častno ponudbo sprejela in bo že te dni odpo- tovala v Lipsko. Z njo pojde tudi njen so- prog, ravnatelj mariborske opere g. Andro

Mitrovič, ki je moral iz krivičnih »budžetnih razlogov« likvidirati s toliko skrbjo in ljubeznijo vzdrževano mariborsko opero. Preverjeni smo, da bo odhod ge. Mitrovičeve, ki si je v kratkem času pridobila v Ljubljani veliko popularnost, vzela naša publika na znanje z iskrenim občalovanjem. Upamo pa, da se bo odlična pevka po velikih uspehih na prvotrstnem inozemskem odru vrnila v Ljubljano, ki jo bo po tej odsotnosti tem bolj presrečno sprejela. Ge. Mitrovičevi želimo ves uspeh! ...

Polemike zaradi zagrebške opere. V zagrebškem časopisju je nastala polemika med upravnikom zavoda Treščecem in med člani Npr. gledališča, posebno pevci. Na članek upravnika, ki govori o naslednji sezoni ter opravičuje odpust nekaterih pevcev z motivacijo, da ni bilo denarja in da bo treba domače moči nadomestiti s tujimi, celo takimi, ki bodo peeli v drugih jezikih, se je oglasil naš rojak, tenorist Marij Šimenc, ki zavrača navedbe upravnika. S tem činom se je kriza v zagrebškem gledališču še bolj zostrila. Tudi Zagrebu ne cveto v gledališču in okrog njega same mlo dišeče rožice. ...

30. zvezek Narodne enciklopedije Srbov, Hrvatov in Slovencev je izšel in prinaša razlago od besede Stanovništvo do Sveta gora. ...

Ruski režiser Tajrov obišče v kratkem Dunaj. Režiser potuje po Evropi, da bi se seznanil v vseh državah z novim repertoarjem. ...

Znameniti nemški igravec Karlheinz Martin nastopi v sezoni 1928/29. nekajkrat v dunajskem Ljudskem gledališču ter bo igral v Shakespearovem ciklu vlogo Rikarda III. V Budimpešti bo režiral Büchnerjevo »Dantonovo smrt« in Tolstega dramo »Živi mrtveci«.

Domače vesti

Visoko odlikovanje slovenskega učenjaka. Naš rojak, profesor univerze v Nottinghamu g. Janko Lavrin je imenovan za častnega docenta londonske univerze.

Izpremembe v vojaški službi. V naši vojski so trajno upokojeni: pehotni podpolkovnik Pavle Paik, administrativni kapetan I. razred Matija Petek in administrativni poročnik Feliks Remenar. Prevedeni so v pehoto: zrakoplovni kapetan 2. razr. Alojzij Vavru, zrakoplovni poročnik Rudolf Kurnar in podporočnik Zdravko Jagodič; v samoletno stroko: pehotni kapetan 2. razreda dr. Maks Pohar, dr. Dragotin Demšar, dr. Dragotin Hočevar, dr. Alojzij Pirnat, dr. Fr. Hribar in artiljerijski poročnik dr. Martin Majcen in dr. Josip Bežek; v mornarico pa administrativni kapetan 2. razreda Ivo Bežjak.

Novi oddelki na osnovnih šolah. Skoraj vsi oblastni šolski nadzorniki so že ministrstvu poslali predloge za otvoritev novih oddelkov po osnovnih šolah, kjer se je letos pokazal večji prirastek otrok. Minister prosvete je te predloge odobril in s tem je ustvarjena možnost, da se na mestih še znatno številno učiteljev, ki so po natečaju še ostali brez službenega mesta.

Vsaka osnovna šola mora imeti stanovanje za učitelja. Minister prosvete je izdal odlok, da se ne odobri gradba nobene nove osnovne šole, ako v načrtu ni predvideno tudi stanovanje za učitelja.

20 letnica Narodno strokovne zveze. Letos poteče dvajset let postanka strokovne organizacije narodnega delavstva. Dolgo dobo svojega dela bo proslavila Narodno strokovna zveza z delegatskim zborom, ki se bo vršil v soboto 8. septembra ob 10. dopoldne v dvorani Okrožnega urada za zavračanje delavcev v Ljubljani in s kongresom narodnega delavstva, ki se bo vršil v nedeljo, nato ob 9. dopoldne v dvorani. Letošnji jubilejni kongres vsega našega narodnega delavstva oebta biti veličastna manifestacija vsena našega jugoslovenskega delavstva. — Za ta kongres so že prijavljeni Srbi in Hrvati iz raznih krajev svoje prostrane domovine. Prijavili pa so svoje udeležbo tudi delegati Československe Obce Delavcev iz Prage, ki je z Narodno strokovno zvezo v najtesnejših brat-skih stikih. Na kongresu bodo voditelji narodnega delavstva podali svoje referate. Predsednik NSZ Rudolf Juvan bo imel referat: Zgodovina našega pokreta, tajnik NSZ dr. Joža Bohinjec bo imel referat: Socialna zakonodaja in socialna politika pri nas in drugod, II. tajnik NSZ Ivan Tavčar pa referat: Naša načela in cilji. Imena teh odličnih delavskih voditeljev jamčijo, da bodo referati kar najpopolnejši. Za zaključek proslave je na programu skupno ogledovanje velešolske jesenske razstave in je uprava velešolske dovolila polovično vstopnino. Vožnja na kongres bo polovična in se bo tako vsakdo z malimi stroški lahko udeležil kongresa. Posebni odbori so preskrbeli ceneno hrano in prenočišča. Narodno strokovna zveza vabi vse narodno zavedno delavstvo, da se pridruži tej splošni prireditvi in manifestaciji narodnega delavstva in pokaže tako svojo zavednost do slovenskega proletariata.

Jutri 15. t. m. bo v Dolenjem Logatcu delni župni zlet v zvezi s proslavo društvene 20 letnice. Pozivamo vse članstvo sodelovanja obveznih društev kakor tudi ostalih da se udeležijo te velike sokolske prireditve v čim večjem številu. Članstvo bodi po možnosti kar največ v kroju! Pohitimo v sredo v prijatni Logatec in pokažimo s svojo mnogobrojno udeležbo, da znamo ceniti veliko delo naših obmejnih sokolskih društev! Zveza z vlakli je ugodna. Odhod z ljubljanskega glavnega kolodvorja ob 14.12.

Nov parobrod naše trgovinske mornarice. Koncem meseca julija je bil v Angliji spušen v morje nov velik parobrod »Jadranske plovidbe«. Ta veliki moderni parobrod bo prevzela »Jadranska plovidba« koncem avgusta ter ga bo pripeljala na Sušak. V sušsko pristanišče bo prispela nova ladja sredi septembra. Svečani krst nove ladje se bo vršil na Sušaku. Parobrod bo dobil ime »Predsednik Kopajtič«.

Kdo plačuje beograjsko »Jedinstvo«? Kakor poročajo zagrebške »Novosti«, je g. Dragiša Cvetković sedanjí minister ver in eden najintimnejših sodrušnikov g. Vele Vukičevića, dva dni pred svojim imenovanjem za ministra nabiral z nabiralno polo v roki prispevke za »Jedinstvo«, ki je pri nas znano zaradi tega, ker je pozivalo na umor Stj. Radića in Svetozarja Pribičevića. Na nabiralnih poli se nahaja tudi ime ministra Vlade Andrića s prispevkom 1000 dinarjev.

»Pravo jedinstvo«. V Beogradu je v nedeljo izšla prva številka lista »Pravo jedinstvo« pod redakcijo Dobrice Veselinovića-Petrovića. Na čelu lista se nahaja slika blagopokojnega kralja Petra na mrtvaškem odru, izpod nje pa slika pokojnega Stjepana Radića. Na uvodnem mestu objavlja list apel na Beograd, naj se zavé in naj krene drugo pot kakor doslej. List prinaša odprto pismo, naslovljeno na Narodno odbrano, Udrugo četnikov, Savez dobrovoljcev, Orjuno, Jugoslovenski sokolski savez in druge nacionalne organizacije, v katerem jih poziva, naj stopijo v akcijo, ker sedaj prihaja »njihovih pet minut« za reševanje države. List poveljuje pokojnega Stjepana Radića, ki je hotel združiti vse Bolgarov, Hrvatov in Slovencev. List objavlja tudi zanimiv članek glasovitega komitskega vojvode in vodje topliškega ustanika Koste Pečanca, ki se izjavlja za jugoslovensko zaoblubo in pravi, da je bila storjena pogreška z odlokom vidovdanske ustave, da se naša država ne imenuje Jugoslavija. V veliki Jugoslaviji — pravi g. Pečanec — se morajo zediniti vsi Bolgari, vsi Srbi, Hrvati in Slovenci; ako žele srečo Sofija, Zagreb, Ljubljana, Split, Sarajevo, morajo želeči srečo Beogradu, a Beograd

njim. Šele potem bo srečna velika Jugoslavija. Na zadnji strani prinaša »Pravo jedinstvo« zemljevid velike Jugoslavije. List je pisan v latinici, cirilici in v bolgarskem jeziku.

Predzgodovinske najdbe pri Pančevu. Struga Dunava ima na onem mestu, kjer se grade mostovni slopi za ogromni pančevski most, približno 25 metrov debelo peščenoplast, ki jo je treba predreti, da se dobe za slope trdna tla. Pri izkopavanju so delavci naletehi na ogromen zob in kosti predzgodovinske živali ter na lesene dele predzgodovinske ladje.

Avilatična nesreča pri Sarajevu. V petek popoldne je bil v sarajevsko vojaško bolnico prepeljan zrakoplovni poročnik Milan Mandrašević, diplomiran izvidnik, s težkimi opeklinami na obeh rokah. Letel je nad Katinovikom v avijonu tipa Potez ter dajal signale artiljerijsko-oficirski šolli v svrhu ciljanja s pomočjo rakete. V trenutku, ko je s pištolo hotel opaliti raketo, je ta izpallila v njegovo levo roko ter z veliko detonacijo v roki eksplodirala. V prvem strahu jo je izpustil iz roke, tako da je padla v avijon in je grozila nevarnost, da se vžge aeroplan. Vendar je Mandrašević imel toliko prisotnosti duha, da je gorečo raketo zgrabil z rokama in jo vrzel iz avijona. Zadobil je težke poškodbe.

Tea Import družba z o. z. se je preselila na Miklošičevo c. 13

Vojak padel iz vagona in se ubil. Med postajama Dražič in Pavana gora v Hercegovini so našli prošlo soboto ob železniški progi mrtvega vojaka. Komisija je ugotovila, da gre za vojaka, ki se je vozil na odprtem vagonu. Na nekei ovinku je izgubil ravnotežje, odletel z vagona ter si ob pečini razbil glavo in obležal mrtev. V njegovih dokumentih so našli podatke o njegovi identiteti.

Preiskava proti Šuniću končana. Kakor javljajo zagrebški listi, je preiskovalni sodnik Matašić v soboto zvečer dovršil preiskavo proti Šuniću, atentatorju na urednika beograjskega »Jedinstva« Vlada Ristovića. Istočasno so bili iz preiskovalnega zapora izpuščeni člani Hrvatske omladinske organizacije, ker preiskava proti njim ni ugotovila nikakih obremenjevalnih momentov.

Dr. Ivan Pintar strokovni zdravnik za ženske bolezni in porodništvo Ljubljana, Tavčarjeva ul. 2, II. Tel. 3150

Na sprehodu ubij ženo. Kakor javljajo iz Užice, se je v soboto popoldne posestnik Čeda Gjokić na sprehodu spri s svojo ženo ter jo v prepiru s kamnom večkrat udaril po glavi. Prebil ji je lobanjo. Žena je ostala na mestu mrtva. Vzrok prepira ni znan. Čeda je bil aretiran in izročil sodišču.

Samomor ubežnega vojaka. Vojak Rudolf Sunžetić iz Zagreba, ki je služil svoj kadroški rok pri zrakoplovnem teh. zavodu v Petrovaradinu, je iz skladišča ukradel usnjato šofersko suknjo. Bil je opažen in takoj aretiran. Ponoči pa je izrgal omrežje na oknu in pobegnil iz zapore. Šel je na železniški tir, kjer ga je povozil vlak.

Le Gouvernement français a renouvelé pour l'année scolaire 1928-29 trois bourses d'études accordées en 1927-28, à trois étudiants slovénes (Faculté des Sciences à Nancy et Faculté des Lettres à Paris). — Consulat de France a Ljubljana.

Za solnčenje najboljša »Solana creme« v tubah. Dobi se v drogeriji A. Kanc sinova, Zidovska ul.

Ako bolehat na srcu, ledvicah, sladkorni, žolčni ali slični notranji bolezni, vam priporočamo Slatino Radence. Tam se bode te gotovo popravili in ozdravili. Zdravilišče je odprto do 30. septembra. Tam najdete najmočnejše naravne ogljične - kisle kopeli in vse druge najnovejše pripomočke zdravljenja. Prospekt dobite na zahtevo od Uprave zdravilišča.

Dr. Volavšek zopet ordinira. 1439
Zobozdravnik dr. Vinko Brenčič v Ptujju Panonska ulica št. 9-I. ne ordinira do 27. avgusta 1928. Od 27. avgusta dalje bo ordiniral v Slomškovi ulici št. 15., zraven glavarstva v prostorih bivše odvetniške pisarne dr. Tomaža Horvata. 1436

ITO — zobna pasta najboljša!
Koliko savjeta koliko negodovanja prijete uzmete kakvo sredstvo za otvor. Zašto? Jer su Vam poznata samo neugodna sredstva, koja pruzrokuju boli ili su neugodna in odvratna okusa, kao ricinusovo in druga ulja, gorke soli i vode, razne pilule, senamama i slično. Izprobajte samo jednom prašek MAGNA, opaziti ćete neizmernu razliku, ugodnog je teka, tako da ga i najosjetljivija osoba lahko i rado popije, čisti želudac i crijeva bez i najmanje boli, ujedno dezinficira i osvežuje. Dobiva se u svim apotekama i drogerijama, i omot točnom upotom 4 Din. Gdje nema, naručite poštom na adresu: »Laboratorij Alga, Sušak, Tvornička 57. Za 2 omota »Magna« priložite pismu 10 Din.
Vedno najnoviješe dunajske bluze, krasne otroške oblecke. Kristofić-Bučar, Stari trg.

Ganljivo! Napeto! Krasna vsebina!

Bratje Schellenberg

velefilm po slovitom svetovnem romanu

BERNHARDA KELLERMANNNA
v glavnih vlogah
Liane Hald, Conrad Veldt,
Lil Dagover, Bruno Kastner

Predstave ob 4., 8. in 10.

KINO IDEAL.

• Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna Jos. Reich.

Iz Ljubljane

u— Stanovanjski odsek mestne občine v Ljubljani sporoča: Ker je bilo ukinjeno stanovanjsko sodišče in je prenehalo vsako delovanje stanovanj, katere oddajajo hišni lastniki sami, se je število prosilcev za stanovanja v mestnih hišah tako pomnožila, da pod nobenim pogojem ne bo mogoče ustreči niti najnujnejšim prosilcem, med katere spada 73 deložirancev, 102 strank s popolnoma nehigieničnimi stanovanji, 142 strank ki sploh nimajo stanovanj in stanujejo v barakah, kletah, skladiščih, delavnicah itd. ter nebroj drugih, katerim so stanovanja sodno odpovedana, ker hočejo hišni gospodarji imeti stanovanja zase, ali za svoje sorodnike. Veliko stanovanj se pa predeluje tudi v trg. in obrtne lokale. Ker pa bo v Nuškovi vojašnici razpoložljivih le 40 stanovanj in stanovanjski urad po tej dodelitvi do novembra, odnosno do aprila ali maja 1929 ne bo razpolagal z drugimi stanovanji, kakor onimi, ki se bodo šele dogradila v novi hiši na Poljanski cesti in v zaslihi hišah na Vodovodni cesti, opozarja stanovanjski urad ponovno, da si stranke same preskrbijo stanovanja, ker si iz tega poročila lahko vsak sam izračuna, koliko strank bo mogoče spraviti pod streho v mestnih hišah, koliko pa jih bo ostalo brez stanovanj, če si sami ne bodo pravočasno poiskali in preskrbeli stanovanja. Vseh prosilcev pa še vedno okrog 1600, katerih število pa se od dne do dne narašča.

Udeležite se polnoštevilo delnega župnega izleta na praznik 15. avgusta, ki je v zvezi s proslavo 20-letnice obstoja Sokola v Dolenjem Logatcu! Polovična vožnja za osebne in brzovlake. Vlakovne zveze zelo ugodne.

u— Izplačevanje ubožnih podpor za šentpeterski okraj. Okrajni načelnik g. Fran Lavtizar se je preselil v Marijanišče, novi trakt, priliječe. Ubožne podpore za podpirance šentpeterskega okraja bo izplačeval v soboto 18. t. m. od 9. do pol 12. ure dopoldne.

u— Društvo »Soča« naznanja članom, da je dne 12. t. m. preminul v deželni bolnici Član Anton Steiner. Pogreb pokojnika se bo vršil jutri ob 16.30 iz deželne bolnice. Članstvo naj se pogreba udeleži. — Predsedstvo.

u— Oseba, ki je v četrtek kupila na javni dražbi v mestni zastavljalnici 9 kosov perila in obleke se nujno prosi, da se čimprej oglasi istotam.

u— Pojasnilo. Tovarnar g. Josip Oražem iz Most pri Ljubljani nas glede lastne poškodbe svojega sina Dragotina, o čemer je poročal včerajšnji »Ponedeljek«, prosi za naslednje pojasnilo: Mojega sina Dragotina niso prepeljali v splošno bolnico v soboto ponoči, marveč že ob 18. uri. Ni res, da se je fant doma v prepiru s starši močno razjezil, res pa je, da se fant s svojimi starši sploh ni prepiral; nasprotno: bil je ta dan z njimi proti svoji navadi prav ljubezljiv. Ni res, da bi po končanem prepiru izrekel še nekaj nerazumljivih besedi, res pa je, da ih sploh ni izrekel. Ni res, da se je kmalu sosedel in da so ga domači našli vsega okrvavljenega šele čez nekaj minut, res pa je, da se ga je pri činu takoj zalotilo, naker je odšel še sam v svojo sobo, na zunanji tli malo okrvavljen. Ni res, da je bila o dogodku takoj obveščena bližnja stražnica, odkoder so telefonirali po rešilni avto, res pa je, da je bila rešila postaja poklicana od mojih domačih po lastnem telefonu. Policija je prišla na mesto, ko so mojega sina že odpeljali. Ni res, da je stanje mojega sina zelo opasno, res pa je, po izjavi zdravnika, da stanje ni opasno.

u— Drobna policijska kronika. Od nedelje na ponedeljek so bili prijavljeni policiji naslednji dogodki: 3 telesne poškodbe, 1 pretep v gostilni, 1 prestopke nepravilne vožnje, 1 prestopke nedostojnega vedenja na cesti, 1 prestopke sladoledarskih predpisov, 1 nezgoda zaradi skoka na tramvaj, 9 primerov kršenja predpisov o zapiranju trgovin, 9 prestopkov avtomobilskih predpisov in 10 prestopkov cestnega policijskega reda. Aretacija je bila izvršena 1, si sicer zaradi telesne poškodbe neznane ženske ter otroka.

u— Pobeglel vojak. Policija je dobila obvestilo, da je predvčerajšnjim pobegnil v vaj v Podutiku vojak mitralijske čete Miša Gvozdanovič. Vojak je pobegnil v gozd oborožen. Kaj ubežnik namerava, je uganka.

u— Pogumen sladoledar. Čirkus »e med drugimi poživil tudi podjetnost sladoledarjev, ki jih je v mestu skoro zmanjalo, pač pa se zavo koncentrirajo v Lattermanovem drevedru. Da bi se pa preveč približali s hladilno pljačo čirkusu, baje ni povšeč mestnemu fizikatu, ki je izdal tozadevno odredbo. Stražniki so zato e dobili nalog, spraviti jih čim bolj proč od čirkuskega šotora. Predsnočnjim je maral v stran tudi sladoledar France B., ki pa se je stražniku postavil po robu. »Na, hudič, pa me ti živi!«, je kvitiral stražnikovo postopanje, naker je skočil predeji; ter za pozrabi za bližnj. Zapel je seveda tako; pendrek in do odck

se bo za vročekrvnega Franceta Končal na sodišču.

u— Aretacija »Črne Mice« Predsnočnjim je imela policija v Lattermanovem drevedru zopet obilno žetev. Spravila je na varno več sumljivih tipov, raznih vlačugarjev, istov iz navade ter prostak. Najbolji originalna je bila aretacija »Črne Mice« ali Korbarjeve Ma.ičke, znane potepuške, ki je stanovala vse poletje v tivolskem gozdu ter se spretno umikala stražnikom in detektivom. Ostale nesrečnice, ki so morale v zapor pred njo, so se na policiji sleherni dan pritoževale: »Mene takoj primete, »Črne Mice« pa ne vidite, ki ga gori v hribu najbolj vrti!« »Črno Mico« je stražnik aretiral pijano kakor čep v grmovju v Trubarjevem parku. Imela je v ustih napol dogorelo cigareto, zraven pa smrčala kakor za stavo. Ako bi jo stražnik našel par minut pozneje bi bila njena obleka morda že v plamenu. Črno Mico so na policiji najprej poštono okopali, naker so jo po zaslišanju oddali včeraj sodišču.

u— Ukradeno kolo. Mesarski mojster Iv. Keber iz Šmartna ob Savi je bil v soboto zvečer nekoliko nepreviden. Pustil je medtem, ko je stopil v Vodmatu na Glavni cesti k brivcu, nezaklenjeno kolo, naslonjeno pred hišo. Tam ga je opazil drzen tat, ki je kolo odpeljal. Ukradeno kolo je znamke »Puch« ter je vredno 1300 Din.

u— Nezgoda služkinje. Služkinja Angela Pincaličeva, stanujoča na Mestnem trgu št. 18., je nameravala v nedeljo dopoldne pred magistratom skočiti v vozeči tramvajski voz, pri čemer pa ji je spodletelo. Zaradi strahu je padla pod voz in prišlo bi do velike nesreče, da niso zavpili ljudje v vozu ter s tem opozorili voznika, ki je takoj ustavil voz. Pincaličeva je dobila tako samo nekaj prask na rokah ter si na ramih raztrgala obleko. Zaradi strahu skoro onesveščeno je spravil domov neki pasant.

u— Damska torbica s ključi, 40 dinarji in drugim se je izgubila v soboto okrog 11. zvečer v bližnji kina »Dvor«. Dotična oseba, ki jo je pobrala, je na videz znana. Da se izogne posledicam, naj jo takoj vrne na oglasni oddelek »Jutra«.

NOGAVICE kupi
v Tovarniški zalogi nogavic in pletenin Ljubljana, Miklošičeva cesta št 14 nasproti hotela Union. 176-a

Iz Maribora

a— Razpis Ferkovih ustanov. Kuratorji razpisuje za šolsko leto 1928/29 20 dijaških ustanov, in sicer 20 za srednješolce na mariborskih srednjih šolah po 750 Din in 10 za visokošolce po 1500 Din. Prednost imajo poleg zapustnikovih sorodnikov rojaki iz mariborskega okrožja, posebno iz šentlenartskega okraja. Primerno opremljene prošnje je poslali do 1. septembra t. l. na Posojilnico v Mariboru.

a— Sodarska obrtna zadruga v Mariboru. V nedeljo se je vršil ustanovni občni zbor Sodarske zadruge v Mariboru ob zelo lepi udeležbi. Za predsednika je bil izvoljen g. Jernej Gočler iz Celja, za njegovga namestnika Peter Tomazič iz Maribora, za odbornike pa gg Franc Hvalec iz Maribora, Andrej Marčes iz Središča, Jurij Rošker iz Lajtersberga-Pesnica, Jože Kopic iz Proseniškega, Pavel Lednjek iz Maribora, Ivan Steudte iz Ptuja, Josip Ramšak iz Ruš in Martin Kurnik iz Petrinji. Ustanovnega občnega zbora se je udeležil mag. svetnik Rodošek.

a— Družabni večer Drave danes ob 20. v veliki verandi pri Unionu. Vstop prost.

a— Delovne moči in službe. Pri borzi dela je poprej preostalo v evidenci 784 delovnih moči, v minulem tednu je bilo pa novo prijavljenih 180 in sicer 138 moških in 42 žensk. Potom borze dela išče torej dela 964 oseb. Službe je bilo na razpolago 121 in sicer za moške delovne moči 91, za ženske pa 130. Posredovanje se je izvršilo v 78 primerih in je bilo zaposlenih 61 moških in 17 ženskih moči. V minulem tednu se je zaposlilo največ vinčarjev in sicer 15, za vinčarji pridejo mizarji (10), v drugih strokah pa sta dobili posla le po dva do največ pet oseb. Največ je bilo nameščenih mizarjskih, kolarskih in mesarskih vajencev. Ženske delovne moči so pa najlažje dobile službo kot dekle na kmečkih posevstvih, kot kuharice in šivilje perila.

a— Samomor kaznenca. V celici mariborskega okrožnega sodišča se e v nedeljo jutraj obesil 34letni pekovski pomočnik Rudolf Zagoršek, ki je bil nedavno zaradi tatvine obsojen na daljši zapor.

a— Tatvine. V noči od nedelje na ponedeljek so policijski stražniki zasledili dva moška, ki sta osumljena tatvine koles. Oba sta se izgovarjala, da sta si kolo pridobila potom nekega priloznostnega nakupa od neznanega človeka. Poskušeni je bil isto noč tudi vliom v neko barako, ker je nameščena branjarja in prodajalna stare obleke. Vlomioci so odrgali deske raz okna in so bili najbrže od sosedov preopedeni.

a— Nesreča pri delu. V Zg. Sv. Kungoti je 65letna posestnica Marija Tomičeva pri delu tako nesrečno padla, da so jo morali s težkimi notranjimi poškodbami prepeljati v mariborsko bolnico.

Iz Celja

e— Komemoracija. Somišljeniki KDK v Celju prirede danes v torek zvečer ob pol 9. na čast umrlemu vodji KDK komemoracijo v gostilni Permozer v Gaberju. Somišljeniki, udeležite se komemoracije polnoštevilo!

e— Celje na dan Radičevega pogreba. V Celju se vrši vsako nedeljo in četrtek koncert. Zgodilo se je pa narobe. V času, ko je odpadel, ne pa v nedeljo. Cut pijetebe bi moral voditi merodajne čimhelje do tega, da bi odpovedali tudi nedeljski koncert, godilo se je pa narobe. V času, ko so na celjskih ulicah visele črne zastave in ko se je v Zagrebu pomikal sprevod z zemeljskimi ostanki velikega hrvatskega vojvode, je godba ob desetih dopoldne igrala po celjskih ulicah vsele korčarice. Malo so se brigali za vse drugo seveda tudi celjski Nemci, ki so priredili na vrtu hotela Skoberne bučno sporno veselico.

e— Kruh naš vsakdanji. Tudi smo čeltaj v zagrebških listih, da so tamonjši peki vedno zbirali ome kruhi in sicer bele, rjave, črne, 5 Din, polbelbene od 5 do 4.35 Din, črneni od 4.50 na 3.75 Din. V

Celju stane danes kg belega kruha 6.50 Din, polbelega 6 Din in črnega 5.50 Din, torej znatna razlika med zagrebškimi in celjskimi cenami pri belem kruhu 1 Din, pri polbelem in črnem pa celo 1.25 Din. Cena moke je v Zagrebu in Celju enaka. Prevoz do Celja jo podraži maksimalno za 5 par pri kg. V Zagrebu so režijski stroški pekara za 50 % večji kakor v Celju. Kaj namerava ukreniti g. Janič, načelnik pekovske zadruge v Celju, da bodo cene odgovarjale dnevnim cenam moke? Njegova prva dolžnost kot ljudskega zastopnika v celjskem občinskem svetu bi pač bila, da pomaga revnemu ljudstvu do znosnih in pravičnih cen najpovprečnejšega živila — kruha!

e— Umrlj v Celju. Dne 9. avgusta je umrla Marta Remsova, žena kočarja iz Suhadola pri Rečici, stara 36 let, naslednji dan pa njena devetletna hčerka Valpurga, obe na škrlatci. Dne 10. t. m. je umrl Martin Pišek, 69letni dninar iz Št. Jurja, in Jakob Podergas, 50letni hišpac iz Loč, oba v javni bolnici.

Iz Trbovelj

t— Ciganka, žeparica. V petek sta se vozila po opravkih v Celje g. Koren iz Trbovelj in g. Guček iz Hrstnika. V Zidanem mostu sta izstopila in se podala k bifeju. V gneči se je smukala okoli njihju črno oblečena kmečka ženska, po zunanosti sodeč, ciganka. G. Guček je nosil v zadnjem hlačnem žepu denarnico, katero mu je hotela ciganka izmakniti. Bila pa je menda precej nerodna, ker ji je denarnica padla na tla, kar so opazili drugi potniki. Ko je ciganka videla, da je opažena, je v greči brez sledu izginila. Z žandarmerijo so preiskali vlake in vse prostore, pa je ni bilo nikjer, kakor da se je vdrila v zemljo. G. Guček je dobil ves denar nazaj.

t— Nesreča z motociklom. V nedeljo proti večeru se je vračal na motociklu z izleta zobotehnik g. J. Zadaj na kolesu je sedela neka gospodična. G. J. je vozil s precejšnjo brzino. Pri Sokolskem domu je dotekel g. Mrzela, ki je precej gluh. Z vozil je v njega, g. podri in padel sam v motorjem vred na cesto. Gospodična je bila samo malo opraskana. Mrzel je bil nekoliko občutneje poškodovan, g. J. pa si je zlomil ključnico in se poškodoval tudi po obrazu.

t— Udarec s sabljo. Delavec G. je v treznem stanju dober in pameten fant. Kadar pa je pijan, je rabijaten. V nedeljo proti večeru je v vinjenem stanju prekljnjal in razsajal po trgu. Mimo je prišel stražnik, ki ga je opozoril, naj bo miren. Čez nekaj časa je postal G. zopet rabijaten in je grozil ljudem s sekiro. Poklicani stražnik Stadler mu je napovedal aretacijo, na kar se je G. zakadil vanj. Stražnik je potegnil sabljo in rabijatnemu fantu presekal na desni roki mišico, G. je bil oddan v bolnico.

t— Apel na starše. V nedeljo popoldne se je vršila nogometna tekma med SK Trbovlje in SK Triglav iz Ljubljane. Igrji je prisostvovalo mnogo gledalcev, med temi največ otrok in mladih fantov, ki so spremi igrali domačih igralcev z vpitjem in žvižganjem, SK Trbovlje ta mladina ni naklonjena in to iz — političnih razlogov. Pametni ljudje v Trbovljah delajo na to, da bi se politične strasti po naši dolini ublažile. Če se bo mladina vzgojevala dalje v duhu političnega sovražstva, potem bomo prišli v Trbovljah nazaj v tiste čase, ko so se politična vprašanja reševala z noži. A vrnitve teh časov si gotovo nihče ne želi. Na vse razhodne starše apeliramo, da posvečajo več pozornosti vzgoji svojih otrok.

Sokol

K sokolski prireditvi v Dolenjem Logatcu. Na praznik dne 15. avgusta t. l. se bo vršil v Dolenjem Logatcu delni župni zlet ljubljanske sokolske župe, združen s proslavo dvajsetletnice obstoja Sokolskega društva v Dolenjem Logatcu. Spored prireditve je naslednji: Dopoldne ob 9.45 sprejem gostov na postaji Logatec. Ob 11. vaje na letnem telovadišču. Popoldne ob 3. se zberejo bratska društva pred Sokolskim domom. Nato povorka skozi Dolenji Logatec do postaje in nazaj na telovadišče. Ob 4. javna telovadba. Po telovadbi prosta zabava. Pri prireditvi bo sodelovala železnižarska godba »Sloge« iz Ljubljane. Polovična vozna cena za potnišice in brze vlake zaprosena pravočasno, rešitve pričakujemo. Bratje in sestre ter prijatelji Sokola! Naše društvo Vas vabi, da prihitate ta dan v čim večjem številu k nam ter vam kljite: Na svidenje v sokolskem Logatcu! Zdravo!

Dopisi

BEGUNJE PRI LESCAH. Dne 5. avgusta je priredilo marljivo pevsko društvo »Drava« iz Maribora izlet na Gorenjsko in je ob tej priliki priredilo koncert v Begunjah. Spored je bil izbran zelo spretno in občinstvo je posameznim točkam navdušeno sledilo, kar je pričalo živahno ploskanje. Vsako pesem bi bili najraje poslušali dvakrat. Višek in lepem izvajanju je pa pokazal zbor v Adamcičevem »Lucipetru«, v ruski narodni »Dvanajst razbojnikov«, Jerebovi »Moj dekliški«, Fajgljevi »Stari ljubezni«, in Adamcičevi »Kmečki pesmi«. Slednjo so morali končno ponoviti. Mi podeželski pevci smo se divili lepemu izvajanju in se pri tem marsikaj naučili. Pevskemu društvu »Drava«, posebno pa njegovemu pevovodji, učitelju gosp. A. Horvatu, gre pohvala in zahvala, da se ne straši truda in kljub temu, da ne more računati z gmotnim dobičkom, širi z lepo pesmijo izobrazbo in pevsko kulturo tudi v manjše kraje na deželi. Zbor bi brez dvoma zadovoljil v polni meri tudi razvaje občinstvo.

ŠT. VID — GROBELNO. Srebrni jubilej svojega poklica sta tu praznovala: župnik gosp. Anton Penič, ki je slavil 25letnico mašništva, in šolski upravitelj gosp. Franjo Pogodnik pa 25letnico učiteljsstva.

MALA NEDELJA. Vsakoletna velika tombola »Društvenega doma« se bo vršila tudi letos neprekinjeno na angelsko nedeljo 2. septembra ob 3. popoldne. Glavni dobitki: moški bicikel, svinja, žepna ura, moške, ženske obleke ter še nad 300 lepih dobitkov, ki bodo pred tombolo vsi javno na ogled. Tombolске karte so po 3 Din ter si naj jih vsak preskrbi v predprodaji. Po tomboli ljudska veselica z godbo in plesom. Torej na angelsko nedeljo vsi k Mali Nedelji in Društveni dom. Sreča vas čakal! 1438

Sport

Finale plavalnega prvenstva

V sredo na praznik 15. t. m. se nadaljuje na Ljubljani ob prostoru LSK tekme za letošnje plavalno prvenstvo Slovenije, in sicer se bodo vršile najzanimivejše točke programa: finale waterpolo tekme, pri katerih nastopijo kot finalisti prva moštva Primorja, LSK in Ilirije; drugo sli tretje moštvo Primorja. Med poslednjima, ki imata iz prvega kola tekmovalni enako število točk in enako gol-diferenco, se bo morala vršiti še kvalifikacijska tekma za finalno tekmovalje ali pa bo to odločil žreb. Tekmovanje se bo vršilo po sistemu na točke, tako da igra vsako moštvo proti vsakemu, kar da skupno šest waterpolo tekem, ne vstevši event. kvalifikacijske tekme med Primorje II in Primorje III, ki bi se vršila kot predtekma.

Vsa tekmovalja bodo nadvse zanimiva in do skrajnosti napeta, ker se bodo tekmovalci morali boriti z vsemi silami za prvo mesto, kajti le pokrajinski prvaki bodo prepustili k tekmi za državno prvenstvo. Da izpopolni čas med posameznimi tekmi bo plavalni podsavez razpisal event, nekaj plavalnih točk izven konkurence, katerih se bo smel udeležiti vsak, kdor se prijavil na lice mesta. Program tega tekmovalja bo objavljen jutri. Predvidoma se bodo tekmovalja vršila dopolne in popoldne, vsi dar pa bo pričetek objavljen še pravočasno.

Izbirne tekme LNP

15. t. m. turnir štirih ljubljanskih klubov
26. t. m. se prične letošnje tekme med reprezentancami podsavezov za zlato prehodni pokal JNSA. Ljubljana igra ta dan s subotičkim podsavezom.

Da se dobi pregled o momentani formi igralcev, ki prihajajo v poštev za uvrstitve v reprezentančno moštvo LNP, izvede podsavez na praznik 15. t. m. v Ljubljani medmestno tekmo Ljubljana: Maribor. Ljubljanske izbirne tekme 15. t. m. se vrše na igrišču Primorja v obliki turnirja štirih vodilnih ljubljanskih klubov Primorje, Ilirija, Slovania in Hermes. Klubi nastopijo v izžrebanem vrstnem redu in sicer ob 16.30 Primorje; Hermes, ob 17.20 Ilirija; Slovania, ob 18.10 zmagovalca v obeh predigrah. Vsaka tekma traja le 45 minut, torej polovico normalnega časa. V treh igrah po 45 minut nastopijo štiri naša najboljša moštva, ki prično s tem po enomesečnem odmoru obenem svojo jesensko sezono. Hitra izmena moštvev in nasprotnikov napravi turnirje te vrste posebno zanimive in za publiko izredno privlačne.

Službene objave LNP

Iz seje posl. odbora dne 9. 8. 1928.
Po soglasnih sklepih, ki so jih sprejeli ljubljanski klubi na sestanku dne 1. t. m., in ki jih je v principu potrdil upravni odbor na svoji seji istega dne, odigrajo ljubljanski klubi prvenstvene tekme za leto 1928-29 v treh razredih. V I. razred spadajo klubi Primorje, Ilirija, Slovania, Hermes in zmagovalec v kvalifikacijski tekmi Jadran; Reka, I. B. razred tvorijo klubi: primorje in kvalifikacijski tekmi Jadran; Reka, dalje Slavija, Svoboda in Krakovo. II. razred tvorijo končno SK Panonija, SK Natakari in SK Grafika; po možnosti se bo uvrstila v II. razred še SK Mladika, ako pravočasno prijavi svoje igralce v verifikacijo.

V letu 1929-30. se zniža število klubov I. razreda še za en klub, torej na 4 klube, in sicer na ta način, da izpade klub, ki bo na zadnjem mestu prvenstvene tabele, do čim imata igrati vedzinski klub v I. razred in prvi klub I. B. razreda kvalifikacijsko tekmo za uvrstitve v I. razred na enak način kakor igrata SK Jadran in SK Reka kvalifikacijsko tekmo za leto 1928-1929.

Glede finančijelne izvedbe prvenstvenih tekem in delitve prebitka bo objavil potrebno upravni odbor. Upošteval se bo pri tem dogovor med klubi, po katerem odpade 70 odst. prebitka prvorazrednih tekem v enakih deležih klubom I. razreda, 20 odst. klubom I. B. razreda in 10 odst. klubom II. razreda.

Na podlagi gornjih sklepov je določil poslovni odbor na svoji seji dne 9. t. m. kot termin za odigranje kvalifikacijske tekme Jadran: Reka 16. septembra; tekma ima značaj običajne prvenstvene tekme, t. j. nastopiti smejo le igralci, ki imajo navedeni dan pravico nastopa v prvenstvenih tekmah; sicer veljajo za odigranje te tekme določila paragrafa 17. do 22. pravilnika prv. tekem.

Prvenstvene tekme se prično v Ljubljani za I. razred 23. septembra, za ostale dva razreda 16. septembra, za podeželske klube ljubljanskega okrožja in za klube celjskega okrožja istotako 16. septembra. Določitev terminov v mariborskem okrožju se prepustja medklubskemu odboru v Mariboru, kateremu se odstopi tudi predlog SK Svoboda (Maribor) z dne 30. januarja glede delitve prebitka prvenstvenih tekem v Mariboru, kateri predlog je staviti na dnevali red sezonske skupščine mariborskih klubov dne 14. t. m.

Klubi celjskega okrožja LNPa ostanejo razvrščeni v dosedanjih dve skupini. Skupino «A» tvorijo klubi Atletik SK, SK Celje in SK Šostanj, skupino «B» SK Amater in SK Trbovlje. Prvenstvena tekma Amater: Trbovlje se ima odigrati 16. IX. Za skupino «B» se pooblasti podsavezni

Vremensko poročilo

Meteorološki zavod 13. avgusta 1928. Višina barometra 308,8 m

Kraj	Cas	Barom.	Temper.	Rel. vlaga	Smer vetra in brzina v metrih	Oblakov. 0-10	Padavine
Ljubljana	8.	761.0	14.04	75	S 2	2	
Maribor		757.0	11.21	75	ENE 2	0	
Zagreb		761.1	12.22	75	SE 4	6	
Beograd		761.5	12.29	39	SW 4	1	
Skoplje		765.2	24.04	26	mirno	0	
Split		761.2	26.83		mirno	0	
Sarajevo	7.						
Dubrovnik							

Solnce vzhaja ob 4.58, zahaja ob 19.11, luna vzhaja ob 18.34. Najvišja temperatura danes v Ljubljani 31.0 C, najnižja 17.0 C. Dunajska vremenska napoved za torek: V zapadnih alpskih deželah mogoče padavine in zmerno ohlajenje, sicer malo izpremembe lokalne nevihte niso izključene. Tržaška vremenska napoved za torek: Normalni vetrovi, Nebo jasno; temperatura od 23 do 30 stovin; morje mirno.

Gospodarstvo

Izredna glavna skupščina Hmeljarskega društva

V nedeljo dopoldne se je vršila v Zalcu izredna glavna skupščina Hmeljarskega društva, katero je otvoril društveni predsednik. Pred prehodom na dnevni red se je spomnil umrlega predsednika KDK Stjepana Radića. Povdarjal je njegove zasloge za organizacijo kmečkega stanu vobče, omenil njegovo čisto rodoljubje ter zaklical premulemu dobrotniku in prijatelju kmečkega stanu trikratni »Slava«.

Gosp. predsednik je nato pozdravil zastopnika Kmetijske družbe za Slovenijo, oblastnega kmetijskega referenta iz Maribora in oblastnega poslancu gosp. Rud. Lorberja. Ko je društveni tajnik podal ves historijat o legitimacijah za hmeljske obrabce, je gosp. predsednik prečital rešitev tozadovne vloge na generalno direktcijo v Beogradu. V rešitvi so bili navedeni razlogi, na podlagi katerih se je hmeljskim obrabcem vzela udobnost polovične vožnje.

Mezda za obriranje hmelja se je določila tako: trikratna hrana in stanovanje in 2 Din, ali petkratna hrana (malca brez pšarje) in stanovanje ter 1.75 Din za en škal lepo obranega hmelja.

Poročilo o svetovnem stanju hmeljskih nasadov je podal poslovodja. Glede razpošiljanja tržnih poročil se je sklenilo, da ostane vobče pri starem redu. Poverjeniki in občine, katere želijo, da se jim navedena poročila pošiljajo brzojavnim putem, se naj zglase pri tajništvu društva in naj obenem tam deponirajo 100 Din za stroške. Eventuelni odstanek se jim vrne po končani seziji.

Kmetijsko inštitucije razstave Kmetijske družbe za Slovenijo v okviru sesanske vele sejamske prireditve od 1. do 10. septembra. I. se bo udeležilo tudi Hmeljarsko društvo, ki bo razstavilo več vrst hmelja, razvrščeno po kakovosti (pravilno in nepravilno posušeno hmelj, neokvrajeno in pokvrajeno lupuljo). Dalje bodo razstavljali pripomočki za poučne štude, razdeljeni zemljevidi v hmeljarstvu v Sloveniji, statistika hmeljarstva zadnjih deset let, razna odličovanja itd.

Na kongresu srednje evropskih hmeljarjev, ki se bo vršil 15. t. m. v Novem Sadu bo zastopal Hmeljarsko društvo g. oblastni poslanec Rudolf Lorber, ki bo o izidu končnega poročila v časopisih in ustmeno v nedeljo 19. t. m. ob 9. dopoldne v gostilni g. Rožleka v Zalcu.

G. predsednik je opozarjal člane društva na velike udobnosti, katerih so deležni oni ki zavarujejo svoj pridelek po dopisnici z navedbo množine in višine zavarovalne vsote. Pod šlamnato streho shranjen hmelj se ne sprejme v zavarovanje.

G. inž. Pahernik (Vuhred) je vprašal društveno vodstvo, kaj je storiti, da bi se fakultativno signiranje hmelja tudi izvrševalo za hmelj, pridelan izven celjskega vranskega in gornjegrajskega okraja. Gosp. predsednik je odgovoril, da se bo to lahko izvršilo ali na podlagi zakona iz leta 1907, ali pa potom naredbe ministristva za kmetijstvo in vodenje. K tej točki je pripomnil g. Štopar (Velenje), da si bodo nova okolišja in nove oznabe ali marke za to fakultativno signiranje določevali hmeljarji sami, ne pa, da bi se to zgodilo naredbenim putem.

Zadevo določitevi trgovinskih uzane v hmeljski trgovini sta pojasnjevala g. Piki Franc (Zalec) in društveni poslovodja. Pri tej priliki je g. predsednik opominal hmeljarje na poštenost v hmeljski kupitvi; opozarjal jih je tudi na nakupovalce, od katerih naj zahtevajo legitimacije, da se bo vedelo, ali so upravičeni hmelj kupovati ali ne. in za koga kupujejo.

V krasnih in navdušenih besedah je končno vzorni hmeljar gosp. Matija Bošnjak iz Parizilj pri Braslovčah opominal hmeljarje k štedljivosti in pametni uporabi denarja sploh. Dasi ko prišle v minulih letih ogromne vsote v naša kraja, vendar še nobeno leto ni bilo tako povpraševanje po denarju, kakor letos. Zalibove oglašja na posameznih kmečkih posestvih celo že »dobenec«. Vsi navzoči so z burnim plaskanjem pritrjevali ledim besedam gospod. govornika. Ker se ni nihče več zglasil k besedi, se je gosp. predsednik zahvalil za udeležbo in zaključil zborovanje.

Udeležba posameznih držav v našem izvozu v I. polletju 1928.

Generalna direktcija carin je pravkar objavila statistiko o udeležbi posameznih držav v našem izvozu v I. polletju tek. leta, ki je razvidna iz naslednje tabele (v milijonih Din):

	1928.	1927.	1928.	1927.	% skup. izv.
Italija	796.2	813.8	29.6	27.1	
Avstrija	481.1	622.9	17.9	20.7	
Nemčija	328.3	264.2	12.2	8.8	
Madžarska	232.8	226.0	8.7	7.5	
Češkoslovaška	190.9	399.3	7.1	13.3	
Grčija	152.7	280.1	5.7	9.3	
Svica	109.4	117.2	4.1	3.9	
Francija	88.9	74.6	3.3	2.5	
Poljska	47.0	7.4	1.8	0.3	
Anglija	46.3	36.7	1.7	1.3	

Ker se je naš izvoz v prvem polletju tekočega leta napram lani zmanjšal za preko 800 milijonov Din, je bilo pričakovati, da se bo tudi izvoz v posamezne države zmanjšal. Vendar je videti, da so spremembe v strukturi našega izvoza.

Izvoz v Italijo je po vrednosti sicer nazadoval za 17.6 milij. Din ali 2 %, vendar se je udeležba Italije v našem izvozu povečala od 27.1 na 29.6 %. Največ smo v Ita-

lijo izvozili gradbenega lesa (za 343.1 milijona Din), jajc (za 79), goveje živine (za 58.7). Močno se je dvignil izvoz jaje.

Izvoz v Avstrijo je nazadoval za 141.8 milijona Din ali za 23 %, pa tudi udeležba Avstrije je padla od 20.7 na 17.9 %. Največ smo v Avstrijo izvozili svinj (za 117.6), govede (za 52.2) in svežega mesa (za 46.8). Glede Avstrije je zlasti občutno pomanjkanje izvoza koruze.

Znatno se je dvignil izvoz v Nemčijo. In sicer za 64.1 milijona Din ali skoro 25 %. Tudi udeležba Nemčije na našem izvozu se je dvignila od 8.8 na 12.2 % ter je Nemčija prišla na tretje mesto (lani je bila na petem mestu). Tudi izvoz v Madžarsko se je nekoliko dvignil tako po vrednosti, kakor tudi po udeležbi v skupnem izvozu. Zato pa je nazadoval izvoz v Češkoslovaško na polovico lanskoletnega izvora. Udeležba Češkoslovaške, ki je bila lani še na tretjem mestu, je padla od 13.3 na 7.1 %. Tu se ona zlasti pomanjkanje izvora koruze in pšenice. Tudi izvoz v Grčijo je nazadoval skoro na polovico.

Od 73 držav znaša le pri 10. državah udeležba nad 1 %, kar je znak, da naš izvoz ni primerno organiziran.

Zborovanje obrtnikov proti uredbi o odpiranju in zapiranju obratovalnic ter protizborovanja delavcev za izvajanje te uredbe. V nedeljo dopoldne se je vršilo v Beogradu dobro obiskano protestno zborovanje beograjskih obrtnikov proti uredbi o odpiranju in zapiranju obratovalnic. Sprejeta je bila obširna resolucija, v kateri se povdarja, da je uredba škodljiva za njegov bodoči razvoj. Zlasti pa se resolucija obrača proti sodelovalni spremembi zakona o zaščiti delavcev (potom čl. 319. fin. zakona za 1928./29.), katero se odpiranje in zapiranje delavnice veže z delovnim časom pomožnega osebja, kar je s tem negiran osnovni princip zakona o zaščiti delavcev. Zato obrtniki kategorično protestirajo proti taki praksi, ki ogroža nadaljnji razvoj gospodarstva in obrtništva. Resolucija se obrača tudi proti političnim šikanam, zlasti napram obrtnikom, ki se zaposlujejo pomožnega osebja. Končno se kategorično zahteva, da se sedanja uredba čim prej ukine in da se revidira naše omejeno zakonodajstvo v smislu sklepov kongresa Osebnega saveza obrtnikov. Slična protestna zborovanja so se vršila tudi v drugih večjih krajih Srbije, Vojvodine in Bosne. — Istočasno so se na poziv oblastne uprave ujedinenih sindikatov vršila v Beogradu in drugih večjih krajih Srbije zborovanja delojemalcev, na katerih so delavci in nameščenci zahtevali, da se uredba o odpiranju in zapiranju obratovalnic brezpogojno in brez odlašanj za obrtnike dalje in popolno izvaja. Delavci in nameščenci smatrajo, da je bil skrajni čas, da se je vprašanje odpiranja in zapiranja obratovalnic uredilo, kar bi se moralo že zgoditi pred šestimi leti in da ima odpor obrtnikov in malih trgovcev le namen, omogočiti nadaljnje eksploatacije zaposlenega osebja, zlasti pa nezaščitene vajencev.

Borze

13. avgusta.

Na ljubljanski borzi je bil danes devizni promet srednji. Večji je bil v devizah za Curih, London, Prago in Trst. Privatna ponudba je krila potrebo v devizah na Trst in Newyork. Deviza na London je ponovno nekoliko popustila. Med efekti je bila zaključena Ljubljanska kreditna po 128.

Na zagrebškem efektinem tržišču se tečaji Volne škode niso bistveno spremenili. Pri slabem prometu je promptna notirala 421 do 423, trgovala pa se je kasa po 421, za september po 430 in za december po 437. Investicijsko je notirala 85.25 — 85.75 brez zaključka. Tudi zasebne vrednote so bile zamenjane. Med bančnimi papirji so bili običajni zaključki v Jugobanki po 88.5, v Narodni po 65.50 — 66.00, v Praštedionu po 237.5 — 240. Ove s: baški, sremski in banaški, novi, 64 kg 235 — 240; baški, pomladni, 68/69 kg 280 — 290. Turški: baška, sremska in banaška 300 — 302.5. Moka: baška »og«, 370 — 382.5; »e« 350 — 360; »s« 330 — 340; »b« 295 — 305; »t« 255 — 265; »r« 190 — 200. Otrobi: baški v jutastih vrečah 175 — 185.

Devize in valute.

Ljubljana: Amsterdam 0—22.8325, Berlin 13.543 —13.573 (13.558), Bruselj 0—7.9178, Budimpešta 0—9.9243, Curih 1094.1—1097.1 (1095.6), Dunaj 3.0165—8.0465 (8.0315), London 275.96—276.76 (276.36), Newyork 56.825—57.025 (56.925), Pariz 221.41—223.41 (222.41), Praga 168.3—196.1 (168.7), Trst 296.6—298.6 (297.6).

Zagreb: Dunaj 8.0165 — 8.0465, Berlin 13.543 — 13.573, Budimpešta 9.9099—9.9393, Milan 296.65—298.65, London 275.96—276.76, Newyork 56.825 — 57.025, Pariz 221.41 do 223.41, Praga 168.3 — 169.1, Curih 1094.1 do 1097.1.

Curih: Berlin 128.7, Newyork 519.5, London 25.22, Milan 27.17, Praga 15.395, Dunaj 73.275.

Elekti.

Ljubljana: Celjska 158—0, Ljublj. kreditna 128—128 (128), Kreditni zavod 170—175, Vevč 105—0, Ruše 265—285, Stavbna 56—0, Sešir 105—0.

Zagreb: Državne vrednote: Volna škoda 421 — 423, kasa 421 — 422, za avgust 423 do 425, za september 430 — 431, za december 437 — 437.5, Investicijsko 85.25 — 85.75; bančne vrednote: Poljo, stara emis. 17.5—0, Kreditna 85 — 0, Hipo 58.5 — 59, Jugo 88 do 88.5, Ljubljanska kreditna 128 — 130, Narodna 6550 — 6700, Praštediona 960 — 951, Srpska 145 — 146; Industrijske vrednote: Gutmann 200 — 215, Slaveks 102 — 105, Slavonija 10 — 11, Danica 0 — 145, Drava 395 — 397.5, Bečerača 455 — 465, Tvorica vagonov 90 — 94, Vevče 105 — 110, Dubrovačka 460 — 470, Trbovlje 440 — 0.

Blagovna tržišča

Položaj na hmeljskih tržiščih. V prvih dneh avgusta je bilo povpraševanje v Zalcu orecje živahno ter je znašal dnevni promet v žateškem hmelju 50—100 stotov. Zadnje dni pa je promet nekoliko popustil in se je dnevni promet gibal med 20 in 40 stotov. Razpoloženje je ostalo dalje čvrsto ter je koncem preteklega tedna notiral žateški hmelj 2150—2250 Din za 50 kg (72.50 — 75.90 Din za kg). Večje je bilo v preteklem tednu povpraševanje po tranzitnem hmelju, katerega je bilo prodano okrog 400 stotov po 600—900 Kč (20.25—30.40 Din za kg). — Na nürnbrenškem tržišču je bilo pretekli teden prodanih okrog 100 bal hmelja, večinoma najcenejših kvalitete. Zaradi slabega povpraševanja in predstoječe nove letine so cene nekoliko popustile. Prvorstni hallertauski hmelj notira 230—250 mark za 50 kg, srednji pa 90—200 mark. V tranzitnem hmelju ni bilo večjih zaključkov. Tranzitno blago notira 40—100 mark (10.85—27.15 Din za kg).

Ljubljanska blagovna borza (13. t. m.) L e s: Tendenca čvrsta. Zaključeni so bili 3 vagoni hrastovih drv po 15.5. Deželni ridelki: Tendenca nespremenjena. Zaključeni je bil 1 vagon turščice. Nudi se pšenica (slov. postaja, mlevska tarifa, plač. 30 dni): baška, promptna, 79/80 kg po 290 — 295, za avgust po 297.5 — 300, za september po 302.5 — 305; turščica: baška, navadna tarifa, plač. 30 dni po 350 do 352.5; o v e s: baški, za avgust po 265 do 270; m o k a: »og«, fco Ljubljana, plač. po prejemu, stara po 520—525, nova 455—465.

Novosadska blagovna borza. Tendenca nespremenjena. Promet: 36 vagonov pšenice, 11 vagonov ovs, 46 vagonov turščice in 11 vagonov moke. Pšenica: baška, 79/80 kg 240 — 242.5; baška poljska 245 — 247.5; banaška, 79/80 kg 232.5 — 235; sremska 237.5 — 240. O v e s: baški, sremski in banaški, novi, 64 kg 235 — 240; baški, pomladni, 68/69 kg 280 — 290. Turščica: baška, sremska in banaška 300 — 302.5. M o k a: baška »og«, 370 — 382.5; »e« 350 — 360; »s« 330 — 340; »b« 295 — 305; »t« 255 — 265; »r« 190 — 200. Otrobi: baški v jutastih vrečah 175 — 185.

Za stavbe

po znižanih cenah vsakovrsten suh, tesan in žakan les. — Vsaka množina v zalozil. Zakanje, odpadki od lesa, drva. Dostava tudi na stavbo.

FRAN SUŠTAR,

lesna industrija in trgovina, ornata žaka LJUBLJANA, Dolenjska cesta 12. 8699

Oskrbnika za Mariborsko kočo

na Pohorju išče mariborska podružnica SPD. — Nastop 1. X. 1928. Potrebna kavcija oziroma garancija 50.000.— Din. — Prošnje do 25. VIII. 1928 na podružnico SPD v Mariboru, Aleksandrova 35, kjer so razvidni tudi pogoji. 9766

†
Globoko potni naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naš iskreno ljubljani soprog, dobiti oče, gospod

Anton Steiner

višji stražnik v p., uslužbenec francos. konzulata v Ljubljani dne 12. t. m. previden s sv. sakramenti po kratkem trpljenju mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb dragega nam rajnega se vrši dne 14. t. m. ob pol 5. uri popoldne iz mrtvaške veže splošne bolnice v Ljubljani, na pokopališču k Sv. Križu.

Ohranimo ga v blagem spominu!

Ljubljana—Selo, dne 13. avgusta 1928.

Globoko žalujoča soproga Eliza — hčerki Dragica in Marica.

Pogrebni zavod I. Gajsek, Vodmat—Ljubljana.

Ležalne stole

à Din 150. — po povzetju 160 Din

Zimnice

matrazek postelne mreže, lesene ostoje (stolčjive), jumatne divane in tarabnice izdelke naši ustvarjajo

Rudolf Radovan

tapetnik

Krekov trg št. 7

polje Mostarje doma. 80

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Triciklje

Radioaparati gratis!

Nemška razpošiljalna tvrdka odda interesentom v reklame svrhe in v nadaljno priložilo v Jugoslaviji večje število svojih prvovrstnih sprejemnih radio-apatov (do 4 luči) v last.

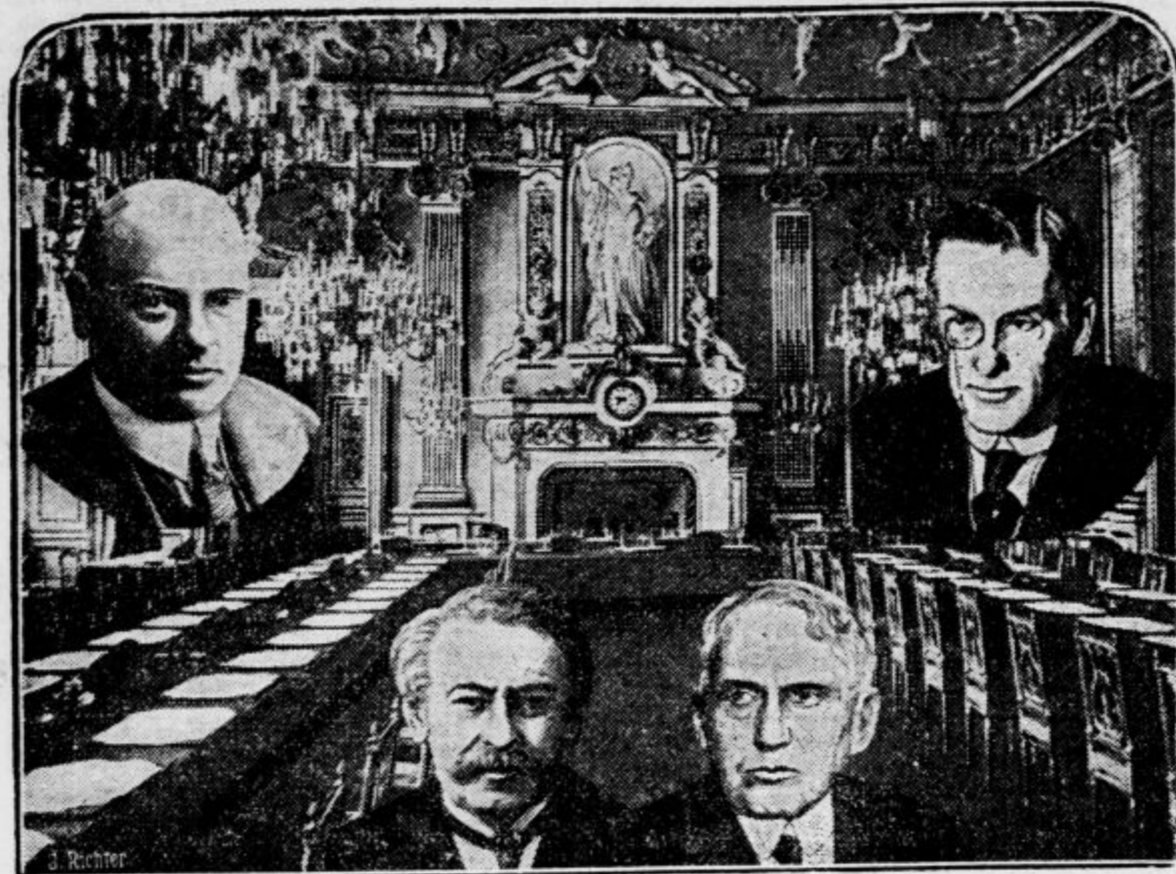
Nobene obveznosti niso s tem združene. Male stroške (poštuna, zavoj itd. itd.) mora plačati prejemnik.

Interesenti naj se z dopisnico z natančnim in razločno pisanim naslovom obrnejo na

Iz življenja in sveta

Dvorana, v kateri bo podpisan protivoini pakt

Salon d'Horloge na Quai d'Orsayu v Parizu. — V tej dvorani se je rodila misel o ustanovitvi Društva narodov v Ženevi

K podpisu Kelloggovega protivoinnega pakta

Dvorana s sro v francoskem zunanem ministertvu, kjer bo podpisan Kelloggov pakt. Glave na sliki predstavljajo zunanje ministre Stresemanna, Chamberlaina, Brianda in Kelloga.

Ministri evropskih velesil so se sporazumeli o podpisu Kelloggovega protivoinnega pakta v Parizu. Pakt bo takšen, da bo, če bo držal seveda, zasigural svetu večer mir. (Vse stvari so relativne.)

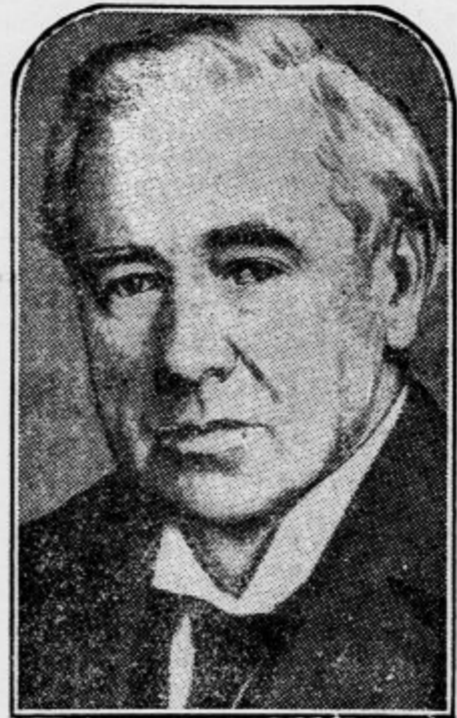
Francija, ki se ponaša s prekrasni gradovi in palačami, topot ne bo odprla svetu svojih slavni vrat Versaillesa, ampak je odredila, naj se vrši podpis pakta enostavno na pariškem Quai d'Orsayu, kjer uradujejo francoski zunanji ministri in kjer čuva sedaj nad zunanjim položajem Francije in njenih zaveznikov zunanji minister Aristide Briand. Ta palača ni nič manj slavna od versajškega gradu, najslavnejši prostor v njej pa je nedvomno znameniti Salon d'Horloge (dvorana ur), ki je dobil in nosi ime so veliki nihalni uri, počivajoči na veličastnem kamnu iz marmorja. V tej dvorani se je svojčas rodila ideja Društva narodov, ki ima svoj sedež v Ženevi.

Salon d'Horloge je sprejemnica francoskega zunanega ministra in je že videla velike in slavne ljudi. Briand ima v tem poslopju i svoje stanovanje. Več prostorov v palači je vedno pripravljeno za bivanje tujih vladarjev, če posetijo Pariz in so gostje francoske države.

Palača Quai d'Orsay želi na nabrežju Seine, sredi vrtov Burbonske palače in je stara že 75 let. Baš to ji daje obeležje nekakšne častitljivosti. Dvorana ur je salon posebne vrste. Njene stene so pokrite z lesenimi ploščami iz časa Luja XIII. Nad njimi so razprostrti dragoceni gobelini. Eden izmed njih predstavlja Henrika

IV., ko sprejema sliko Marije Medičejske. Drugi prikazuje rojstvo Luja XIII. itd. Od stropa vise lustri iz čistega kristala, med katerim je pomešanih na stotine žarnic.

Vse, kar je videti v tem salonu, je starinsko, redko in drago ter predstavlja vrednost stotine milijonov frankov. Nobena kraljevska hiša na svetu se ne ponaša s tolikim sijajem kakor ga vsebuje samo ta prostor francoskega zunanega ministertva.

Lord Cushendun,

znani angleški državnik, je bil poverjen, da bo zastopal bolnega zunanega ministra Austena Chamberlaina pri podpisu Kelloggovega pakta.

Strašna je oblast ognja

Požar, ki je upepelil 28 kmečkih domov z vsemi stranskimi poslopji. — Šola, zvonik cerkve in poštni urad pogoreli do tal. Za 40 milijonov Din gnotne škode

Prošli teden so mlatili v Luheju na Gornjem Palatinskem pri kmetu Reichembergerju žito. Delo je opravljala mlatilnica, to pa je gnala elektrika. Snopi z bogatim zrnjem so bili spravljani v kopah.

Okrog 13. ure je nastal pri mlatilnici kratak stik. Iskra je skočila v sla-

ma pa pri delih na travnikih. Vse drugo, kar je bilo pod streho doma: pohištvo, gospodarsko orodje, kašče, ki so bile deloma napolnjene z zrnjem in žito, ki je čakalo na mlatev — je našlo svoj konec v zubljih. Zgoraj je tudi šola in poštni urad. Človeških žrtev k sreči ni bilo — samo

Pogled na pogorišče

Izpod razvalin se še kadil, potem ko so se zidovi zrušili.

mo in kmalu je bila mlatilnica v plamenih. Ogenj se je širil z nepopisno naglico. Ko je uničil žito v bližini, je preskočil na strehe. Začela so goriti poslopja. Kljub temu, da so bile hiše krite z opeko, so plameni švigali po njih in požar je kmalu pridvil do cerkve, kjer je upepelil zvonik od vrha do tal. Cerkev samo so k sreči mogli rešiti.

Tudi živina v Luheju je komaj ušla sigurnemu poginu. Pomagalo je največ, ker je bila deloma na paši, delo-

neki moški, ki je pomagal gasiti, se je napol zadušil z dimom in so ga morali oddati v bolnišnico.

Škoda tega požara je veličanska. Glavna cesta, ob kateri so prej stale hiše iz rezanega kamna druga ob drugi, je popolnoma razdejana. 28 hiš je pogorelo do temeljev, ostale so občutno poškodovane. Samo na periferiji so se nekatere hišice ohranile.

Ognjegasci so seveda ves čas pridno gasili in so preprečili, da ni vzel ogenj sploh vsega, kar je bilo v vasi.

Uničenih pa je 28 domačij z vsemi gospodarskimi poslopji in pritlikinami. Materijalno škodo tega požara cenijo na tri milijone nemških mark ali nad štirideset milijonov dinarjev. Posestniki so bili večinoma zavarovani.

2000 oseb poginilo v ognju in vodi

Zadnja poročila iz Batavije, glavna mesta Holandske Indije, dodajajo k prejšnjim, da je pri zadnjem izbruhu ognjenika Rokatinde na otoku Paloeju zahteval silne človeške žrtve. Nad 2000 urojenecv je našlo smrt v tokih ognjene lave ali v morskikh valovih. Število ranjencev presega po dosedanjih podatkih 1000 oseb. O obsegu katastrofe na otoku Floresu ni še nobenih avtentičnih poročil. Vsekako pa so te zadnje vulkanske katastrofe vredne onih drugih, ki jih je kronika Holandske Indije beležila v prejšnjih časih. Nepozaben ostane izbruh ognjenika Krakatoa dne 27. avgusta 1883, ki je usmrtil skoraj 40.000 oseb. Ob koncu maja 1919. je uničil ognjenik Kloeet 30 vasi in 5000 človeških bitij. Ognjenika Mao in Vonozor na Javi sta se izkazala prvi v maju 1923., drugi v novembru 1924.

Otok Flores, ki je postal žrtev zadnje katastrofe, je zelo gorat in močno vulkanski. Številna ognjeniška jezera na njem govorijo o prejšnjih izbruhih, a iz cele vrste vrhuncev se ne prestando kadi. Ognjenik Geneng-Api je v zadnjih stoletjih že petkrat zdviljal v uničujoči besnosti. Otok je gosto obkuden, zelo rodovit in njegovo prebivalstvo zelo pridno.

Paloe je naseljen od samih urojenecv, ki živijo po svojih starih, poldivjaških običajih, ker je po Evropcih le malo obiskani. Otok je majhen, prav za prav ena sama gora vulkanskega izvora, ki kot ognjenik tudi ne prestando deluje. Ljudje živijo v 32 vash na pobočjih ognjenika, kar pojasnjuje veliko število žrtev. Bavijo se večinoma z ribolovom in gojenjem tamarisk.

Čudna sled za zločincem

Neštetokrat smo že brali, da so detektivi izsledili kakšne zločince po prstnih odtisih, ki so jih nevede pustili na kraju zločina. Da bi pa tudi po odtisih zobov spoznali hudodelca, to se še menda ni pripetilo razen v slučaju, ki ga je imela policija v Breslauu na Nemškem te dni pod rokami. Pred nedavnim je neznan vlomilec obiskal stanovanje nekega ravnatelja klavniškega podjetja v tem mestu. Ko so policijski uradniki preiskovali stanovanje, so dobili na umivalniku naravnemu jabolku čisto podobno jabolko iz mila, v katerem so se ostro odražali vtisi ugriza. Zločinec je bil med »delom« gotovo videl to jabolko in ga hotel pojediti, meneč, da je pravo. Policija je začela iskati vlomilca na temelju tega zobnega sledu in ga je kmalu ugotovila v osebi ljubčka neke ravnateljeve služabnice. Oba sta prišla pred poroto in sta prejela po sedem let ječe.

Američanka Marta Norelius

je dosegla na amsterdamski olimpijadi z lahkoto nov svetovni rekord v plavanju na 400 m za ženske.

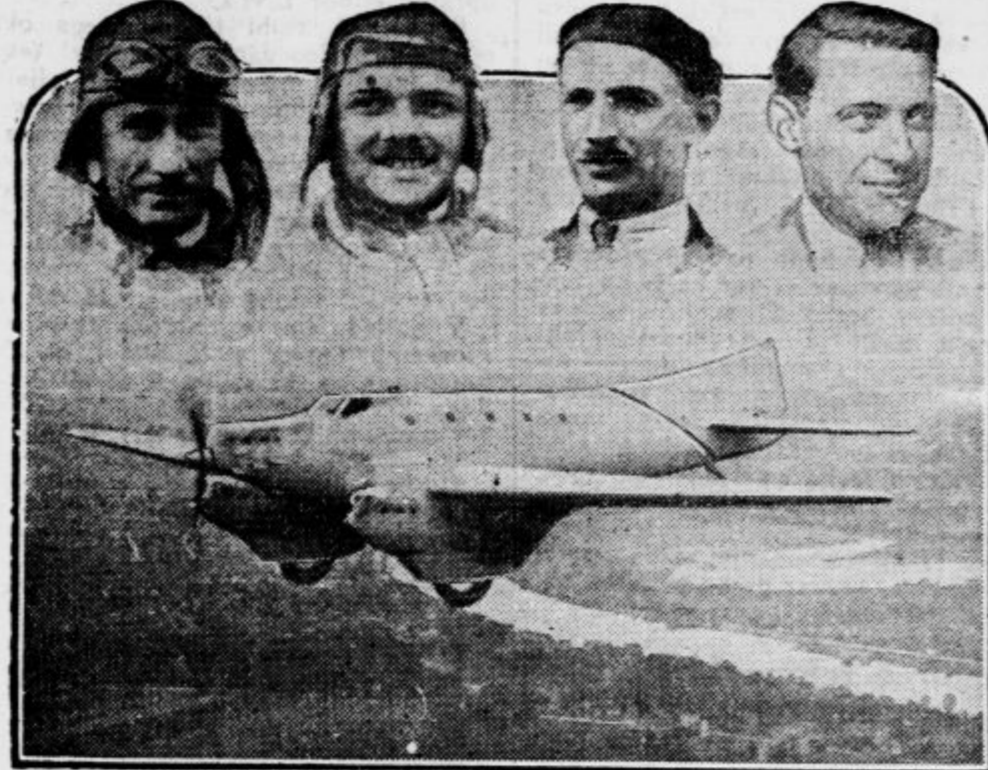
Zakaj je otrok jokal?

Na procesu, ki ga je vodil neki bruseljski odvetnik za štiriletnega otroka, je prišlo do nepričakovane dogodka. Odvetnik je privedel otroka v sodno dvorano in ga je držal med svojim dolгим, ganljivim govorom v naročju. Mali klient je jokal, kakor da razume vsako njegovo besedo; sodniki so bili tako presunjeni, da so jim začele se solze teči po licih. Zagovornik nasprotno stranke je bil že ves nervozen. Tedaj mu pade v glavo rešila domisljica. Hipoma je vprašal otroka: »Zakaj pa tako jočeš?« In mali je odgovoril plakajoč: »Ker me ta mož tu neprestano ščipa.« — »Ta mož« je bil njegov — odvetnik. Vsi v dvorani so se krohotali iznajdljivemu branilcu otrokove pravice, ki je seveda navzlic temu proces izžubil.

Kaj je zakrivilo Drouhunovo smrt?

Poročali smo že o tragični smrti, ki je doletela enega najboljših francoskih letalcev, Drouhina. Drouhin je postal znan širom sveta, ko ga je ameriški milijonar in prekoceanski letalec Levine izbral za svojega pilota za povratek v Newyork. Moža sta se sprla, še preden je prišlo do poleta. Letos se je Drouhin pripravil na svojo pest, da poleti preko Oceana. Aparat, s katerim je našel smrt, je bil zgrajen baš v ta namen in ga je hotel francoski letalec preizkusiti. Pa-

riški listi pišejo, da je tičala kal tragičnega slučaja v neki težki konstrukcijski napaki. Graditelj inž. Couzinet je hotel aparat opremiti s tremi motorji po 180 HP, a prvi poskusni poleti so pokazali, da so bili motorji prešibki. Tedaj je Couzinet srednjega zamenjal z motorjem za 500 HP, ne da bi primerno ojačil druge dele aparata. Strokovnjaki so Couzineta opozarjali na to napako, a on je šel suvereno preko teh opozoril. Posledica je bila nesreča.

H katastrofij letala »Arc-en-Ciel« (Mavrica)

V medaljoni zgoraj od leve proti desni: Maurice Drouhin in mehanik André Lanet, ki sta ostala mrtva, inženjer Gianoli in radiotelegrafist Manuel, težko ranjena.

V megli in ledu

Ruski letalec Babuškin, ki se je med reševanjem Nobileove ekspedicije dvigal z ledolomilca »Maligina« in za čigar usodo je svet trepetal pet dolgih dni, se je vrnil v Moskvo in je tam nekemu uredniku Agencije Tass na sledeči način pripovedoval svoje doživljanje:

»Ko je prispel »Maligin« do neprodirnega ledovja, sem se odločil, da preletim s svojim aparatom tistih 225 ali 300 milj do domnevane točke, kjer je moralo biti Nobileovo taborišče. To daljavo bi težko opravil z enim samim poletom, zato sem sklenil, da osnujem vmesno bazo na ledovju otoka Karla XII. Tam sem pristal in odločil 100 l bencina v petih posodah. Komaj smo hoteli spet odleteti, se je vreme nenadoma spremenilo. »Maligina« in Otok upanja nam je zakrila gosta megla. Utaborili smo se v letalu na majhni ledeni ploči kakršnih 40 km od ladje in prebili noč. Jaz, mehanik Grašov in filmski operater Valentein smo izmenoma stražili naše taborišče.

Medvedi okrog letala!

To straženje je bilo potrebno radi izredne radovednosti, s katero so prihajali beli medvedi obvohavat letalo. Podili smo jih s prižiganjem raket. Megla je trajala 28 ur. Naš radioaparar se je pokvaril, lotila se nas je resna skrb, kaj bo z nami. Valentein je med tem filmal kraj našega pristanka. Končno se je megla razbežala in smo naravnost odleteli proti »Maliginu«. Tam smo izmenjali motor, da si zagotovim zveze, sem vzel med posadko še radiotelegrafista Fominka. Hotel sem odleteti naravnost proti otoku Foynu, da poiščem brodolomce — megla mi je preprečila za nekaj dni to namero. 29. jun. nisem strpel več. Dvignil sem se.

Sami v viharju in megli.

Po 40 minutah radioaparar ni več deloval. Leteli smo nizko brez vsake zveze z ledolomilcem. Radi goste megle smo morali pristati na neki ledeni ploči, kjer smo ostali od 29. jun. do 1. jul. — po mojih računih kakršnih 120 km severno od »Maligina«. V tistih dveh dneh si je vreme neprestano slabšalo, približevala se je nevihta. Čeprav nismo mogli leteti, smo bili primorani naprej, da ne poginemo na tej ledeni ploči. Po eni uri sem se moral odločiti, da se ustavim na prvi ledeni ploči, ki bi bila primerna. Za srečo smo pristali 25—30 km od Otoka upanja. V tem je vihar narasel, živila so nam pošla. Srečo smo imeli, da se nam je približal ogromen medved, ki sem ga ustrelil. Odrezali smo mu zadnje noge, vse ostalo smo vrgli v vodo, da ne bi duh krvi privabil drugih, razdivjanih medvedov. Četrtri dan se je vihar počasi polegel.

Strašne zadnje ure in rešitev.

Vzleteli smo v pasu, kjer je moral biti »Maligin«, a bencin nam je bil skoraj pošel. Še enkrat smo pristali na ledu in prebili noč. Zjutraj sem opazil, da smo na zelo majhni in tenki ledeni plošči, ki se je topila. Ne razumem, kako smo mogli pristati, ne da smo se utopili. Bržkone so nas rešile smuči na letalu. Ploča ni prenesla niti teže moža, Fomink je bil komaj izstopil, da zavrti vijak, ko se je vdrl v led. Izvlekli smo nesrečneža vsega bledlega in drhtečega; ni imel obleke, da bi se preoblekel in je moral ostati moker v ladjici za ves ostali čas našega trpljenja. Spominjam se, da nam je rekel: »Če danes ne dobimo »Maligina«, bom moral umreti tu.« Z nadčloveškim naporom se nam je končno posrečil odlet in po 1 uri 40 minutah smo bili na »Maliginu« in našega trpljenja je bilo konec.

In Amundsen?

Babuškin je s temi besedami končal svoje suho, a vendar tako zgovorno poročilo. Na vprašanje, kaj misli o Amundsenovi usodi, je dodal: »Mislim, da ne živi več. Dvomim zelo, da bi mogel pristati na ledu. Mislim, da se je njegov motor ustavil na vodi in da se je potopil radi silnega viharja v tistih dneh.«

16-letna Cilly Aussen,

ena najboljših teniških igralok. Udeležila se be tudi velikega turnirja v Hamburgu.

Mesto dijamantov — napolnina

Iz Pariza poročajo, da so sedaj odprli blagajno, ki jo je dvignil italijanski parnik »Artiglio« z morskoga dna v bližini otoka Belle Isle. Tam so bili Nemci med svetovno vojno potopili belgijski parnik »Elisabethville«. Lahi so mislili, da bodo našli v blagajni za 50 milijonov francoskih frankov draguljev — našli pa so samo 1900 frankov v belgijskih bankovcih in 4 funte šterlingov v zlatu. Kapitan »Artiglio« meni še nadalje iskati potopljene dijamante in če jih ne najde, se bo zadovoljil s tvorom slonove kosti — ki pa leži tudi še vedno na morskem dnu.

Specerijska veletrgovina v Ljubljani sprejme na Dolenjskem in Notranjskem dobro vpeljanega

POTNIKA

Reflektira se le na mlajše agilne mož. Pismene ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod »Stalna mo.« 9765-a

Josip Iršai, Petrovaradin

Telefon 28-14.

Veletrgovina z orožjem, municijo in na elektriki, pogon urejena lastna puškarska delavnica. NA VELIKO. NA DROBNO.

Priporočam lovcem in preprodajalcem svojo veliko in bogato izbiro lovskih pušk svetovnih tvornic: Belgijske »Fergeron« Fabrique Nationale, »Neumann Freres« nemške »Sauer & Sohn, Suhl« ter avstrijske borovelske (Perlach) ter flobertov, avtomatskih pištol, samokresov, municije, lovskih potrebščin, vseh vrst razstreliv. Nadalje športne in mehanične stvari, umetelni ogenj, dvokolesa in njih dele ter vse ribiške potrebščine. Kralj SHS prodaja smodnika. Prevezem vseh vrst popravila, prenaradbe in nova dela ter jamčim zanje.

Bogato ilustrovan cenovnik pošljem brezplačno vsakemu, ki mi za poštnino pošlje 3 Din v poštinih znakah.

Koncesionirani preprodajalci in lovski združenja popust 9764-a

Stanley Weyman:

Rdeča kokarda

Roman.

Nekaj ljudi, ki so šli mimo, je slišalo ta vzklik in naju je jelo radovedno opazovati. Župnik me je potegnil pod bližnji vhod; toda neki neznanec nama je ostal trdovratno za petami.

»Stopiva noter,« mi je šepnil svečenik, »gori naju ne bo nihče motil.«

Tako govoreč me je odvel po starih, nesnažnih kamenih stopnicah na vrh.

»Ali tu stanujete?« sem ga vprašal.

»Da, tu.« Obstal je in me pogledal kakor v zadregi. »A kraj je žalosten, gospod vikont,« je dodal in se obrnil, kakor bi se hotel vrniti; »nemara bi bilo bolje...«

»Ne, ne!« sem vzkliknil, goreč od nestrpnosti. »Pojdva k vam, prijatelj! Nič delj ne morem čakati. Našel sem vas in niti minuta ne sme več miniti, ne da bi zvedel resnico.«

Vdal se je v mojo voljo in me odvel prav na vrh hiše, kjer je

92

imel majhno podsrešno sobico z žimnico namestu postelje, stolom, dvema ali tremi knjigami in razpelom. Skozi okence je prihajala v prostor svetloba — in ne samo svetloba: ob najinem vstopu se je dvignil s tal golob terzletel skozi odprtino.

Župnik mi je vznejevoljen priznal, da jim včasih nasiplje zobí. »Drugujejo mi,« je rekel žalostno. »Razen njih tu nisem našel tovarišije.«

»A vendar ste prišli semkaj iz lastnega nagiba,« sem odvrnil brez rahločutnosti.

»Prišel sem, da izgubim svoje poslednje iluzije,« je odgovoril. »Saj veste, gospod vikont, leta in leta sem čakal reforme, svobode in odrešenja. Svoje upe sem razodeval tudi drugim ljudem. Nu, vse to smo dosegli; in ko se je bilo treba okoristiti z dobljeno svobodo, ni imel narod bolj nujne skrbi mimo te, kako bi pohodil vero. In tedaj sem prišel semkaj, ker sem bil slišal, da bodo brantelj Cerkev tu pričeli z odporom; da te tukaj Cerkev trdna in vera visoko v časteh. Zdaj pa vidim, da ni ne na tej ne na oni strani ničesar razen laži, izdajstva in malenkostne zlobe. In tu nasilje vlada kakor tam.«

»Ali prijatelj,« sem vzkliknil, »za Boga, povejte mi vendar,

zakaj se niste vrnili domov, ko vidite, da je tako?«

»Pred tednom dni sem se hotel vrniti,« je odgovoril. »Pa nisem odpotoval. In...«

»Pustiva to,« sem kriknil osorno. »To se mene ne tiče. Krečal sem Louisa de Saint-Alais in sem videl, da mu je nekaj na umu, kar zame ni dobro zame. Noče se več sestati z menoj. Noče mi povedati, kje je markiza. Nikakega opravka noče imeti z menoj. Gleda me kakor živo Meduzo! Povejte mi, kaj pomeni vse to? Vi veste, dajte, da zvem tudi jaz. Govorite.«

»Bože moj!« je zastokal.

In pogledal me je s solznimi očmi. Nato je dodal:

»Prav tega sem se bal.«

»Tega ste se bali? Česa ste se bali?« sem vzkliknil.

»Tega da vas ne bi srce bolelo, gospod vikont.«

»Da me ne bi srce bolelo? Zaradi česa? Govorite bolj jasno!«

»Zaradi bližnje poroke... gospodične de Saint-Alais,« je vendar že spravil iz sebe.

Nekaj trenutkov sem stal kakor klp.

»Moži se?« sem dihnil. »S kom pa?«

»Z gospodom Fromentom,« je odvrnil abbé.

Bolha nosi bolezen!

Bolha ne spoštuje nikogar. Navaljuje na otroke in odrasle z isto zlobo z istim mučnim ubodom. Toda muka je samo en del zla, katerega povzročí bolha. S tem da se hrani s krvjo okuženih podgan, prenaša na sebi in tudi v sebi bakterije in tako pripravi pot bolezní in smrti. Uničí bolhe. Prikrasjšaj nevarnost teh ostudnih insektov — rabi FLIT —.

Brizgalnica FLITa očisti Vam v nekoliko minutah hišo od vseh strupenih muh, komarjev, steníc, bolh, ičurkov in mravlí. Prodre v vse ípranje, kjer se insekti razvijajo in skrivajo ter uničuje njihova jajca. Brizgalnica FLITa ubija molje in ličinke, katere grizejo tkanine. FLIT varuje Vaše obleke. Uporaba je enostavna. Ne pusti madežev. FLIT je spopolnjen od kemikov svetovnega slovesa. Smrtonosen je insektom, toda ljudem neškodljiv. Dobiva se povsod.

UGONABLJA: Muhe, Komarje, Mravlje, Stenice, Bolhe, Ščurke, Molje i. t. d.

Zahvala in priporočilo.

Dovoljujem si svojim cenjenim gostom, prijateljem in znancem sporočiti da sem gostilno na

Dunaški cesti šte. 31 vsled

previsoke najemnine

moral opustiti in še nahajam

v Šiški gostilna „Dalmacija“ pri „Anžoku“

Priporočam se za obilen obisk z odličnim spoštovanjem

Rok Lasan.

9749

KDOR OGLAŠUJE, TA NAPREDUJE!

Naša najljubša miljenka

Jožica

se je v ponedeljek 13. t. m. preselila po kratkem, a mukepolnem trpljenju med nebeške krilatec.

Pogreb nepozabne nam ljubljenske bo v torek dne 14. avgusta 1928 ob 4. uri popoldne iz deželne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 13. avgusta 1928

Zalujoča rodbina Čeplakova.

Mestni pogrebni zavod

9750

Josip Šlibar, Ljubljana, Stari trg 21, poleg Zalaznika

Kontenina rjava	Din 7— 10— 13—	Sifon	Din 10— 14— 18—
za rjuhe	28— 30—	Batistšifon	16— 20— 28—
bela	9— 12— 14—	Cefir	10— 15— 26—
za rjuhe	28— 32— 38—	Inlet za blazine	18— 26— 36—
		Brisače platnene	Din 12— 16— 20—
		Protir brisače	24— 36— 48—
		Gradel za madrace	28— 36— 48—
		Kovtri klotasti	Din 185— 220— 260—

Prodaja ostankov vsako sredo in soboto.

9747

Špik 2.472 m

S Špika

- Zdravol
- Odkod pa Vi prijatelj?
- S Špika.
- Pa koliko ste potrebovali?
- 5 ur.
- Pa ni mogoče! Jaz potrebujem 6-6 1/2, četudi sem tre-

niran in bli že 3 krat na njem.

Tudi jaz sem preje potreboval toliko časa, ali odkar jemljam redno Ovomaltine potrebujem samo 5 ur, a počutim se kot bi plezal samo 3 ure.

OVOMALTINE

Je najboljši izvor telesne energije!

Izrežite in pošljite nam:

P. n.

Dr. A. WANDER d. d. Zagreb

Prosim Vas, pošljite mi franco brezplačen vzorec „OVOMALTINE“.

Ime in priimek: _____

Stanovanje: _____

Kraj: _____

Zahvala.

Za mnogostranske izraze odkritosrčnega sožalja, ki smo jih prejeli pismeno ali, ki so nam bili izrečeni osebno ob nenadomestljivi izgubi našega brata, strica itd., gospoda

Antona Koblar

zlatomašnika, duh. svetnika, mestnega župnika in dekana v Kranju, bivšega državno-zborskega poslanca, častnega občana mesta Kranja, imejitelja reda Sv. Save III. raz. itd.

Izrekamo tem potom vsem našo najprisrčnejšo zahvalo.

Posebej pa se zahvaljujemo prečast. g. stolnemu dekani Ig. Nadrahu za opravo pokopnih obredov, čč. gg. duhovnikom, ki so asistirali pri obredih oziroma se udeležili pogreba, županu g. Cirilu Pircu ter ostalim članom občinskega sveta v Kranju, uradništvu okrajnega glavarstva, sodišča ter davkarije, ravnateljstvu ter ostalemu profesorskemu zboru gimnazije, nadalje Prosvetnemu društvu, Orlom, Orlicam, Dekliški Marijini družbi, Marijini družbi žena, Tiskovnemu društvu, Narodni čitalnici, Kolu jugoslovanskih sester, podružnici v Kranju, zastopnikom Jugoslovenske Matice, zastopnikom Sokola, požarni brambi, vodstvom in učiteljskim zborom deške in dekliške osnovne šole v Kranju ter osnovne šole i. Primskovega pri Kranju, čč. sestram redovnicam, nadalje vsem zastopstvom gospodarskih in političnih organizacij ter ostalemu mnogobrojnemu občinstvu za udeležbo na zadnji poti nad vse dragega pokojnika.

Naša najlepša zahvala bodi tudi darovalcem prelepih vencev ter cvetja, pevcem za iskrene žalostinke, trgovcem mesta Kranja, ki so z zatvoritvijo trgovin za časa pogreba počastili spomin umrlega.

Prav posebno zahvalo izrekamo g. muzejskemu ravnatelju dr. Mašu za njegov prisrčen in globok govor, s katerim se je poslovil imenom Muzejskega društva ob odprtem grobu od pokojnega kot nepozabnega zgodovinarja in moža dela.

V LJUBLJANI, dne 13. avgusta 1928.

Dr. IVAN ČERNE, nečak. ELIZABETA LOVŠIN, sestra.

Veliko tekstilno podjetje sprejme kot pomoč tehničnemu ravnatelju

veščega inženjerja

z dovršeno visokošolsko naobrazbo.

Nameščenje je dobro dotirano ter se reflektira samo na prvovrstno moč. Obširne ponudbe z navedbo dosežanj prakse, možnosti nastopa in z referencami prosimo poslati na ogl. odd. »Jutra« pod »Inženjer«.

9742

Zahvala.

Povodom prerane smrti našega dragega očeta ožr. tasta, starega očeta itd., gospoda

Josipa Königa

mestnega stavbenika

nam je došlo toliko dokazov iskrenega sočutja, da se tem potom prav iskreno zahvaljujemo za vse posete v njegovi bolezní, posebno g. Antonu Koserju, nadalje vsem darovalcem krasnih vencev in šopkov in vsem, ki so ga spremlili na njegovi poslednji poti.

Sv. maša zadušnica se bo darovala sredo, dne 15. t. m. ob 8. uri zjutraj v farni cerkvi v Trnovem.

V Ljubljani, dne 14. avgusta 1928.

Žalujoči ostali.

9755